

AIZSARGS

MILITARI-ZINATNISKS UN LITERARISKI-SABIEDRISKS
MĒNEŠRAKSTS.

Cherry Brandy un
Cordial Medoc

I Z C I L U S

≡ J. OTLANA ≡

liķieru fabrika un vīnu darītava
ražo pirmā labuma visus iekšzemē pazīstamos

liķierus un vīnus

Bez tam vēl dabūjami

lielā izvēlē ārzemes vīni

Atkal pārdevējiem rabats

Fabrika, galvenā noliktava un kantoris:

Rīgā, Pauluči ielā 5.

Tālrūnis 25-03.

Telegramu adrese: «Otlans-Rīgā».

Pieminat savu pilsoņa pie-
nākumu!
Neaizmirstat Latvijas patstāvi-
bas izcīnītājus!

Latvijas Kara Invalidu S-bas

U Z Ņ Ē M U M I

Rīgā, Brīvības ielā 2.

Tālrūnis 43-86.

Grāmatu nodaļā: jaunākā literatūra, skolas grāmatas, jaunības raksti, lugas, žurnāli, modes lapas un t. t.

Rakstāmlietu nodaļā: kancelejas piederumi, albumi, puķu vāzes, krūšutēli u. t. t.

Sludinājumu un reklamu nodaļā: pieņem sludinājumus visiem iekš- un ārzemju laikrakstiem un žurnāliem; skatu logos tiek iznomātas vietas dažāda satura reklamām.

Tabakas preču nodaļā: dabūjami vairumā un mazumā visi iekš- un ārzemju tabakas izstrādājumi. Spec. izdalīšanas vieta kiosku tirgotājiem par zemākām cenām.

Drukdarbu izplatīšanas nodaļa: pieņem izplatīšanai caur kioskiem visus iekš- un ārzemju perio- diskos izdevumus.

Tālrūni: kantori—41.
direkcijai—34-41

Telegramu adrese

«Stars» --- Rīgā.

Metālapstrādāšanas Sabiedrība

„S T A R S“

Mašīnu fabrika, katlukaltuve un čugunlietuve Rīgā,

Kr. Barona ielā № 136.

Izgatavo tvaika katlus, tvaika mašīnas, modernas ūdensturbīnes, gaterus, zeimerus, dažādas koka un metāl rūpniecības mašīnas. Izved visādus dzelzskonstruācijas darbus.

AIZSARGS

MILITARI-ZINATNISKS UN LITERARISKI-
 ※※ SABIEDRISKS MĒNEŠRAKSTS ※※

№ 9.

Septembris

1924. g.

Skuju Fridis

Septembri.

Nāk gar kalnu rudens klusi,
 Uzmanīgi soļus likdams:
 Pūš pār lauku vēsu miglu,
 Paraugās uz saules pusi.
 Saule nosarkst izbijusies,
 Steidz aiz kalna drīzāk slēpties.
 Zelta lapa lec no zara,
 Skrien un skrien — līdz aizsūsies...
 Notrūkst gaisā tāļa dziesma:
 Ardievas sauc gājupitni.
 Mitra migla apkampj zemi.
 Nirst iz tumsas maldu liesma...
 Brīnos es... man smaidu sejā
 Iekalusi rudens roka — —
 Un, man šķiet, pat rauto lapu
 Viesul's aizgriez jautrā dejā...

J. Pāvils

„Audz, latvi!“

(Autora 50. dzimšanas dienas piemiņai. 1874.—1924.)

Kam Abava straujā
 Kā asarās smaid?
 Kam Kuldīgas kraujā
 Tā Venta vaid? —
 Tās biedējis Nāves skeleta tēls: —
 Slēdz vārtus cietciešāki, Latvijas dēls!
 Raud Staburags klusi,
 Baiss Lielupi glauž...
 Uz Gaujmalas pusi
 Ko Vējmāte pauž? —
 Tās ziņdevju skaņas; vēl laiks nava vēls: —
 Slēdz vārtus cietciešāki, Latvijas dēls!
 Jau dārzus un druvas
 Dzelzs papēži min:
 Vairs krāsnsmetu gruvās
 Tik redz to un zin, —

Bet vārtu vietā gail sarkanais kvēls
 Un... lielceļa malā raud bēgušais dēls!

Vai ārprātā smiesim?
 Sirds izmisā vaid...
 Priekasaras liesim:
 Mums nākotne smaid.

Klau! dzimtenes skaņas klist, soļi klaudz: —
 «Audz augumā, latvi, — augumā audz!»

1915./19.

Skuju Fridis

Tālu dzimtenē.

Tur tāļu, tāļu dzimtenē
 Man asteres jau zied.
 Un pāri bāliem kalnājiem
 Jau rudens vēji dzied...
 Tās nava raibās asteres,
 Kas rožu dārzā mīt,
 Tās izraudātās asaras,
 Uz dzimto zemi krit...
 Un nevis vēja nopūtas
 Pār zelta kļāvām list, —
 Tās bālelīņu dvēseles
 Ap tēvu sētām klist...

Akteons

Asins un rozēs.

Velti jūs, rozēs, smaržojat,
 Velti uz kapa vēl nevistat, —
 Zaudēto atsaukt nespēsat.
 Asiņu rozēs dzimtenē zied,
 Asiņu rasu debesis lied,
 Asiņu dziesmu viesulis dzied...
 Rožaini austrumi asinis dzer,
 Rožaini rietumi asinīs cer...
 Rozēs un asinis kopā der.

Mīlas mirklis. *)

Jums zirgs ir apsedlots un baterija gaida, —
ar kareivisku sparū raitnieks ziņo man.
Par kaujas tuvumu šie asie vārdi zvan'
un līdz ar taures skaņām cīņā liktenīgā svaida.

— Uz sliekšņa rožu ziedos roka brīnumslaida
man pēkšņi pretī slid, un balss starp rozēm skan:
«Jūs atkal bālo nāvi skatīt jāsiet, pan,
un žēl jums šķirties nav no gaišā mīlas smaida?»

Es kaisli tveru roku, rožu ziediem vītu,
un spiežu to pie lūpām, padevīgi kluss,
jo kas man pasacīs ko sagaidīšu rītu,

un kādus viņš man nesīs brīnumus?
Tad vaļā raisos strauji — taure sauc —
nav ilgi milēt karavīram ļauts!

Aizsargs

Tver ieroci!

Aust dienas — jauni mainīgas.
Gulst tumša doma sirdi.
Raud latvju dvēsele klusībā...
Vai tu to, tautiet, dzirdi?

Daudz melnu draudu mākoņu
Ap Latviju vēl krājas.
Un paguruma putekli
Pār cēlo jūsmu klājas.
Dun smagu naida soļu ritms
Pa mūsu dzimto zemi — —
Tver, brāli, droši ieroci,
Pats likteni sev lemi!

S—s

Varbūt arī tavas rokas . . .

Es nezinu, kas ir, kam būt,
Tik nāves skumjas sirds man jūt.
Un svešās dzīves traukšanā
Man atskan nāves saukšana . . .

Es — puteklīts starp miljoniem,
Vai labāks esmu gan par tiem?
Nē! — varbūt simtkārt necīgāks
Un dzīvē nenoslīciegāks — —

Un tomēr sirds vēl klusi cer:
Varbūt ir tavas rokas der,
Lai palīdzētu šķēpu celt,
Ko jaunai dzīvei ceļu šķelt! — —

Mūsu panākumi.

Latvijas Aizsardzības biedrība savā darba gaitā var atzīmēt jaunus panākumus mūsu valsts neatkarības nodrošināšanā. Kas oficiāli diplomātijai nav līdz šim izdevies, dažādu starptautisku, politisku un ekonomisku šķēršļu dēļ — to zināmā mērā veikusi L. A. B., saistīdamās ciešām, sirsnīgām draudzības saitēm ar mūsu tuvāko kaimiņu — somu un lietuviešu brīvprātīgajiem aizsargiem.

Mēs dzīvojam demokrātiskā valstī, kur tautai pašai jāņem visdzīvākā daļa sava likteņa lemšanā un labākas, daiļākas dzīves izveidošanā. Tādēļ turam par savu svētu pienākumu nenorobežoties no valstiski — nacionāliem darbiem, bet visiem spēkiem un līdzekļiem pabalstīt tos. —

Latvija viena pati nav un nevar būt pietiekoši stipra, lai sekmīgi atsistu kādas agresīvas lielvalsts iebrukumu. Gribot — negribot jāvairo savas militārās spējas un jāmeklē draugi — sabiedrotie, kuŗu acumirkļīgais stāvoklis un nākotnes liktenis vienādi ar mums. Tā radusies Baltijas valstu savienības ideja, kuŗa ir tikpat veca, cik — ilgs jauno Baltijas valstu patstāvības mūžs. Līdz šim daudz maz ciešākas saites radušās vienīgi starp Latviju un Igauniju. Bet tas nav pietiekoši. Sabiedrība jāpaplašina kā uz ziemeļiem, tā — dienvidiem. Pie šā darba ķērusies Latvijas Aizsardzības biedrība. Panākumi līdz šim jāuzskata par ļoti labiem. Vēl tikai drusciņ vairāk kā gaŗu atpakaļ mums nebij nekādu sakaru ar Somiju un viņas aizsargiem. Kā pirmais pioniers pag. vasarā uz Somiju L. A. B. uzdevumā devās G. Mīlbergs. Gluži nemanot nodibinājās cieši un sirsnīgi sakari ar somu aizsargu korpusu. Mēs gada laikā esam daudz no viņiem mācījušies, daudz ko pozitīvu ieguvuši. Esam paspējuši iepazīstināt somu aizsar-

gus arī ar mūsu panākumiem un izklaidējuši simtiem aizspriedumus, kādi vēl līdz šim pastāvēja Somijā pret Latviju.

Pagājušā mēneša otrā pusē pie mums viesojās 10 somu aizsardzības korpusa redzamākie darbinieki, ar Viipuri (Vīborgas) aizsargu apgabala pavēlnieku Karimo priekšgalā. Spriežot pēc atzinīgajām atsauksmēm, kādas viesi — pēc atgriešanās dzimtenē ievietojuši savos laikrakstos, mēs esam ieguvuši daudz jaunu draugu, modinājuši lielu interesi pret Latviju un viņas brīvprātīgajiem aizsargiem. Somu viesi apmeklēja: mūsu armijas sporta svētkus; brāļu kapus; iepazīnās ar muzejiem un citām mūsu galvaspilsētas ievērojamākām vietām. Dabūja daudz maz ieskatīties arī mūsu aizsargu dzīvē, viesodāmie Baldonē, Jelgavā, Rīgas jūrmalā, Siguldā. Daži no somiem pasaules kara laikā cīnījušies pret latvju strēlniekiem. Nu viņi dabūja pārliecināties, kā toreiz ļoti maldījušies, nezinādami un nepazīdami latvju tautas brīvības ilgas un nenomācamos nacionālos centienus, kuŗi vēlāk radīja neatkarīgu Latvijas valsti. —

Šķiroties, somu viesi vaļsirdīgi atzinās, ka viņi aizbraucot no Rīgas ar visciešāko apņemšanos nenogurstoši strādāt, lai starp Latviju un Somiju radītu jo ciešas, draudzīgas kulturelas, militāras un ekonomiskas saites. —

L. A. B. izsaka vissirsnīgāko pateicību tām valdības iestādēm, sabiedriskām organizācijām un privatpersonām, kas netaupīja līdzekļus, nedz pūles dārgo viesu uzņemšanā un iepazīstināšanā ar mūsu zemi. —

Tanī pašā laikā L. A. B. komandēja savus valdes locekļus Muižuli un Mīlbergu uz Kauņu, ar uzdevumu iepazīties ar Lietavas brīvprātīgo strēl-

*) No drīzumā iznākošā kraŗuma «Tālās ugunis».

nieku (šauļu) organizāciju un nodibināt tuvākus sakarus, kas arī pilnā mērā izdevās. Par Lietuvas aizsargiem turpmāk sniegsim plašākus rakstus. Tagad aprobežosimies tikai ar aizrādījumu, ka Lietuvas Seims un valdība nesamērojami vairāk rūpējas par saviem aizsargiem, kā mēs to redzam Latvijā. Lietuviešu strēlniekiem jau pagājušā gadā galīgi apstiprināta aizsargu satversme; izvēlēta centrālā valde; iecelts virspavēlnieks; dar-

Kapteinis Karimo, Viborgas aizsargu apgabala pr-ks.

bojas aizsargu štabs; atvēlēts prāvs budžets no valsts puses u. t. t. Arī pati sabiedrība ņem dzīvāku dalību aizsargu lietās, kā pie mums — Latvijā. Vispār — mums atliek tikai pabrīnēties un mācīties no saviem ciltsbrāļiem, kā jāmīl sava tauta un tēvzeme.

Generalis P. Radziņš.

Pasaules kara atmiņas.

(Turpinājums.)

Divīzijas štabs, artilērijas un divīzijas iestādes atradās Piščas sādžā, Piščas ezera malā: viens no kājnieku pulkiem atradās rezervē, otrs ieņēma šaurumu starp Puļmo un Svitjaz ezeriem un šosēju uz austrumiem no Svitjaz ezera (Pulmo ezers — 5 verstes un Svitjaz ezers 8 verstes plati.) Priekš pusdienas štaba priekšnieks kopā ar mani apskatīja novietošanās kārtību un karaspēka stāvokli.

Ienāca korpusa rīkojums, ka divīzijai jāpāriet uz Ļubomļ miestīņa rajonu, ar uzdevumu slēgt Koveļas — Vlodava dzelzsceļa līniju un šinī rajonā sagaidīt visu divīzijas daļu sagrupēšanos (kā jau agrāk teicu divīzijas II. brigade bij atstāta Brest-Litovskas cietoksnī, līdz 75. divīzijas mobilizācijas pabeigšanai.) Pēc šī rīkojuma saņemšanas, tika dotas pavēles uz priekšā stāvošo maršu. No Piščas līdz Ļubomļai — ir 50 verstes, tā tad maršs tika aprēķināts divas dienas maršos. 7. augustā divīzijas štabs un galvenie spēki pārgāja uz Zgorani, priekšējais pulks 5 verstes

Par izcilus nōpelniem aizsargu lietās, par Latvijas-Lietuvas tuvināšanas veicināšanu un draudzīgu attiecību izveidošanu, — L. A. B. delegāti apbalvoja ar biedrības bronzas medaļu nacionalā lentā: pirmo Lietuvas brīvprātīgo strēlnieku organizētāju un tagadējo goda šefu Vladi Putvinsku, Klaipēdas apgabala pārvaldnieku Budri, tā paša apgabala aizsargu galveno vadoni Bruvelaiti un Kaunas aizsargu nodaļas faktisko vadītāju Barkausku. Bez tam medaļu piesprieda sekošiem Lietuvas armijas karavīriem: ģenerāļiem — Nagievičam un Bulotam; majoriem — Lanskorskim un Plechavičiusam. Pirmie divi ļoti daudz strādājuši abu brāļu tautu tuvināšanā, ņemot dzīvu dalību arī strēlnieku kustībā; pēdējie — būdami sirsnīgi Latvijas draugi, izrādījuši lielu varonību cīņās pret mūsu kopīgo ienaidnieku — Bermontu-Avalovu 1919. gada rudenī. Apbalvošana notika Lietuvas armijas virsnieku klubā ar īpašu ceremonialu, kurā piedalījās augstākie armijas virsnieki, sabiedriski darbinieki, aizsargu un preses pārstāvji, Latvju-lietuvju vienības biedri u. c. Pēc apbalvošanas, huzaru pulka orķestris nospēlēja Latvijas un Lietuvas himnas, ko klātesošie uzņēma ar lielu sajūsmu.

Jāatzīmē kāds nepatīkams, mūsu nacionalo pašcieņu dziļi apvainojošs, notikums L. A. B. deļegātu viesošanās laikā Kaunā. Lietuvas kara muzeja dārzā ieradās Rīgas kreiso studentu organizāciju «Klints» un «Zemgalija» delegācijas un nolika pie kritušo karavīru pieminēkļa ozollapu vainagu, ar lielu sarkanu lentu. Izņemot studentu cepurītes, neviena zīmīte nenorādīja, ka šie jaunekļi nāk no Latvijas. Tomēr viņi nekautrējās, pie internacionāles karoga krāsas stāvēdami, nodziedāt mūsu nacionalās valsts himnu, nonākdami vislielākā pretrunā paši ar sevi. Vairāki apkārtstāvošie lietuvieši diezgan skaļi izteica izbrīnēšanos, ka viņu varoņu piemiņu latvju studenti godinot ar to pašu komunistiskā karoga simbolu, pret kuri savā laikā cīnījušies un krituši viņu karavīri...

uz priekšu mežā, lauka nometnēs. 8. augustā divīzijas štabs pārgāja uz Ļubomļas dzelzsceļa staciju, divīzijas iestādes uz miestīņu, pulki un artilērija uz dienvidiem no stacijas Kosiari, Višņevo un Masžovo sādžas.

Kā jau agrāki minēju, tad pēc, miera laikā sastādītā, XIX. korpusa kaujas uzdevuma, 38. divīzijas brigadei bij jāsedz Brest-Litovskas cietoksnis, izbīdoties tālu uz dienvidiem. XIX. korpusa otrai divīzijai (7. divīzija), kurā jau miera laikā bija novietota tuvu pie Austrijas robežas, kopā ar piederošo pie korpusa kavaleriju (7. kavalerij. un 7. Donas kazaku divīzija) bij jāsedz pati robeža, pie kam kavalerijai bij uzdots tiešā robežas segšana uz abiem Bugas upes krastiem, kamēr kājnieku pulku uzdevums bij — pabeigt mobilizāciju savos novietošanās rajonos, ja būs iespējams, un tad atkāpjoties pievienoties korpusam; bet ja ienaidnieks uzbruktu agrāki, tad atkāpjoties uz 38. divīzijas līnijas un tur pabeigt mobilizāciju. Ta-

gad Krievija bij iesākusi vispārējo mobilizāciju agrāki, nekā Austrija, tādēļ arī radās drošība, attiecībā uz to, ka Austrija nespēs iebrukt Krievijā agrāki, iekams Krievija būs pabeigusi mobilizāciju. Izejot no šā, arī nāca tas rīkojums, ka 38. divīzijai izbīdīties 50 verstes uz priekšu no tiem ezeru šaurumiem, kuŗi bij paredzēti pēc miera laika kaujas plāna izpildīšanas. Bij skaidrs, ka Austrija nespēs mobilizēties agrāki par Krieviju tik daudz, lai iebruktu Krievijas mobilizācijas rejonā, tamdēļ XIX. korpuss varēja izbīdīties uz priekšu ieņemt Koveļas-Vlodavas dzelzceļu un caur to pārnēs visu V. armijas sagrupēšanās vietu uz 2 dienas maršiem vairāk uz priekšu, nekā tas bij paredzēts, iepriekšējos aprēķinos. Šī steigšanās uz priekšu, toreiz nebij man saprotama, jo es vadījos no Krievijas redzes stāvokļa: iesākt karu tā, kā lai pirmās kaujās nebūtu neveiksmes. Krievijai, no stratēģiskā redzes viedokļa, nebij ne mazākās nozīmes iesākt izšķirošas, vai pat nopietnas kaujas agrāki, kamēr nebūs sagrupēti visi iespējamie spēki. No moraliskā redzes stāvokļa, kas tika uzsvērts visā krievu militārā literatūrā, Krievijai nevajadzēja pieņemt nevienas nopietnas kaujas agrāki, kamēr nebūtu panākts no-

ris, ka Krievijai vispirms nevajāga steigties. Ar steigšanos Krievija neko nevarēja iemantot sev par labu. Krievija varēja gūt noteikti neapšaubāmu uzvaru tikai tad, ja viņa mierīgi sagrupētu savus spēkus un tikai pēc tam, kad visi spēki būtu sagrupēti, iesāktu kaujas darbību. Varbūt krievu karaspēka nebūtu jāatkāpjas uz Bugas upes, Vislas upes un Narevas upes krastiem (tā tas arī bij paredzēts pēc mobilizācijas-kaujas uzdevumos), bet toties nebūtu nevienas neveiksmes. Bet tad, ja Krievijas armija iesāktu uzbrukumu pēc pilnīgas sagrupēšanās, tad katru daudz maz lielākā neizdevība bij pilnīgi izslēgta. Šā domājot, man nenāca prātā, ka Krievijas diplomātija un virspavēlniecība atradās zem pilnīga Francijas diplomātijas un Francijas savtīgās stratēģijas iespaida.

Ļubomļas rajonā mēs sagaidījām mūsu otras brigades pievienošanos, kuŗa pēc tam kad 75. divīzija pabeidza mobilizāciju (11. aug.), tika pa dzelzceļu atvesta uz Ļubomļas staciju. Par stāvēšanas laiku Ļubomļas rajonā mums nekāda sevišķa darba un uzdevuma nebij. Tika apskatīti pulki, tāpat tika izdarīta pārbaudīšana vai viss ir pilnīgā kārtībā, lai būtu pilnīgā gatavībā iesākt tālākos maršus.

Somijas aizsargi Latvijā.

Gūtmaņa alā

Siguldas pilsdrupās.

teicošs spēku pārsvars Krievijas pusē. Viss tas Krievijai bij ļoti viegli iespējams: Krievijas teritorija milzīga, samērā ar Austrijas un Vācijas teritorijām, pie kam kara darbības rajonā nav viskrievi, bet svešautieši — poļi, kamdēļ zināmas teritorijas daļas pazaudēšana uz laiku nevarēja būt uzskatīta par neveiksmi. Krievijas militaro spēku daudzums bij ļoti liels, samērā ar Austrijas un Vācijas spēkiem, tikai šo spēku sapulcēšana pagērēja daudz laika. No visa tā bij skaidrs, ka, ja Krievija grib gūt uzvaru, — viņai nav jāsteidzas. Tāda bij Krievijas stratēģu teorija, kuŗai nepiekrīst nevarēja. Tamdēļ man izlikās savādi tas apstākļi, ka pavēlēts steigties uz priekšu. Tani laikā man nenāca prātā, ka Krievijas virspavēlniecība (Nikolajs Nikolajevičs) var būt tik isredzīgs, ka ziedos Krievijas stratēģiskās priekšrocības par labu Francijas savtīgiem nolūkiem un franču stratēģijas nemākulībai. Krievijas rīkojumi «uz priekšu» man bij nesaprotami: no tā, ko es biju mācījies akadēmijā un pēc tam visu laiku, līdz kara sākumam, nodarbojies ar kara zinībām teoretiski un praktiski, man bij skaid-

Korpusa štabs vēl bija palicis Brest-Litovskas cietoksnī. 15. augustā ap pusdienu, divīzijas komandiers, būdams stacijā, bij dabūjis telegramu, kuŗā tika ziņots, ka Austriešu kavalerija uzbrūk Vladimir-Volinskas pilsētai. Vladimir-Volinskā atradās 68. Borodinas pulks miera laikā; turpat tas mobilizējās un arī pagaidām bij atstāts, kā atbalsts kavalerijas divīzijām un kā robežas aizsargs, kamēr austriešu kājnieki vēl nebij pienākuši un iebrukt varēja tikai kavalerija. Pie šī pulka artilērijas nebij, bet austriešu uzbrūkošai kavalerijai artilērija bija. Divīzijas komandiers, saņēmis ziņu par šo uzbrukumu, uz savstarpēja izpalīdzības principa pamata, tūlī nolēma iet ar visu divīziju uz Vladimir-Volinsku — glābt kaimiņu divīzijas pulku. Nelīdzēja nekādi štaba priekšnieka iebildumi, ka divīzija, pēc sava stāvokļa, nedrīkst taisīt patvarīgu pāriešanu tik tālu projām, kā tagad ir armiju sagrupēšanas periods, ka kavalerijas uzbrukums nav tik bīstams un t. t. — divīzijas komandiers pastāvēja uz savu — tūlī iesākt maršu. Divīzijas komandiers pats sastādīja pavēli, štaba

priekšnieks atteicās dot savu līdzparakstu. Divīzijas komandiers atstādināja štāba priekšnieku no amata; par vietas pagaidu izpildītāju iecēla mani; Lamēr tika šis strīds, tikmēr jau divīzijas komandiers pavēli par maršu bij izsūtījis. Es, pilnīgi piekrīzdams štāba priekšniekam, arī izvairījos no parakstīšanas un pavēles izpildīšanas, tomēr man bij jāiet kopā ar divīziju. Štāba priekšnieks palika Lubomļas stacijā, no kurienes tas par notikušo telegrafēja korpusa štābam. Zināms visa šī palīdzības sniegšana Borodinas pulkam nevarēja tikt ne ar ko attaisnota: no mūsu rajona līdz Vladimir-Volinskai bij pāri par 50 verstēm — tā tad pienākt palīgā mēs varējām tikai nākošu rītu; par visu šo laiku jau Borodinas pulka liktenim sen vādzēja izšķirties. Tālu uz priekšu izbīdīta austriešu kavalērija nevarēja vest ilgstošu kauju: viens par divi, vai nu tā būtu Vladimir-Volīnsku ieņēmusi, vai Borodinas pulks uzbrukumu atsitis; austriešu kavalērijai jau bij arī jābaidās no krievu kavalerijas masām, kurās tanī laikā bij uz Austrijas teritorijas. Patiesībā tā arī bija noticis: kavalerijas divīzija ar savu artilērijas palīdzību, bij vedusi uzbrukumu, kad tas nebij izdevies, tad pievakarē bij aizgājusi. Nogājuši apmēram 10 verstes — 2 stundu gājiens — saņēmām korpusa komandiera pavēli atgriezties uz savām agrākām vietām.

Divīzijas komandiers ģeneral-leitnants Prasalovs bij novecojis ģenerālis. Pēc akadēmijas pabeigšanas tas no sākuma bij gan interesējies par kara lietām, bet vēlāk bij nodevis diezgan lielā mērā uzdzīvei, kamdēļ kara literatūrai nebij sekojis: tas atminēja tika: to, ko bij savā laikā mācījis akadēmijā, viss kas pēc tam bij pārgrozījies, bij Prasalovam nepazīstams: karu viņš pazina pēc Krievu-Turku kara aprakstiem. Iedzeršanas dēļ tam bij draudējusi atvaļināšana no dienesta; viņš bij devis solījumu ierobežot sevi. Miera laikā šo ierobežojumu viņš izpildīja formēli, bet karām sākoties viņš izpildīja savu soli-

jumu vispilnīgākā mērā pēc sirdsapziņas: nekad un nekur viņš nedzēra vairāk kā vienu mazu šnabi 24 stundu laikā. Vispār ģenerālis Prasalovs bij cilvēks ar ļoti stipru raksturu un ļoti augstām goda jūtām. Tamdēļ arī notikušo sadursmi ar savu štāba priekšnieku viņš uzskatīja kā zināmu notikumu, kurš ne ar atstāt iespaيدا uz tālākām dienesta un arī personīgām attiecībām. Nākošā dienā atbrauca korpusa štābs uz Lubomļu un samierināja divīzijas k-ri ar štāba priekšnieku, atstājot pēdējo savā štāba priekšnieka amatā, pēc tam viņu savstarpējās attiecības palika tādas pašas, kādas bij iepriekš sadursmes.

XIX. korpusu komandēja ģeneral-leitnants Gorbatovskijs. Krievu-Jaņu kara viņš bij bijis par bataljona komandieri un par kauju pie Kindžau bij dabūjis Juŗa krustu. Viņš arī varbūt bija izcilus un varonīgs bataljona komandiers, bet korpusa komandēšanai viņam trūka zināšanu un arī rakstura. Jau nerunājot par to viņš nepārzināja korpusa vadīšanu, šā laika kaujas vešanu un ieroču šķiru kopdarbību tik plašā rajonā, kādā nācās darboties korpussam.

XIX. korpusa štāba priekšnieks — ģeneralmajors Asmus bij diezgan vecs piedzīvojis, savu lomu viņš pārzināja ļoti labi, kā cilvēks bij ļoti simpatisks un miermīlīgs, bet nebij spējis nostādīt sevi vajadzīgā kārtā pret korpusa komandieri. Korpusa komandiers bieži vien orientējās ne caur štāba priekšnieku, bet caur jaunākiem štāba virsniekiem, kam par sekām bij dažādas nevēlamas parādības.

Pēc ierašanās korpusa štābā mēs dabūjām tuvākas ziņas par stāvokli: V. armijas sagrupēšanas un sastāvu, kā arī ziņas par armijas kavalerijas darbību. Ziņas par kavalerijas darbību neaptraisnoja tās cerības, kurās uz kavaleriju tika liktas miera laikā.

(Turpmāk vēl.)

Somijas aizsargi — armijas sporta svētkos.

Andr. Iksens

Vācu gūstā.

(Turpinājums.)

Vācijas gūstekņu nometnēs,
Silezijas ogļraktuvēs,
Pomerānijas kūdras purvos,
Reinzemes dzelzlietuvēs mocekļu un bada nāvē mirušo
tautas brāļu piemiņai.

Tiesas sēde noritēja kādā skolas zālē Tucheles pilsētiņā; tiesas priekšsēdētājs bija kāds vecs majors, tiesneši — turpat gūstekņu nometnes virsnieki un viens privats kungs. Tiesāšanas ceremonija bija nostādīta diezgan svinīgi, bet katram žestam un vār-

dam tomēr skanēja cauri akls ienaidis un spriedumu jau iepriekš varēja nolasīt tiesnešu acīs: tas nekādā ziņā nebija sagaidāms labvēlīgs.

Nezin' kur bija sadabūts kāds tulks, kurš vājā krievu valodā pēc kārtas ļoti pavirši nopratināja visus gūstekņus. Daudz runāt neļāva.

Kad kārtā atbildēt nāca Aunāram, viņš savas atbildes deva vāciski tieši jautātājam Tomēr lieku neko sacīt tāpat neatļāva. Tikai pēdīgi, kad visi bija nopratināti, jautāja, vai vēl kādam esot kas ko teikt. Aunārs tūlīt pieteicās un atgādināja tiesnešiem, ka viņi par savu bēgšanu esot saņēmuši jau divus sodus: sešas nedēļas stigrajā arestā ar šausmīgo bada ciešanu un bez 'am vēl arī miesas sodu. Tagadējā tiesāšana tā tad būšot jau trešais sods. Izrādījās, par pērsanu tiesai nekas nebija zināms. Uz tiesas jautājumu melnais uzraugs atbildēja, ka bēgļi esot pērti uz nometnes komandanta pavēli. Par aresta sodu tiesneši tikai pavīpsnāja, bet tulks pateica, ka Vācijā esot tāda kārtība. Tad visus izveda blakus telpās, pēc piecām minūtēm atkal ievēda atpakaļ un pasludināja spriedumu: trijiem — to starpā arī Aunāram — četri mēneši cietoksnī, bet četriem — trīs mēneši. Aresta laiks katram ieskaitīts sodā — trīsdesmit dienas. Pārsūdzēt nākošā instancē varot divu nedēļu laikā. Sods piespriests par dzeloņdrāšu sagriešanu, kas uzskatāma kā valsts mantas bojāšana.

Atpakaļ uz aresta telpām bēgļi gāja ļoti nospiegtā gara stāvoklī un neviens nekā nerunāja. Gaidītā attaisnojuma vietā pretim rēgojās nezināms liktenis nezin' kādā cietoksnī. Kas tur viņus gaidīja, par to katram atkal radās visbaigākās nojaudas. Likās, nekāda spoža nākotne nebija paredzama.

Melnais tagad izturējās apbrīnojami vienaldzīgi, bet ļauns arī nebija. Ēdiena laikā kārtīgi visus pabaroja un pat smiedamies teica, ka nu drīzumā būšot jāšķiras.

Tas piepildījās ātrāk, nekā bēgļi bija gaidījuši. Jau trešajā dienā ap brokastlaiku paziņoja, ka šodien jābrauc prom uz cietoksnī izciest piespiesto sodu; izdeva visas, kādreiz atņemtās, mantas un pavēlēja būt gataviem. Pēc īsa laiciņa visus septiņus nodeva diviem pavadoņiem un drīz vien daudzcietusē komanda lēnām aizlīgojās pa šoseju uz Tucheles pilsētiņas un stacijas pusi.

Abi pavadoņi bija diezgan pieklājīgi, paveci landšturmisti. Aunārs jau tā bija iemācījies novērtēt savu ienaidnieku psiholoģiju pēc viņu vaibstiem un izturēšanās, ka tūlīt ielaidās valodās. Pavadoņi arī atbildēja labprāt. Jautāti par brauciena gala mērķi, tie pateica, ka gūstekņus pavēlēts nogādāt Mariburgas cietoksnī.

«Kur tas tāds ir?» Annārs jautāja.

«Rītprūsijā, netālu no Dancigas,» jautri atbildēja pavadoņi.

«Vai jums nav bail, ka tur var iclauzties krievu armija un mūs atsvabināt?» Annārs jautāja tālāk.

Vācietis palika dusmīgs.

«Izslēgts», viņš sirdīgi iekliedzās. «Divreiz krievji ir mēģinājuši tuvoties mūsu cietokšņu līnijai, bet abas reizes dabūja asiņainas pieres. Trešo reizi tas vairs nav iespējams.»

«Kas var zināt,» Annārs mēģināja šaubīties.

«Mīlais cilvēks, ja tev drusciņ prāta, tad tagad taču sapratīsi, ka krievi nav nekad bijuši un arī tagad nav spējīgi taisīt kādu nopietnāku uzbrukumu.

Mūsu austrumfrontes līnija pašlaik velkas divsimti kilometru Krievijas zemē. Krieviem sāk pietrūkt nevien liegabalu, bet pat šauteņu un patronu. Pēdējā laikā mēs esam saņēmuši gūstā veselus krievu bataljonus, kur nevienam cilvēkam nav bijis rokā nekāda ieroča,» stāstīja vācietis.

Diemžēl, tas tā arī bija. Jau nometnes aresta telpās, šad tad bija izdevies izzināt gan no vecajiem, gan jaunatvestiem gūstekņiem, ka Krievijas frontē vāciešiem lieli panākumi. Aunārs to pa daļai zināja, bet viņam patika kaitināt runīgo vācieti.

«Bet tomēr karā bieži viss atkarījas no laimes; kas var zināt, kā tas laimes rats vēl kādreiz pagriežas...»

«Lai viņš griežas kā gribēdams, bet krieviem par labu gan nekad nepagriezīsies,» apzinīgi noteica vācietis.

Stacijā vilciens jāgaida minūtes desmit. Gūstekņus ievietoja pasažieru vagona īpašā kupeijā un to aizslēdza. Pamazām visi palika gluži vienaldzīgi un gurdeni. Aunārs novietojās pavadoņiem blakus un visu laiku sarunājās. Šoreiz viņi mazāk runāja par dienas jautājumiem frontē, bet vairāk par vispārējo atsevišķu cilvēku likteni karā. Vecīgie landšturmisti, protams, viegli padevās rezignācijai un Aunāram nenācās grūti novirzīt viņu pārdomas vispārcilvēcīgo sajūtu slīdēs. Par to viņi palika draugi un abi vācieši brālīgi dalījās savas tabakas un produktu krājumos ar gūstekņiem, saukdami bēgļus pat par kamradkiem.

Tā nemanot bija piebraukuši Graudencas pilsētai, kur arī skaitījās pirmklasīgs cietoksnis. Priekšpēdējā stacijā vagonu logus no ārpusē aizklāja ar biezu drēbi, kuŗu pilsētā iebrūcot atkal noņēma.

«Mums Graudencā jāpaliek līdz nākošam rītam; uz Marienburgu vilciena agrāk nav,» paziņoja vācietis.

«Kur tad mēs tikmēr novietosimies?» jautāja Aunārs.

«Komandantūrā; tur dos paēst un varēsiet izgulēties; rīt pulksten septiņos brauksim tālāk,» vācietis izskaidroja.

Komandantūrā gūstekņus novietoja atkal sardzes telpās, tāpat kā pirms diviem mēnešiem Brombergā. Te valdīja tā pati pazīstamā sardzes telpu atmosfera. Starpība bija tikai, ka bēgļiem bija atsevišķa istaba ar koka lāviņām gar sienām, kur tos ieslēdza un tālāk neviens par viņiem vairs neinteresējās. Noteiktā laikā divi kareivji atnesa katliņus ar ēdienu, nodeva katram savu porciju un steigšus aizgāja.

Rītā brauca tālāk un sasniedza Marienburgu apdesmitiem. Pati pilsētiņa atstāja klusas un aizmiršanas sādžas iespaidu, bet uz nākamo ieslodzīšanas vietu bija jāiet arī no pilsētas verstis trīs pa skaitiem labības laukiem, kuŗus pāršķēla tīra un taisna šoseja. Gaisā vilņoja birstošu druvu smarža, un visu plašo telpu tricīnāja sienāži. Gūstekņi sen nebija baudījuši tādu dabas tuvumu un tagad pilnu krūti espoja dzidro vasaras aromu. Šķitās neizsakāmi viegli un tiksmīgi. Asiņainā tiešamība likās kautkur tālu projām, kur nav vairs ne cilvēku, ne druvu, ne mīlās, skaistās dabas...

Nākošā dzīves vieta pēc visas savas būves bija ļoti savāda. No sākuma pa šoseju ejot varēja saredzēt tikai lielu kalnu, uz kuŗu veda ceļš ar rādītāja

stabu «Infanterie Werk Nr. 6». Kalna otrpuses nogāzē turpretim atradās dažas virszemes būves un plats, četrkantains robs, it kā kāds milzis te būtu ar lāpstu izracis kalnā lielu caurumu. Tur ceļš veda arvienu lejāk un lejāk, līdz izbeidzās pie kalna stāvās noraktās sienas. Šī siena nebija vis vienkārši norakta, bet izbūvēta no cementa un akmeņiem. Sienā atradās čits citam blakus vairāki caurumi — durvis. Ārpusē bija tikai vienīga zema ēka ar akmeņu jumtu. Tur bēglus ieveda iekšā; izrādījās, tā bija šās divainās apkārtnes kanceļa un tur strādāja vairāki kareivji. Viņu klātbūtnē visas sarunas ar pavadoni izbeidzās.

Iznāca kāds maza auguma sirdīgs feldfebelis un jautāja, kas tie esot par laudīm. Pavadoni nodeva savus papirus, feldfebelis tos izlasīja, lika iziet no kanceļas ārā un uzgaidīt. Pēc dažām minūtēm viņš atkal iznāca ar vienu rakstvedi un nu sākās jaunatvesto arestantu pieņemšanas akts. Gūstekņus izsauca pēc vārdiem, katram atņēma mēteli, svārkus, cepuri un somiņu, bet citas drēbes atstāja, sasēja visu katram savā paunā, pārmeklēja kabatas, atņēma un pierakstīja naudu, nažus, tabaku un citus sīkumus. Tad atņemto drēbju vietā izdeva katram zilu arestanta blūzi un vācu armijas cepuri bez kokardes. Tā pārdekorētus viņus ieveda vienā apakšzemes telpā, ieslēdza akmeņu pagrabā un atstāja. Neviens ar gūstekņiem nesarunājās un neko tiem neteica.

«Droši vien aizvedīs,» pastiprināja trešais, «ne par ko mums neatļaus dzīvot tādā pilī, kur pat maisi guļas vietā. Neesam jau te nekādi ciemiņi...»

«Redzēsim... sliktāk par Tucheli jau nu nebūs nekur,» noteica Aunārs.

Visi jutās bezgala noguruši no ilgā ceļojuma un lauku gaisa. Arī sen neredzētie gultas maisi likās (oti pievilcīgi; lai vismaz kādu brīdi izmantotu šo nepiedzīvoto ērtību, katrs atstiepās savā vietā un gandrīz tūlīt aizmiga.

Pamodās no liela trokšņa un neparastiem klauzdzieniem. Kautkur aiz durvīm bija dzirdamas daudzdas balsis un klabēja zābaki. Gūstekņi tikpat ātri pietrūkās kājās, lai dzirdētu, kas notiks tālāk. Zem miega iespaida un šausmīgiem Tucheles aresta pārdzīvojumiem katram likās, ka nupat atvērsies durvis un ienāks melnais inkvizitors. Bet nekas tam līdzīgs nenotika.

Varēja dzirdēt — pie katakombas durvīm pieņāca daži cilvēki, klusām kautko runāja un tad sāka dauzīties.

«Ē, vai tur iekšā ir kāds?» kāda balss jautāja stiprāk.

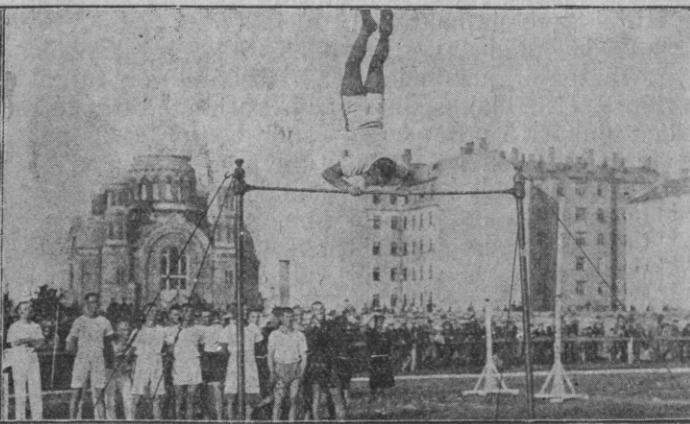
«Atbildēt, vai nē?» domāja Aunārs, «velns viņu zin, kas tas jautātājs tāds ir...» Nolēma pagaidām klusu ciest.

«Ja tur kāds iekšā, tad nebīsties. Mēs esam tādi paši arestanti kā jūs,» tā pati balss sauca.

Armijas sporta svētkos.

Skriešana ar smagiem maisiem.

Vingrošana.

Apakšzemes telpa bija diezgan šaura, taču septiņiem cilvēkiem te vietas bija diezgan. Kautkur pašā augšā dega maza elektriska lampiņa, blakus tai spīdēja ventilatora caurums, kā peles acs bet sānos ieplūda mazliet dienas gaisma — pa kādu šauru lodziņu, kurš no apakšas nebija sasniedzams. Gar vienu sienu bija gultas, kārtīgi un ērti ierīkotas, pat ar salmu maisiem un segām; galvgalā atradās pat salmu galvas maišiņi ar raibiem tīriem pārvelkamiem. Gaisss likās diezgan svaigs un arī nekāds zemes mitrums nebija jūtams.

«Kā liekas, šinī alā tomēr būs jādzīvo visiem kopā—arī tas jau labums,» viens teica, kad bijām visu apskatījuši un iekārtojušies.

«Nesaki vis! Gan jau aizvedīs uz kādu citu katakombu,» otrs šaubījās.

«Mēs te esam ieslēgti septiņi krievu gūstekņi. Šorīt atveda no Tucheles...» Aunārs nenocietās un atbildēja vāciski.

Aiz durvīm palika viss klusu. Bet tad pēkšņi atkal iedunējās kā bišu strops:

«Septiņi krievi... septiņi krievi... no Tucheles...»

«Ko jūs esiet izēduši, ka tagad te iebāzti?» kāda cita balss jautāja.

«Izbēgām no nometnes; tagad notiesāti uz četriem mēnešiem cietoksnī...»

«Aha, izbēgāt... laba lieta...» kāds jautri teica.

«Bet saki, kas jūs esiet?» jautāja Aunārs.

«Keizariskās prūšu un karaliskās Bavārijas un Saksijas armijas kareivji,» kāda balss skaļi raportēja un gardi nosmējās.

«Par kādiem grēkiem te ieslodzīti.»

«Kā kurais. Dažs par dezertēšanu, dažs bija aizgājis pie meitām un ešelons tikmēr aizbraucis, dažs apvainojis savu priekšniecību...»

«Nu, kā te vispārīgi iet?» jautāja Aunārs tālāk.

«Pavisam slikti. Labi tikai, ka te var saglabāt veselus kaulus, bet frontē ātri vien dabūt zilo pupu ribās...»

«Kā te bāro?» Aunārs atrada par vajadzīgu uzstādīt galveno jautājumu.

«Šā un tā... Vairāk gan ar kartupeļiem,» bija atbilde.

«Vai te krievi jau kādreiz bijuši?»

«Nekad vēl nav bijuši... Bet saki, kur tu tik labi iemācījies vāciski,» kāds jautāja.

«Pirms kara studēju Heidelbergas universitatē,» Aunārs sameloja.

«Oho...» aiz durvīm skanēja izbrīnēšanās.

«Bet cik jūs te esiet?» Aunārs vaicāja tālāk.

«Simts astoņi cilvēki... Dažs notiesāts uz pusotra, dažs uz četriem gadiem... viens ir arī uz piecpadsmiņiem... bet par astoņiem mēnešiem mazāk nevienam nav...» bija atbilde.

«Un ko te liek strādāt?»

«Pašlaik lādējam stacijā ogles...»

Interesanto sarunu pārtrauca kāds ārkārtīgs apstāklis. Runātāji atsprāga kā bumbas no krievu durvīm un nūlzigā ātrumā kautkur aizskrēja -- zābaki vien noklabēja. Tani pašā brīdī kautkur ieklaudzējās durvis un apakšzemē tūlīt iestājās kapa klušums. Tikai vienmērīgi soļi bija dzirdami tuvojamies no ārienes, apstājās krievu durvju otrā pusē un kāds sāka slēgt vaļā. Ienāca gaŗa auguma kareivis un strupī pavēlēja nākt ārā.

«Es jau teicu, ka te neatstās,» kāds iečukstējās.

Ārā tomēr neizveda, bet visus apturēja turpat koridorā. No blakus durvīm un koridora otra gala mēmā zinkārībā noraudzījās daudz acu un visās pusēs stiepās ieslodzīto vāciešu galvas.

«Kurš te runā vāciski?» jautāja sargs.

«Es tas esmu,» pateica Aunārs.

«Izskaidro saviem biedriem, ko es teikšu. Kamerā jāizturas klusu; trokšņot, dziedāt, svilpot un stipri sarunāties nav atļauts. Jāievēro tīriba, rītā un vakarā jāizslauka; sestdienās viss jāiznes ārā, gultas jāizdauza un telpas jāizmazgā. Dabīgās vajadzībās dienā laidīs ārā, bet naktī būs kamerā spainis. Pēc ēdiena nāksi tu viens pats uz ķēķi un izdalīsi saviem biedriem; noteiktā laikā būs jāstrādā ko pavēlēs. Sapratī?»

«Kā pavēliet,» Aunārs atbildēja tikpat noteikti un tūlīt izskaidroja nupat dzirdēto pārējiem gūstekņiem.

Tad sargs iedeva katram savu blodiņu, karoti un krūzīti, bet Aunāram lika nākt līdz uz virtuvi; promiedams ārējās durvis aizslēdza.

Ēdiens bija labāks, nekā gūstekņu nometnē. Pēc pusdienas visus ieslodzītos -- savējos un krievus, -- izlaida reizē ārā kopīgā atējas vietā; tur paspēja cits citu apskatīt un šo to parunāt. Kad vēlāk atkal šadzina atpakaļ, iekšējās durvis atstāja vaļā. Nu varēja krievi ieiet pie saviem vācu bēdu brāļiem un otrādi. Aunāram, protams, bija ko runāt, stāstīt un jautāt bez gala. Noskaidrojās, ka šejienes režims ir gan stingrs, bet ciešams; ēdina samērā labi. Tikai smēķēt nav atļauts un par šā aizlieguma pārkāpšanu stingri vajā. Tomēr gandrīz katrs ieslodzītais kū-

pināja savu cigaretī un pacienāja labprāt arī krievus, kas vien jau bija vesels baudījums.

«Ko jūs dariet, lai smēķēšanā nepieķertu?» jautāja Aunārs.

«Pagaidi, pēc dažām dienām arī tu zināsi visus šejienes noslēpumus...» kāds paskaidroja. Pēc divām stundām vāciešus aizveda darbā—ogles lādīt, bet krievus atstāja mājas darbiem. Vispirms jānoslauka visa sēta. Tad lika stiept dažādas pakas no vienas noliktavas otrā, bet pievakarā nokomandēja kartupeļus mizot.

Septiņos sanāca vācieši un tad visiem izdalīja vakariņas atkal tādā pašā kārtībā, kā pusdienās. Lidz pulksten deviņiem visas iekšējās durvis atstāja vaļā un varēja atkal staigāt pa visām katakombām un sarunāties.

«Ko jūs šodien strādājat?» jautāja vācieši.

«Tīrījām sētu, nesām pakas un mizojam kartupeļus,» Aunārs stāstīja.

«Ko, kartupeļus? Un kamerā neviena neieneš?» brīnījās vācieši.

«Nē—e, pirmā dienā taču nevar...» taisnojās Aunārs.

«Kas par muļķībām... te neviena nekrata; sargi tādi paši kareivji un mūs veltīgi nekad nenodos... Turpmāk jums jānes iekšā tik daudz kartupeļu, kāļu un burkānu, cik vien katrs spēj sazagt un noglabāt savās drēbēs... un vispārīgi, ko tikai var dabūt... te visi esam brāļi un kameradi un citam cits jāpabalsta, kā vien tikai var... Citādi mēs jums smēķēt nedosim...» vācieši skaidroja.

Aunārs apsolījās svēti pildīt šo cietumnieku etiku un paskaidroja to arī saviem biedriem. Krievi palika tīri priecīgi un solījās stiept iekšā, ko tikai dabūs.

Tā šinī Marienburgas cietokšņa forta apakšzemē nodibinājās visciešākā koalīcija starp divu ienaidnieku karavīriem kara laikā. Krievu arestantus ārpus forta pie darbiem nedzina, bet nodarbināja tikai mājas darbiem. Reizes divas — trīs nedēļā gan bija jāiet turpat cietokšņa laukos kartupeļus un kālus rakt vai zirņus lašīt, un tad, protams, katrs piebāza visas savas kabatas ar dažādu ēdamo, ko nogādāja apakšzemē. Vācu arestantus turpretim nodarbināja tikai pilsētā un stacijā, kur tie neizprotamā kārtā prata iegādāties cigaru galus, tabaku un cigaretes, un savukārt tikpat brālīgi dalījās ar krievu biedriem. Pusdienās un vakaros pārrunāja par politiku un dažādām iespējamībām tagadējā karā, pie kam dažs vācietis itin objektīvi aizrādīja ka Vācijai karš reiz būs jāzaudē. Starp arestētiem atradās visdažādāko profesiju laudis no dažādām pilsētām, un katrs kopējā dzīvē ienesa kautko īpatnēju. Tas deva dzīvei savu raibumu un izsargāja no garlaicības.

Arestētiem bija pieejama arī cietokšņa biblioteka; tur sakrātās grāmatas gan bija vai nu tīri militāras, vai arī parastie vācu bleķīgie romāni, kuros aizvien cildina Vācijas aristokratiju. Tās lasīt nepatīkās, bet toties Aunārs kāri kēra katru laikraksta lapu, kur vien tikai galējās tādu dabūt. Bez parastām patriotiskajām kareivju lapelēm, daži vācu puiši prata pilsētā vai stacijā iegādāties šad un tad arī lielos Berlīnes laikrakstus. Toreiz gan visi tie pūta vienā un tanī pašā Viļuma un Hindenburga cildināšanas taurē, bet tomēr atradās tur arī dažs lietišķs

an nopietns raksts, kuŗa slejām cauri paspīdēja šaubas un bailes. Par Krieviju reti kādreiz gadījās atrast kādu isāku rakstiņu, bet tas pats arī bija tendenciozs un dibinājās tikai uz frontes ziņojumiem.

Uztura ziņā gūstekņi bija apmierināti. Maizes porcija bija 400 gramu dienā, — otrtik kā Tucheļē. Cits ēdiens arī labāks. Un ja gadījās strādāt virtuvē vai laukā, tad vienmēr bija iespējams kautko sagādāt arī uz savu roku. Šinī ziņā gūstekņi būtu ar mieru visu pārējo gūsta laiku pavadīt cietoksnī. Ar arestētiem vācu brāļiem nodibinājās visciešākā draudzība un visi savstarpēji nosolījās turēt to tikpat ciešu arī tad, ja nezināmais liktenis liktu kādreiz sastapties kara laukā... Kā liekas, šādos apstākļos jau toreiz brieda vēlākā brāļošanās frontē un neizbēgamais abu lielvalstju sabrukums...

Ieslodzīšanas laiks pagāja tīri nemanot. Pēc diviem mēnešiem no cietokšņa aizveda pirmos četrus krievu gūstekņus, kuŗi savu soda termiņu bija izcietuši. Aunārs un pārējie divi palika vēl turpat nosēdēt savu atlikušo mēnesi. Pēdējā vakarā vācieši sarīkoja viņiem improvizētu atvadīšanās balli, kur tika gan dziedāts, gan runāts tiešām sirsnīgā saskaņā, cik tas nu tādos apstākļos bija iespējams. Šķirdamies no šās nemīlīgās apakšzemes Aunārs pat nespēja, ka nav lemts palikt te ilgāki. Atgriešanās Tucheles zvēru dārzā un riebigā nometnes dzīvē nekā laba nesolīja. Bet cilvēka prāts un gars ailaž meklē dzīves pārmaiņas un, atstājot aiz muguras Marienburgas fortu, tūlīt pamodās jaunu piedzīvojumu kāre, kas vilināja projām no šejienes nezināmam liktenim pretim.

Valmieras aizsargu pulka ritenbraucēju rota.

5. Nometnes dzīve.

Tucheles karagūstekņu nometne, šī milzīgā bada, inkvizīcijas un sērgu pilsēta, pati par sevi jau bija pilnīgi pret kulturu, cilvēci un debesīm brēcošs kopdzīves iekārtojums. Viņas iekšējo nejēdzību pastiprināja vēl krasāk tie laudis, kas to pārvaldīja un sargāja. Sākot ar vienkāršo sargkareivī un beidzot ar nometnes komandantu, degenerēto ģenerāli Kalkreuthu, visi šie ļaunīši šķitās izlasīti no visizvirtušākām vācu armijas aprindām. Gluži tas pats bija redzams arī citās Vācijas karagūstekņu nometnēs. Likās, ķeizara Viļuma valdība ar nolūku te radīja tādus apstākļus, lai izmisumā iedzītos ienaidnieka karavīrus vēl vairāk pazemotu un pasīvi rādītu tiem savu šķietamo varenību. Par kautkādu daudzmaiz ciešamu dzīvi nebija i ko runāt. Ja ierīkoja pirtis un dezinfekcijas mašīnas, tad tikai tāpēc, lai neizplatītos sērgas un neapdraudētu pašus vāciešus. Ja ierīkoja nometnes bodīti (Kantine), tad tikai tāpēc, lai no gūstekņiem izpumpētu to naudu, ko tie bija vai nu atveduši līdz, vai saņēma no mājām caur Zviedriju un Šveici; ja sanitāriem un tulkiem deva atsevi-

šķu baraku ar apkurināšanu, grīdu un gultas maišiem, tad tikai tāpēc, lai šos cilvēkus piespiestu labāk kalpot un strādāt savā labā. Katrs visneattīstītākais krieviņš saprata, ka neviens pasaulē nav spējīgs otru tā izmantot, kalpināt un pazemot, kā kultūrelais vācietis.

Nevarēja saprast, vai tas viņiem iedvests no augšas, vai arī katrs rikojās uz savu roku, parastās vācu slēptās rupjības un egoisma dzīts. Bet to gan juta katrs, ka dvēseles zemuma ziņā šī tauta var pilnīgi līdzināties žīdiem, šiem saviem žargonā brāļiem.

Tucheles moku pilsētā pārējos trīs cietumniekus atveda kādā miglainā aukstā rudenā rītā. Koki bija jau kaili, vēsums drebināja locekļus. Tuvojās atkal ziema, otrā baigā ziema...

Atvestos saņēma nometnes virsnieks «sarkanais» izmeklētiem lamu vārdiem. Tādu apiešanos gūstekņi pa daļai bija jau aizmirsuši un tagad pret to sacēlās liels īgnums un riebums. Aunārs gribēja kādu vārdu teikt, bet sarkanā izskats vien jau atbaidīja ielaisties sarunās. Pēc krietnas izlamāšanas un jauniem draudiem, visus trīs ievietoja kādā savrupā barakā, kur viņi sastapa arī pirmos trīs savus bēdu brāļus. Ceturtais — jaunais savvaļnieks — bija saskrimis un ievietots slimnīcā.

«Nu, kā te tagad iet, vai var arī daudz-maz dzīvot?» jautāja jaunatvestie.

«Simtreiz sliktāka dzīve, kā Marienburgā,» atbildēja iepriekšējie.

«Kādā ziņā?»

«Visādā ziņā. Pie darba dzeņ vēl stingrāk, nekā tur, bet ēdina daudz sliktāk. Maizes tikai pus-tik daudz un tā pate daudz sliktāka. Bet tiklīdz kāds ko noziedzas, tūlīt liek zem bluķa.»

«Kas tas ir?»

«Nostāda nometnes vidū, liek panemt plecos resnu trīsaršīnu bluķi un stāvēt mierā. Gan jau pats redzēsi...»

«Vai sit arī?»

«Nē, tagad vairs nesit. Kamdēļ viņiem sist, kad citas inkvizīcijas izgūdrotas daudz smagākas. Jā grib uzlikt lielāku sodu, tad pakar riņķos pie sienas.»

«Kas tie par riņķiem?»

«Sienā iekalti dzelzs riņķi; izplēš cilvēkam rokas, piesien riņķos, no kājapakšas izsit soliņu un tad liek tā karāties gaisā...»

Runātāji nopūtās un nogrima katrs savās domās.

«Daudzi ir atlaisti lauku darbos un šad tad pienāk ziņas, ka tur ejot ļoti labi. Zemnieki krievu gūstekņus pieprasa labprāt un katru dienu aizved projām. Mēs arī mēģinājām lūgt, lai laiž strādāt pie zemniekiem, bet mūs nelaiž tāpēc, ka mēs esam bēgļi. Tādiem — sarkanais saka — nekad neizdosies tikt no nometnes ārā, kamēr tepat nobeigsies zem bluķa vai pie riņķa... Tāda, brālīt, te mūsu dzīve...» pēc brīža kāds gurdī stāstīja.

«Es ceļā dzirdēju, ka neutrālo valstju sarkanā krusta komitejas tagad apbraukājot Vācijas gūstekņu nometnes un cenšoties uzlabot gūstekņu dzīvi. Vai te neviens nav bijis?» jautāja Aunārs.

«Neviens nav bijis. Dzīvojam kā nolādēti zvēri un vēl sliktāk...»

(Turpinājums sekos.)

Ielenktā mājā.

Dramatisks fragments 1 cēlienā.

Personas:

Leitnants.
Seržants.
Dižkareivis.
I. kareivis.
II. kareivis.
III. kareivis.
Gūsteknis — ienaidnieka kareivis.
Saimniece.
Anta — viņas meita.

Skatuve.

Parasta istaba lauku mājā. Durvis pa labi un pa kreisi. Vidū — logs, (logi) un durvis. Galds, krēsls, skapis, gulta.

Priekškam paceļoties — istaba tukša. Aiz skatuves dzirdams cīņas troksnis: šāvieni, kliegzieni, komandas.

Kauja pamazām norimst.

Vēl retiem šāvieniem atskanot, ieskrien ienaidnieka kareivis, aizsies, kūpošu šauteni rokā. Ātri apskatas. Steigšus izvelk no kabatas patronas un pielādē ieroci.

Aiz skatuves gaviļējoši saucieni: «Lai dz-ī-ī-ī-vo!!...»

Piepeši atsprāgst vidējās durvis. Šautenes gatavībā, parādās leitnants un dižkareivis.

Ienaidnieka kareivis paslēpjas aiz skapja.

Leitnants. (Pār sliekšni kāpdams, apmierinājies, nolaiž ieroci.) Arī te neviena vairs nava. Visi projām!

Dižkareivis. (Savam priekšniekam uz pēdām sekodams.) Tad ta iznāca navīga saķeršanās. Turējās, kā nelabie. Bet tiklīdz mūsu zēni sāka liet uguni virsū — beigas bija...

Leitnants. (Ienaidnieka kareivi neievērodams, iet pie durvīm pa kreisi. Mēģina attaisīt.) Aizslēgtas! (Klauvē) Allo! Vai tur neviena nava?

Dižkareivis. Jādomā — ienaidnieki visus iemītņiekus aizdzinuši un beidzot arī paši aizlaidušies lapās.

Leitnants. (Iet pie durvīm pa labi. Pažur.) Allo, vai arī te neviena nava? (Parausta plecus.) Hm...

Dižkareivis. Galīgs tukšums. Būs laba atpūta...

Leitnants. Ejat un paaicinat arī citus mūsējos šurp, cik vēl palikuši starp dzīvajiem.

Dižkareivis. Klausos, leitnanta kungs! (Apgriežas un iziet.)

Leitnants. (Sauc pakal.) Manā vārdā pasakat seržantam, lai sūta tūlī divus kareivjus uz rotu ar ziņojumu, kā mūsu izlūku nodaļai izdevies ienemt Upmaļu mājas, netālu no tilta!

(Dzirdama dižkareivja balss: «Klausos, leitnanta kungs. Viss tiks izpildīts.»)

Leitnants. (Turpina.) Lai iet uzmanīgi. Apkārtne vēl pilna ienaidnieku. (Izliecas pa logu.) Un tad lai pasaka rotas komandierim, ka bez šaubām drīz sagaidāms pretuzbrukums. Ja nesūtīs palīgus, mums būs grūti — visu nakti noturēties!...

(Attālu dzirdams: «Klausos, leitnanta kungs!...»)

Leitnants. (Atslīn šauteni pret sienu. Apsežas, izvelk ziņojumu grāmatiņu un sāk rakstīt.)

Vēl jāuzraksta ziņojums un tad varbūt izdosies uz brītiņu atvilkt elpu. (Raksta.)

Ienaidnieka kareivis. (Parādās aiz skapja. Pieliek šauteni pie vaiga, grib šaut, tad apdomājas. Zagšus paspeļ pāris soļus uz priekšu, saņem ieroci aiz tievgala un paceļ resgali uz nāvīgu triecienu. Leitnants turpina mierīgi rakstīt.)

(Tanī pašā acumirkli durvīs pa labi parādās Anta, ierauga bīstamo stāvokli un pārsteigta apstājas uz sliekšņa. Atskan spalgs brīdinājuma kliedziens.)

Leitnants. (Paceļ galvu.) Ach!... (Ātri pietrūkstas kājās un dodas pie savas šautenes. Šinī brīdī krīt ienaidnieka kareivja sitiens, bet ir jau par vēlu. Trieciens ķer tikai galda stūri un krēslu.)

(Anta, atjēgusies, pieskrien un mēģina izraut šauteni no ienaidnieka kareivja rokām.)

(Leitnants nomet savu tikko paņemto ieroci un dodas Antai palīgā.)

(Pēc dažām sekundēm ienaidnieks, pametot šauteni Antas rokās, brūk leitnantam virsū. Iesākas nikna cīņa. Abi pretinieki apmēram vienos spēkos, kādēļ pirmā momentā grūti paredzams, kurš uzvarēs.)

Anta. (Mirkli šaubas, tad atver vidējās durvis un izskrien ārā. Dzirdama viņas balss.) Palīgā, palīgā!... (Saucieni attālinās.)

(Cīņa turpinās. Ienaidnieka kareivja rokā parādās revolveris. Mēģina šaut. Bet šāvienam atskanot, leitnants izsit revolveri pretiniekam no rokas. Ierocis barkšķedams nokrīt uz grīdas. Stipri aizkusis, ienaidnieks sāk smagi elstot. Šo momentu izmanto leitnants: pāris veikli ķērieni, un ienaidnieks guļ uzvarēts zemē. Izmisušām kustībām viņš vēl mēģina tikt augšā, bet tad bezspēcīgi atlaižas un izpleš rokas.)

Gūsteknis. (Gārksstošā balsī.) Es padodos.

Leitnants. (Vēl neuzticēdamies.) Jūs esat mans gūsteknis. Es būšu spiests Jūs saistīt...

Gūsteknis. Apžēlojaties... Neesmu nekāds noziedznieks. Apsolos nekur nebēgt...

Leitnants. Labi. Es jums uzticos, kā godīgam pretiniekam. Atlaiž pretinieku un pieceļas.)

Gūsteknis. Vai atļausat arī man celties?

Leitnants. (Paņem nokritušo revolveri un noliek sev līdzās uz galda.) Celaties, bet tikai nedomājat bēgt! Es jūs brīdinu!... (Draud ar revolveri.)

Gūsteknis. (Lēnām ceļas, caur pieri ļauni uzlūkodams leitnantu.) Esmu jūsu varā...

Leitnants. Krietns karavīrs nekad nepieņū neuzbrūk neapbruņotam pretiniekam.

Gūsteknis. Man nebija citas izejas.

Leitnants. Varoņi prot atrast izeju arī nāvē!

Saimniece. (Atslēdz durvis un ienāk no kreisās puses. Nākdama runā.) Anta, Anta! Vai šē kas noticies? Man likās — tu kliedzi? (Ierauga abus karavīrus un satrūkstas.) Es domāju...

Leitnants. Apmierinaties, kundze, šē viss kārtībā. Mēs sakāvām un aizdzinām ienaidnieka posteni.

Saimniece. (Neuzticīgi uz gūstekni rādīdama.) Un šis?... (Gūsteknis griežas sāņus un mēģina paslēpt no saimnieces savu seju.)

Leitnants. Ir mūsu gūsteknis.

Saimniece. Vai, virsnieka kungs! šito gan turat cieši! Es viņu pazīstu!...

Leitnants. Varat apmierināties. Es viņu atbrunoju.

Saimniece. Bet viņš ir briesmīgs viltnieks un nelietis!... (uz gūstekni) Ko nu slēpjaties. Es jau jūs pazīnu tūlī pirmā acumirkli...

Gūsteknis. (Leitnantam.) Ko šī sievietē no manis grib? Es viņu pirmo reizi redzu.

Leitnants. (Smaidīdams, parausta plecus.) Prasat viņai pašai.

Saimniece. (Sadusmota.) Ko es gribu? Sakat, kurš uzlauza blakus istabā kumodi un paņēma naudu? Kurš sadauzīja manus traukus, apkāva mājas kustoņus un gribēja nodedzināt māju?... (Uzmācas gūsteknim. Pēdējais bailīgi velkas kaktā.) Pret mums sievietēm — jūs bijāt lielu lielie varoņi, bet kad jāstājas mūsu karavīriem pretī, tad — dūša papēžos!...

Leitnants. Apmierināties, kundze. Atstājiet mūs vienus. Ja gūsteknis tiešām būs pret Jums ko noziedzies, — viņš sodam neizbēgs. (Mierinādamas, izvada uztraukto un sadusmoto sievieti pa durvīm.)

Leitnants. (Pieceļas, tuvojās viņam.) Esmu spiesti Jūs pārmeklēt. Rokas augšā!

Gūsteknis. (Pacel rokas. Bet — tiklīdz leitnants, ne ko ļaunu nedomādams, pieiet viņam cieši klāt un sāk pārmeklēt kabatas, — gūsteknis piepeši savēl rokas dūrēs un triec virsniekam pa noliekto galvu.)

Leitnants. (Sāpēs un pārsteigumā.) A— a— a!... (Mēģina gūstekni satvert, bet dabū otru triecienu, zaudē samāņu un krīt.)

Gūsteknis. (Paķer no galda revolveri. Uz mirkli apstājas, mērķē un šauj. Šāviens neiet vaļā.) Nolādēts! (Apskata.) Nav vairs nevienas patronas! (Dusmīgi aizmet revolveri. Grib skriet kaktā pie šautenes. Ievēro, ka leitnants sakustās. Aiz durvīm atskan Antas balss. Atrauj logu un izlec. Atskatās, ka neviens viņam neseko, liecas atpakaļ un stiepj roku pēc šautenes. Tanī pašā momentā veras durvis un ienāk Anta. Gūsteknis atrauj roku un pazūd.)

Anta. (Ieraudzījusi zemē gulošo leitnantu, iesaukdamās skrien uz priekšu un noliecas pār viņu.) Ak, Dievs, kādēļ man pirmīt vajadzēja skriet projām?! (Saņem virsnieka galvu klēpi.) Asiņu nekur neredz...

Leitnants. (Paver acis un spēji sakustas.) Kas šē notiek? (Streipulodams pieceļas. Atcerēdamies notikušo.) Kur palīka gūsteknis?

Armijas sporta svētkos.

Parāde.

Godalgas.

Gūsteknis. (Leitnantam atgriežoties.) Es Jums pateicos. Tāds nikns sievišķis uz visu ko spējīgs...

Leitnants. (Apsēžas pie galda un atšķir savu kabatas grāmatiņu. Sagatavo zīmuli.) Un tagad jūs man atbildēsat! Pie kādas karaspēka daļas piederat?

Gūsteknis. Divdesmit septītā pulka izlūku komandas.

Leitnants. (Šaubīdamies.) Vai tas varētu būt?... Uzrādāt savus dokumentus.

Gūsteknis. Man nav. Varat pārmeklēt.

Leitnants. Kur likāt? Jums taču tādi bija?

Gūsteknis. (Stūrgalvīgi.) Izmetu...

Leitnants. Kur un kad?

Gūsteknis. Ciņai beidzoties, kad nebija vairs cerības izbēgt...

Anta. Kad es ienācu, neviena vairs šē nebija.

Leitnants. (Liek roku pie galvas.) Tā tad aizbēdzis... (Nervozi, nemierā ar sevi.) Ak, kādu neuzmanību izdarīju. Pārāk paļāvos viņa godprātībai... Tas man par mācību!... Bet vai mūsu karivji vēl nav ieradušies?

Anta. Viņi nāk... Redzēju jau aploka malā, tādēļ steidzos šurp...

(Netālu, ārā, dzirdami saucieni: «Kas nāk?!...» «Stāvi! Stāvi!!» Seko viens pēc otra divi šāvieni. Vairāku balsu kņada.)

Leitnants. (Satver šauteni un steidzas pie loga.) Kas tur?! Ak, Kalniņš?!

Balss aiz skatuves. Kāds ienaidnieks gribēja aizbēgt!

Leitnants. Jūs viņu nonāvējāt?

Kāda balss. Nē, tikai ievainojām rokā un sagūstījām.

Leitnants. Ļoti labi. Vedat tūlīn šurp.

Saimniece. (Ienāk.) Antiņ, meitiņ, es tevi meklēju. Kur tu bijī palikuši?

Anta. Nekur, māmiņ. Izskrēju pasaukt mūsējos.

Saimniece. Bet kur tas nelietis palicis?... (Skatās apkārt.) Leitnanta kungs, jūs taču viņu neatsvabinājāt?

Leitnants. Nē. Diemžēl, domāju, ka viņš tikpat godīgs, kā mēs — latvieši...

Saimniece. Tā tad projām?... (Jautājoši skatās apkārt.)

Seržants. (Ienāk.) Leitnanta kungs, kur pavēlēsat gūstekni novietot?

Leitnants. Lai nāk tepat — šinī istabā!

Seržants. Bet viņam pašlaik pārsien ievainoto roku?

Leitnants. Labi. Vedat pēc pārsiešanas.

Saimniece. (Iepriekš klusi aprunājusies ar meitu.) Leitnanta kungs, jūs un jūsu kareivji droši vien esat izsalkuši... Mēs gan nevaram neko sevišķu piedāvāt?... Tomēr kāds gabals maizes vēl būs atlicies...

Anta. Ja, lūdzu, nākat ko iebaudīt.

Saimniece. Varbūt ienest šepat?

Seržants. Tiešām tā. Viens kareivis palika ganuceļa galā.

Leitnants. Lai ļaudis ienāk. Gūstekni labi uzmanat. Viņš ir ļoti viltīgs. Nupat tikko mani neaizraidīja uz viņpasauli. (Iziet blakus istabā.)

Seržants. Klausos. (Pagriežas uz dibena durvīm.) Kas ir? Kur palikāt? Vedat iekšā!

(Ienāk dižkareivis. Viņam seko I. un II. kareivji, vezdami gūstekni, kuram apsietā roka saišķī pakārta kaklā.)

I. kareivis. (Gūstekni pastumdams.) Kusties, kusties drīzāk! Nupat vēl kājas bija kā zaķim.

Gūsteknis. (Ļauni.) Es gribētu zināt, ko tu teiktu, ja dabūtu lodi elkonī? (Nosēžas uz sola.)

I. kareivis. Nevajadzēja bēgt. Mēs taču brīdinājām.

Gūsteknis. Ja, laikam tupēt un skaitīt tēva reizi!...

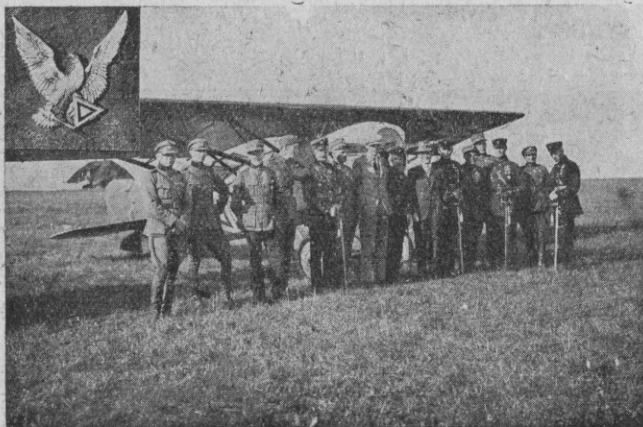
II. kareivis. (Siksnu ciešāk savilkdams.) Būtu labi kaut ko iekniedēt... Briesmīgi gribās ēst...

Seržants. Jūs tikai trīs? Kur palika Kārklīņš?

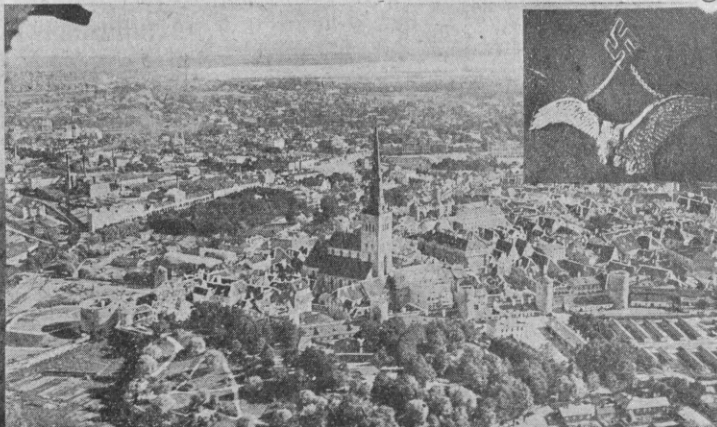
Dižkareivis. Es aizsūtīju vakariņas palūkot.

Seržants. Uz kuriēni?

Dižkareivis. Tepat... šur, tur... (Paraušta plecus.) Lai pameklē kādu vistu, vai sivēnu...

Mūsu lidotāji viesos pie kaimiņiem — Estijas lidotājiem. Kreisā stūrī Estijas aviatoru nozīme.

Skats uz Tallinnu no aeroplana. Labā stūrī mūsu aviatoru nozīme.

Leitnants. Nē. Pateicos. Nepūlaties... Es labāk pats izešu...

Anta. Mēs gaidīsim. (Aiziet abas ar māti.) Tikai ilgi nekavējaties.

Seržants. Pavēlēsat iet?

Leitnants. Pagaidat. Cik Jums vēl neievainotu cilvēku?

Seržants. Viens dižkareivis un četri kareivji. Pārējos divus nosūtīju uz rotu.

Leitnants. Hm, ja... (apdomādamies.) Kāds rādās stāvoklis? Vai pretuzbrukums nav sagaidāms?

Seržants. Nevar zināt. Dzīvi palikušie ievainnieki — visi aizbēga...

Anta. (No blakus istabas.) Leitnanta kungs, mēs gaidam.

Leitnants. Labi, labi, tūlīt. (Ceļas un iet. Atgriežas pret seržantu.) Vai sardzi norikojāt?

Seržants. (Sapīcis.) Sauc tūlīn atpakaļ! Mēs taču neesam nekādi laupītāji? Ko teiks mierīgie iedzīvotāji, kad pašu kareivji sāks rīkoties, kā riklurāvēji?!

Dižkareivis. (Taisnodamies.) Bet ja ļaudis nav veselu dienu ne miltuma mutē ņēmuši?... Seržants. Tomēr bez atļaujas nevar! Ja leitnants dabūs zināt...

Saimniece. (Ienes maizes puskukulīti, sviestu un gaļu.) Uzkožat, dēliņi, kas ir pie rokas. (Liek galdā.) Es uzvārišu arī tēju. Pieniņa nav. Tie nelieši, te iebrukdami, (rāda uz gūstekni) nokāva visas mūsu gotiņas... (Ieskatās tuvāk.) Ak, tu esi tas pats pirmītējais! Tūlīt atdod manu naudu!

Gūsteknis. Liekat mani mierā! Es esmu ievainots. (Novēršas, tausta savu pārsieto roku.) Saimniece. Tev, tādām razbainiekam, galvu vajadzēja noņemt! Iet pie galda. Griež maizi.)

Seržants. (Sapīcis.) Sauc tūlīn atpakaļ! Mēs taču neesam nekādi laupītāji? Ko teiks mierīgie iedzīvotāji, kad pašu kareivji sāks rīkoties, kā riklurāvēji?!

Dižkareivis. (Taisnodamies.) Bet ja ļaudis nav veselu dienu ne miltuma mutē ņēmuši?... Seržants. Tomēr bez atļaujas nevar! Ja leitnants dabūs zināt...

Saimniece. (Ienes maizes puskukulīti, sviestu un gaļu.) Uzkožat, dēliņi, kas ir pie rokas. (Liek galdā.) Es uzvārišu arī tēju. Pieniņa nav. Tie nelieši, te iebrukdami, (rāda uz gūstekni) nokāva visas mūsu gotiņas... (Ieskatās tuvāk.) Ak, tu esi tas pats pirmītējais! Tūlīt atdod manu naudu!

Gūsteknis. Liekat mani mierā! Es esmu ievainots. (Novēršas, tausta savu pārsieto roku.) Saimniece. Tev, tādām razbainiekam, galvu vajadzēja noņemt! Iet pie galda. Griež maizi.)

Dižkareivis. (Izliecas pa logu.) Kārklī! Au! Kur tu esi? Nāc iekšā! Vakariņas jau galdā! A—u!...

Seržants. (Apmierināts.) Paldies, saimniecīt. (Uz saviem kareivjiem.) Nu, redzat, kāds brangs uzkožamais. (Sēžas pie galda, izvelk saliecenī un ņem maizi. Viņam blakus un pretī novietojas dižkareivis un kareivji. Visi ar skubu ķeras pie ēšanas.)

I. kareivis. Kāda garšīga maize.

II. kareivis. Tikpat kā siers...

Dižkareivis. Un pat sviests!... Kā jums, saimniecīt, to izdevies noglabāt, kad visas malas izlaupītas?...

Gūsteknis. (Skatīdamies uz ēdājiem.) Man ar' gribas ēst...

Saimniece. Fu tu negausnieks! Vēl šodien pusdienā, kopā ar citiem, aprijāt manu pēdējo jēriņu... (Nāk pie galda, nolauž gabalu maizes, uzsmērē sviestu un sniedz gūsteknim.) Nu, tad še ar! (Īgni.) Pelnījies gan tu esi pavisam ko citu!...

(Gūsteknis rupji izķer maizi saimniecei no rokas un kāri ēd.)

Dižkareivis. (Ēzdams.) Skat, kāds malkas gabals! Pat paldies neprot pateikt...

I. kareivis. Bet otra zemi gan grib ieraut nāsīs!...

II. kareivis. Žēl... vajadzēja pirmāk nogulēt uz vietas! Kā viņi mūsējos netaupa...

Seržants. Beidzat melsties! Mēs esam kultūreli kareivji. Tādēļ arī pret ienaidnieku jāizturas cilvēcīgi. Visa pasaule seko mūsu cīņām...

Leitnants. (Ienāk. Kareivji godbijīgi pieceļas.) Sēžat, sēžat... Sakat, kundze, cik mums būs jāmaksā par vakariņām? (Kareivji turpina vakariņas.)

Saimniece. Ko nu, jauns kungs, ne jau nau-das dēļ dodu. Tāpat saviem cilvēkiem jāpalīdz. Es tā iedomājos, ka varbūt arī mans dēliņš tagad atrodas kaut kur pie labiem ļaudīm... Viņš jau trīs mēnešus kaŗā... (Slauka acis.) Bet, ai! Pavisam piemirsu tēju ienest. (Aizsteidzas.)

Leitnants. (Tuvojas gūsteknim.) Pēc jūsu divkārtīgā uzbrukuma, ko lai ar jums iesāku? Būšu spiests nodot jūs lauku karātiesai.

Seržants. Piecelies, kad ar tevi runā!

Gūsteknis. (Maizi gremodams, — caur pieri ļauni skatīdamies, lēnām pieceļas.) Apžēlojaties, virsnieka kungs, man mājā mazi bērniņi...

Dižkareivis. (Ceļas no galda.) Leitnanta kungs, viņš melo!

Gūsteknis. Es zvēru... Dievavārds — slima sieva un trīs bērniņi...

Seržants. (Arī ceļas. Velk no kabatas papīri.) Še ir atņemtā personas apliecība. Viņš nav nemaz precējies...

Leitnants. (Ņem apliecību un lasa. Viņa sejā manāmas dusmas.) Nelietis!...

Gūsteknis. (Rezdēdams, ka iegāzies, nokrīt ceļos.) Žēlojat, virsnieka kungs, žēlojat... Man sirma māte!...

Leitnants. Es nespēju vairs jums ticēt. Seržant, pieceļat viņu!

Seržants. Ko māžojies! Žip', celies augšā! (Rauj gūstekni aiz pleca.)

Saimniece. (Ienes tējas kannu un krūziņas. Ielej.) Cukura gan vairs nav ne kripatas. Pēdējo mazumiņu tie nezvēri nolaupīja! (Rāda uz gūstekni.)

I. kareivis. Pateicamies, saimniecīt, gan iztiksim.

II. kareivis. Kad uzvarēsim un aizdzīsim ienaidniekus, — varēsim atkal mest katrā krūzinā vai piecus graudus! (Saimniece savāc un iznes tukšos šķīvjus. Kareivji palīdz.)

Saimniece. Ņemat par labu. Tāpat savi ļaudis vien esam. (Aiziet.)

III. kareivis. (Aizelsies, ieskrien no āra.) Leitnanta kungs, atļaujiet ziņot?...

Leitnants. Kas noticis?

III. kareivis. Biju aizgājis uz kaimiņu mājām — pameklēt kaut ko vakariņām...

Leitnants. (Nemierīgs.) Lai paliek garais ievads, stāstat, ko redzējāt?

III. kareivis. Izstaigāju istabu — nav nevienas dzīvas dvēseles. Paskatījos kūtī, — arī tukšs. Pagrabs uzlauzts un izlaupīts... Kā taisos iet uz klēti, dzirdu — aiz ābeldārza kaut kas čaukst. Par nelaimi biju aizgājis bez šautenes...

Leitnants. (Nosodoši.) Tādu neuzmanību... (Apkārt salasās visi kareivji.) Nu, tālāk, tālāk!

III. kareivis. Lienu tuvāk, aiz krūmiem slēpdamies. Klausos, elpu aizmūrdams. Kā tad — ienaidnieki! Divi gabali. Pieliekušies, pārskrēja āboliņa laukam un ielīda rudzos! Būtu maī bijis kaut vai revolvers...

Leitnants. Šoreiz piedodu, bet pavēlu jums (pret kareivjiem) turpmāk ne soļā nespert neapbruņotiem! Seržant, iededzinat sveci!

Seržants. Klausos. Tūlī. (Izvelk no kabatas sveces galiņu un iededzina.)

Leitnants. Un tagad — uzmanību! Dižkareivī, jūs ejat ar vienu kareivī, pārmainat sargu un krietni apskatāties, vai tiešām ienaidnieks nesāk mums tuvoties? Jūs (griežas pie II. kareivja) uzraugāt gūstekni; bet jūs (griežas pret III. kareivī) iebaudat vakariņas un nekad vairs patvarīgi neatstājat savu nodaļu bez manas atļaujas! Pirmo reiz jums vēl piedodu. Ak jā — seržant, kamēr es rakstīšu ziņojumu rotas komandierim, jūs pārbaudāt mūsu patronu krājumu.

(Dižkareivis un I. kareivis aiziet. III. kareivis sēžas pie galda un sāk ēst.)

Seržants. Leitnanta kungs, patronas es jau pārbaudīju. Viņu mums pavisam maz. Kauju vairs nevar iesākt!

Leitnants. Cik tad isti?...

(Šinī acumirkli piepeši ārā norīb daži šāvieni. Visi satrūkstas.)

Seržants. (Paķer šauteni un dodas uz durvīm.) Es paskatišos.

Leitnants. Pasakat dižkareivim, lai viņi ir uzmanīgāki un par velti netērē šaujamo!

Seržants. (Durvis vērdoms.) Klausos, leitnanta kungs!

Leitnants. (Ņem šauteni un steidzas pie loga. Blakus istabā atskan plistoša stikla šķindēšana.) Ko viņi tur niekojas? Vai tiešām?...

(III. kareivis pārtrauc ēšanu un arī ķeras pie ieroča.)

Anta. (Ieskrien.) Leitnanta kungs. Gar aploku lien uz šejieni vairāki bruņoti vīri un šauj. Viena lode jau izsīta mūsu logu!...

Saimniece. (Seko Antai. Vairamādama.) Vai dieviņ, atkal viena lode ieskrēja istabā!...

Leitnants. Apmierinaties. Tūlīņ iešu un pārlicināšos. (Kareivjiem.) Jūs paliekat šē un uzmanat gūstekni! (Iziet.)

Saimniece. Ak, meitiņ, man bail, ka atkal ienaidnieki neatgriezās...

Anta. (Sāk novākt atlikušos traukus no galda.) Nieki, māmiņ, droši vien kāds pārpratums...

Saimniece. (Palīdzēdama.) Ak, kaut būtu tā... (Abas aiziet ar traukiem.)

Gūsteknis. (Prieku valdīdams.) Ja mūsējie atnāks, es teikšu, ka jūs bijāt pret mani ļoti labi.

II. kareivis. Turi muti!

Gūsteknis. (Apvainojies.) Es ieteiktu izturēties draudzīgāki, citādi jums var draudēt karatavas.

III. kareivis. (Paceldams šauteni.) Ja vēl šē tarkšķēsi, es tev likšu ar šautenes resgali pa lūpām, ka zobī aizskries kaktā! (Šaušana nerimstas. Ārā dzirdamas balsis un soļi.)

Leitnants. (Ienāk.) Cik jums ir patronu? Dodāt šurp!

II. kareivis. (Ņem no kabatas un dod.) Tikai divpadsmit.

Leitnants. (III. kareivim.) Un jums?

III. kareivis. Būs kādas desmit.

Leitnants. Tad nākat līdzī! (Grib iet. Durvīs sadurās ar seržantu.) Vai novērojāt daudz uzbrukēju?

Seržants. (Viņam uz pēdām seko dižkareivis un I. kareivis.) Liekas diezgan daudz! Jādomā vesels vads, vai pat rota!

Dižkareivis. (Aizelsies.) Leitnanta kungs! Kad mēs nupat izskrējām uz ganu ceļa, mūsu posteņi bija jau nošauts... No lielceļa puses atklāja uz mums uguni!...

I. kareivis. Tad mēs nolikāmies grāvmalā un sākām atšaudīties.

Dižkareivis. Ienaidnieks paslēpies rudzēs... jādomā arī kartupeļos. (Ārā ietarkšņas ložmetējs.)

Seržants. Man likās — visvairāk šāvicņu atskanēja aploka bērzos! Mēs esam ielenkti no visām pusēm...

Leitnants. (Sagremdamies un uztraukumu valdīdams.) Ļoti labi. Drīz pienāks mūsu rota. Līdz tam laikam mums visādā ziņā jānoturas. Šē ir labas pozīcijas: Ja mēs ieņemam logus un durvis, tad viņi var šaut cik grib. Bez artilērijas ienaidnieks nekā neizdarīs, bet artilērijas viņam šē nava. Vedat gūstekni blakus istabā. Lai sievietes uzrauga. Jūs, seržant, ieņemat pozīcijas pie šā loga. Jūs — pārējie — viens virtuvē, viens pieliekamā kambarī un viens priekšnamā. Es pats došos bēniņos, lai novērotu apkārtni. Un nu — marš! (Aiziet.)

(Kareivji izklīst. Gūstekni ievēd blakus istabā.)

Seržants. (Ņem gultas spilvenu; izvelk no kakta paslēptu miltu maisu; uzslīen galdu uz gala un aizbarikādē logam vienu stūri. Ārā šaušana brīžiem pieņemas, brīžiem apklust.) Nolādētie! Viņi mūs grib visus aizraidīt uz viņpasauli. (Noliecas aizstenderes, izbāž šauteni pa logu un sagatavojas uz šaušanu.) Žēl, ka nav ložmetēja un parronu, tad es viņiem rādītu!... (Laiku pa laikam atraujas atpakaļ. Kāda lode izdauza logu. Dzird arī blakus ista-

bā plīstošu stiklu šķindēšanu. Dažas lodes ieskrien istabā un atsitas pretējā sienā.)

I. kareivis. (Paveļ durvis. Uztrauktā balsī.) Seržanta kungs! Nākat palīgā. Es viens nevaru. Seši ienaidnieki aizskrēja aiz klēts. Arī ložmetēju, liekas atvilkusi šīnī pusē!

Seržants. Paldies dievam, (raugās pa logu) šē pagaidām tuvumā neko sevišķi šaubīgu nemana. (Seko kareivim blakus istabā. No turienes atskan šāvicni.)

(Viskarstākā šaušanas brīdī iesteidzas gūsteknis, no lodēm vairīdamies, zemu noliecies, bailīgi uz logu skatīdamies. Viņam seko Anta ar medības bisi rokā.)

Gūsteknis. (Ielien kaktā un apsēžas uz grīdas.) Ar veselo roku slauka bailu sviedrus.) Vēlns un elle! Te var galu dabūt! Nupat man viena lode nosīca gar ausi!...

Anta. (Novietojas otrā pusē, neizlaizdama gūstekni no acīm.) Uzbrucēji taču ir jūsu draugi? (Vērīgi raugās uz logu.)

Gūsteknis. Ja, bet viņi nezin, ka es te esmu.

Anta. (Ironiski.) Nu, tad ejat pie loga un pasaucat, lai mītējas šaut!

Gūsteknis. (Pieceļas un lēni tuvojas logam, bet sabīstas no šaušanas un dodas atpakaļ.) Atļaujiet man piesiet spieķa galā baltu mutautiņu...

Anta. To nedrīkstu, jo tā būs padošanās zīme.

Leitnants. (Ienāk un iet caur istabu.) Ak, jūs šē... ļoti patīkami, ka arī jūs mums palīdzat... Bet kur seržants palicis?

Anta. Viņu aizsauca tur... (Rāda ar roku.)

Leitnants. Labi. (Aiziedams norādītā virzienā.) Antas jaunkundze, esat tik laipna un mazliet uzmanat, lai no šīs puses ienaidnieks nejauši nevarētu uzbrukt. Tiklīdz kāds parādās, pasaucat mani!

Anta. Es protu arī šaut.

Leitnants. Teicami. Ja vajadzīgs. — šaujiet. (Aiziet.)

Gūsteknis. (Pēc mazas pauzes.) Jūs sauc par Antu? Skaists vārds...

Anta. (Novēršas un neatbild. Uzmanīgi raugās logā.)

Gūsteknis. Vai jums dzīvības nav žēl? Jūs vēl tik jauna...

Anta. Kāda jums tur daļa?!..

(Blakus istabā un no ārienes atskan vairāki šāvicni.)

Gūsteknis. Ja jūs paklausītu man, — es varētu jūs paglābt no nāves...

Anta. (Paskatās uz runātāju. Izbrīnējusies.) Tā—tā?...

Gūsteknis. Dievavārds!... Ja tik vēlaties..

Saimniece. (Ienāk, iet pie skapja.) Dižkareivi ievainoja kaklā... (Plēš baltas lupatas ievainojuma pārsiešanai.) Jālūko asinis apturēt...

Anta. (Pieceļas. Mazliet uztraukta.) Stipri?

Saimniece. Nē. Tikai mazliet ieskrāmbāja... (Iet atpakaļ.) Leitnanta kungs domā, ka ienaidnieku tomēr ir par maz, lai nāktu uzbrukumā. Tādēļ iespējams, ka viņi mūs tur ielenktus līdz ritam. (Aiziet.)

Gūsteknis. Antas jaunkundz. Es jūs lūdzu — laižat mani vaļā...

Anta. To nedrīkstu darīt, kaut būtu gribējusi...

Gūsteknis. Esmu jums tikai par nastu un kavēkli... Bez tam apsolos, ka pierunāšu savējos, lai ļauj jums mierīgi atkāpties...

Anta. Atkāpties?! — Brīvās Latvijas kara-vīri nekad neatkāpjas!

Gūsteknis. Jūs mani pārprotat... Es zvēru, ka jums nenotiks nekas ļauns.

II. kareivis. (Iesteidzas.) Jaunkundz, vai seržants šie neatstāja vēl kādas patronas?

Anta. Nezinu. Laikam nē. (Kareivis iziet otrā istabā.) Man viņš nekā par to neteica.

(Augšminētā laikā ārpusē atskan pa retam šāvienam.)

Gūsteknis. Žēl, ka man nav abas rokas veselas...

Anta. Kas tad būtu?

Gūsteknis. (Draudoši.) Es prastu jūs piespiest — paklausīt manu lūgumu.

Anta. (Paceļ medību bisi. Ironiski.) Domāju, ka tas jums neizdosies!

Leitnants. (Nāk atpakaļ.) Jaunkundz, jums vajadzētu doties pie miera. Stāvoklis ir uzlabojies. Es pats nu varēšu uzraudzīt gūstekni.

Anta. Nē, nē, — man nenāk miegs.

Leitnants. Jādomā, ka līdz rītam nekas sevišķs nenotiks, jo ienaidnieks ar tagadējiem spēkiem, acimredzot, baidās nākt uzbrukumā...

III. kareivis. (Ienāk.) Leitnanta kungs. Man atlikušās vairs tikai divas patronas. Ko pavēlēsat darīt?

Leitnants. Vienkārši — atturēties no šaušanas.

III. kareivis. Bet ja gadas drošs mērķis?

Leitnants. Vienalga! Šaut tikai tad, ja ienaidnieks sāk atkal nākt uzbrukumā!

III. kareivis. Klausos.. (Apgriežas un aiziet.)

Anta. Varu piedāvāt sava tēva medību bisi. Arī dažas patronas ir.

Leitnants. (Smaidīdams.) Pateicos. Ceru, ka tas nebūs vajadzīgs.

Seržants. (Ienāk.) Leitnanta kungs. Mēs nupat ar dižkareivi runājām... Vai nederētu pamēģināt izlauzties? Naktī tas būtu vieglāk iespējams... Še viņi mūs var nomērdēt badā...

Leitnants. Tikpat viegli — bēgot viņi mūs apšaus kā zaķus...

Seržants. Tomēr, lai atļauts ziņot... diemžēl, tē gūsteknis visu noklausās...

Leitnants. (Pamet ašu skatu uz gūstekni. Seržantu pārtraukdams.) Labi. Es izešu pats pie Jums aprunāties. (Aiziet abi ar seržantu.)

Gūsteknis. Vai dzirdējāt — viņiem nav vairs patronu. Vēl varbūt desmit-divdesmit miutes un jūs visi būsāt spiesti padoties...

(Turpmāk beigas.)

Allažu aizsargu nodaļa.

Lauku un taktiskās apmācības.

Jānis Sils,

Viesos pie Somu aizsargiem.

(Beigas)

Vienu-otru reizi gribētos ilgāki ieskatīties, lai tuvāki iepazītos ar šiem viesmīlīgajiem ļaudīm, bet mūsu ceļa programma ir sastādīta tik straujā tempā, ka viss jādara steigšus vien, jo adjutants mums vienmēr atgādina — «kungi, naigi, naigi», ko viņš paspējis latviski iemācīties.

Tālāk mūsu ceļš turpinās ar kuģi pa Vuoksas upi. Laiks šoreiz ir ļoti jauks un nevaram vien noraudzīties skaistajās ar kokiem apaugušajās klinītīs, kurās spīd sarkanās mājiņas. Ūdens Vuoksā, kā vispār Somijā, pārpludinājis plašu, vairāk tūkstošus kilometru lielu zemes gabalu, nodarot zemkopjiem ārkārtīgu zaudējumu. Somi paši izteicās,

ka tādi plūdi nav kopš 25 gadiem bijuši. Ūdens vēl vienmēr turpina celties, kaut gan vietām tas jau 4 metri virs normas. Gar upmalu redzējām veselus līdzenumus zem ūdens, no kuriem tikai šķūņu jūmti rēgojas laukā. Tāpat daudzās vietās appludinātas dzīvojamās ēkas un labības lauki.

Apmēram pusceļā pietājamies pie Suursoari koku zāgētavas, kur mūs saņem sirmais direktors — inženiers un strādnieki, visi tērpušies aizsargu formās.

Pie kafejas galda piedalās arī dāmas, kuras visas ir Lotta Svārd locekles. Direktora kungs mums paskaidro, ka fabrikas strādnieki un inženieri visi sa-

stāvēt aizsargos, jo Krievijas robeža esot tuvu, kamdēļ jābūt uz visu gataviem.

Fabrikās aizsargiem pašiem ir savi smagie un vieglie lielgabali, ložmetēji, bruņots kuģis un cits vajadzīgais. Katru mēnesi reiz noturot apmācības un ziemā vienu nedēļu sporta kursus.

Pret pievakari nonākam nelielajā Kiviniemi pilsētīnā tuvumā. Te vakarā vietējās aizsargu daļas sarīkoja nakts manevrus, kuŗos piedalījās bez kājniekiem arī artilerija un ložmetēji. Sākumā aizsargi liekas it kā noguruši pēc dienas darbiem, bet pēc pirmiem lielgabalu grāvieniem visa līnija atdzīvojas un uzbrukums turpinas straujā gaitā. Prieks redzēt, cik veikli zaļganpelēkie aizsargi apsver savu stāvokli un prot to izmantot.

Kad mēs tiksīm pie šādiem, labi bruņotiem un priekšzīmīgi apmācītiem aizsargiem?

Šajā aizsargu organizācijā, redzams, ir ielikts vairāku gadu neatlaidīgs un nopietns darbs, kuŗš nesis redzamus sasniegumus. Pēc taktiskā uzdevuma, neskatoties uz vēlo sestdienas nakti, visi sapulcējās, lai pārspriestu, kuŗa puse uzdevumu labāk veikuse un kādas kļūdas ir pieļautas.

Ap plkst. 1 nakti, kad jau taisamies pie miera, ierodas delegācija no pilsētas mūs apsveikt un omulību negrib rimt līdz agram rītam.

šās uzvaras Olimpiādē reklamējot Somiju pasaules priekšā vairāk, nekā kad viņi būtu sakāvuši ienaidnieku desmit kaujās.

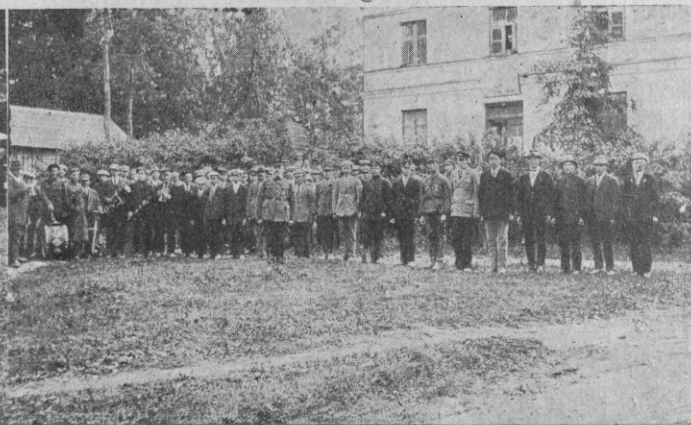
Pirmdienas rītā, ar dziesmām pavadīti, atstājām Kekisaalmi un dodamies cauri Viborgai uz Teriokiem. Pa ceļam vēl apskatām tā saukto «Raganu klintī», kuŗa nelielā līdzenumā paceļas pilnīgi perpendikulāri, nepilnu kilometru augstumā. Pa nelielām aizām uzrāpjamies augšā, no kurienes atklājas skaists skats uz apkārtni.

Terijoki ir senais Pēterpils kurorts ar vairāk kā 12.000 vasarnīcām, kuŗas tagad pa lielākai daļai noputējušas un stāv neapdzīvotas, jo somi krievus savā zemē neielaiž. Tikai kā atmiņas no senā Pēterpils galma spožuma, te vēl mitinas savā vasarnīcā vēsturiskā Anna Virubova, kuŗa vēl vienmēr staigājot sērās dēļ zaudētiem mīļiem.

Jūrmala te pilnīgi līdzīga mūsējai, tikai trūkst tās dzīvības un internacionālā raibuma. Tālumā pie apvārkšņa redzami Kronštates silueti. Otrā rītā nobraucam apskatīt Ino cietokšņa bijušās varenības atliekas, jo uz Krievijas-Somijas miera līguma pamata, viņš Somijai bij jānojauc. Gadiem ilgi celtais cietokšnis, kas izmaksājis vairāk miljardu zelta rubļu, pēkšņi ir palicis par pilnīgi bezvērtīgām gruvešu

Penkules aizsargu nodaļa.

Kazdangas aizsargu nodaļa. Vidū — pulka komandiers Jukmenčuks.

Nākošā dienā ar vilcienu dodamies tālāk ziemeļu virzienā uz Kekisaalmi pilsētīnu, kuŗa atrodas netālu no Lādogas ezera. Te no «Loti» un aizsargiem ir sarīkoti tautas svētki, kuŗi sākās ar sporta priekšnesumiem un koncertu vecajā parkā. No šienes ejam kopējā gājienā, ar muziku priekšgalā, uz kritušo varoņu kapiem, kur uzcelts vienkāršs, bet glīts, pieminekļis. Zilganpelēkā granitā izcirsts lūdzošas sievietes tēls uz augsta pjedestāļa, kuŗā ierakstīti 24 kritušo vārdi.

Mūsu ekskursijas vārdā runā ģenerālis Kalniņš un noliek vaināgu.

Vakarā ejam uz biedrības namu, kur notiek teātris un viesīga sadzīve. Pienāk no Parīzes ziņas, par somu uzvarām olimpiādē, un klusos apmeklētājus pārņem neaprauktāma prieka sajūsmā. Tiek vairākas reizes spēlēts tušs, kuŗu noslāpē skaļas ovācijas un «Hei!» saucieni, kuŗu lieto «urra» vietā. Apbrīnojama ir tā lielā interese, ar kādu visa somu tauta seko sportam, kamdēļ arī izskaidrojamas viņu sportistu lielās spējas. Kāds somš man izteicās, ka

kaudzēm. Baigi raugās pret debesīm pussagrautie milzu kazemati, kuŗiem ir bijuši vēl trīs stāvi apakšzemē.

Cietokšnis ir pabeigts būvēt tikai kara laikā un bijis ierīkots pēc visām jaunlaiku prasībām, tomēr pret postošo piroselina spēku viņš ir bijis par bezspēcīgu pastāvēt.

Vakarā atkal esam Viborgā. Kapteinis Karimo mūs laipni ielūdz pie sevis uz vakariņām, kur tiek demonstrētas aizsargu filmas. Še atkal no jauna varam noskatīties visā redzētā, kuŗš viss mums filmā līdzīgā ātrumā ir garām noslidējis.

Tuvojās atvadišanās brīdis un no abām pusēm tiek teikti sirsnības pilni vārdi un solījumi saprasties kopējam darbam. Šajās nedaudzās dienās esam pilnīgi sapratuši ar mūsu pavadoņiem, ka zēl pat šķirties. Tomēr mūsu skaistajam ceļojumam ir beigas un sirsnīgi pateikdamies mīļiem pavadoņiem par laipno uzņemšanu, šķirāmieš, lai varbūt, drīzumā redzētos Latvijā, jo jau šoruden viņi cer mūs apmeklēt.

Helsinkos vēl nododam vizītes somu armijas un aizsargu augstākiem vadoņiem un no daudziem paziņām ar rozēm apkrauti, atstājām viesmīlīgo somu zemi, paņemot līdzī tik daudz skaistu, neaizmirstamu atmiņu.

Ceļā uz Tallinnu mums bij izdevība redzēt reti skaistu skatu, jo sastopamies ar Zviedrijas floti, skaitā pāri 30 kuģu, kuģi dodas uz Helsinkiem. Pretīm apsveikt ir iznākuši somu kuģi un hidroplani, tā kā viss apvārksnis pilns ar kuģiem, kurus pavada veseli dūmu mākoņi.

Atceroties visu redzēto, man ir jāsaka, ka mēs esam daudz ko redzējuši un arī daudz ko mācījušies gan no pašas somu tautas, gan no viņas aizsargiem un viņu apkārtnes.

Somi nav tā tauta, kas no katra jaunieveduma liek viegli aizrauties, kā tas pie mums, kur viss ārzemnieciskais tiek dievināts. Viņi katru lietu pāpriekš labi apdomā un pārbauda un tik tad teic savu ja jeb nē, bet ja reiz tas teikts, tad tā arī ir viņu dziļā pārliecība. Viņi ir ziemeļu dēli, kuriem daba katru soli mācījusi spert ar apdomu. Arī somu draudzība iedegas pamazām, lēni, bet līdz ar to viņa ir arī dziļa un sirsnīga. Apbrīnojams ir somu lielais nacionalisms, kurū cariskās Krievijas režīms nespēja ne par matu priekš labi apdomā un pārbauda un tikai tad teic savu zemi un tautu.

Viņu spēkā un lepnumā ietilpst viņu brašie aizsargi, kurus jūs varat sastapt ik uz soļa.

Man palika tāds iespaids, sevišķi pie Krievijas robežas, ka visa somu tauta te ir bruņots aizsargs. Katrs pilsonis uz aizsargu skatas ar lielu cieņību un tura par godu būt viņu rindās. Te jūs varat sastapt visu šķiru ļaudis, sākot no fabriku un banku direktoriem un beidzot ar vienkāršiem strādniekiem. Uzņem aizsargos tikai nevainojamas

personas, par kurām dod atsauksmi vietējās pašvaldības un vismaz divi aizsargi. Izslēgšana tiek uzskatīta par lielu morālistu sodu un tādām ne labprāt dod darbu.

Aizsardzības korpuss saņem pabalstu no valdības, un ir cieši saistīts ar aktīvo armiju. Tomēr lielāko atbalstu sniedzot sabiedrība, jo viņa saprot aizsargu lielo nozīmi valsts drošības uzturēšanā. Aizsargi saņem par brīvu apģērbu un apbruņojumu un komandējošais sastāvs arī algu.

Loti lielu pabalstu aizsargiem sniedz arī somu sievietes, tā sauktais «Lotta Svärd». Šīs organizācijas nosaukums cēlies no senās leģendas, kur karā savam vīram, vārdā Svärd, gājusi līdz viņa sieva «Lotti», kura pēc vīra krišanas stājusies viņa vietā. Arī tagad somu sievietes rosīgi strādā tēviņas aizsardzības labā. Šī organizācija apvieno sevi jau pāri par 100.000 locekļu, no kurām 40.000 ir aktīvās. Priekš sievietēm «Lotta Svärd» ir tas pats, kas priekš vīriešiem aizsardzības korpuss, tamdēļ te tāpat kā aizsargos vienprātīgi darbojās visu šķiru dāmas. «Lotti» ir arī savs formas apģērbs, kurš sastāv no zilganpelēkas, frenčveidīgi šūtas blūzes ar baltu apkaklīti un baltām aprocēm un tādas pat krāsas svārkiem, baltu priekšautu un sevišķā formā sašūta balta galvas sega.

Šajos uzvalkos tērptas dāmas, tāpat ka aizsargus, var redzēt katrā stacijā, kur viņas brauc dažādos komandējumos. «Lotta Svärd» galvenais štabs atrodas Helsinkos un dalās divos galvenos departamentos: militārā un ekonomiskā.

Šī organizācija veic milzu darbu valsts aizsardzības labā un ir liels pabalsts aizsargiem.

Vai nebūtu laiks arī mūsu sievietēm kaut ko padomāt šīn lietā, kur darba būtu ļoti daudz.

Somu aizsargi par savu viesošanos Latvijā.

Somu aizsargu ekskursanti, kuģi viesojās Latvijā ar Viipuri aizsargu apgabala priekšnieku, kapteini Karimo priekšgalā, atgriezušies dzimtenē, ir attēlojuši savus gūtus iespaidus lielajā somu dienas laikrakstā «Uusi Suomi», kas iznāk Helsinkos. Raksta saturs ir šāds:

«— Apmeklējumam, kas notika uz Latviju Aizsardzības biedrības uzaicinājumu, bija mērķis — iepazīties ar latvju aizsargu nodaļām un apstākļiem vispārī, kā arī ar pasaules kara frontes apvidiem. Pa daļai tas bija pretapmeklējums latvjiem, kuģi pavasarī, ar ģenerāli Kalniņu priekšgalā, bija tadā pašā nolūkā apmeklējuši Somiju. Ekskursijā piedalījās septiņi virsnieki un trīs apakšvirsnieki, visi no Viipurij apgabala. Rīgā ieradāmies 22. augusta rītā, kur stacijā mūs sagaidīja pulciņš virsnieku un aizsargu goda sardze ar muziku. Trīs no mums atdeva oficiālu vizīti kara ministram, iekšlietministriņai un armijas komandierim. Nolikām vaiņagu uz lielajiem Rīgas varoņu kapiem, kur guļ pāri par trīs tūkstošiem kritušo. Vakarā Latvijas Aizsardzības biedrība sarīkoja pusdienas Rīgas lielajā virsnieku klubā, kur piedalījās kara ministrs un aizsargi.

Nākošā rītā mūs veda ar automobiļiem uz Ķekavu, kur pasaules karā notikušas lielas un sīvas cīņas. Tur apskatījām tai laikā celtos plašos nocieti-

nājumus un artilērijas uguņa pēdas. Caur Baldones kurortu, kur vietējie aizsargi deva brokastis, devāmies uz Misas upes fronti un tālāk pa smagiem, sabrukušiem bāļu ceļiem uz Jelgavu. Tur bija pretī vietējā aizsargu pulka komandiers, virsnieki goda sardze, orķestrs un lāpu nesēji. Virsnieku klubā mūs saņēma Jelgavā novietotās karaspēka daļas komandiers, virsnieki un pilsētas pārstāvji. Pa vakariņu laiku turēja daudzas runas.

Otrā rītā turpinājām ceļu ar sevišķu kuģi pa Lielupi uz jūrmaļu — Majoriem. Šīn braucienā mums bija izdevība redzēt daudzas no pasaules kara un mūsu mednieku bataljona vēstures*) pazīstamas vietas un cīņas laukus, starp citu Kalnciemu, kur izkāpām krastā. Ceturtā dienā devāmies atkal ar automobiļiem uz Misas upi. Caur Olaini un Pētermuižu (pār somu mednieku bataljona toreizējo fronti) pa neiespējamiem ceļiem nonācām Galīnos, kur atradās pirmo kritušo mednieku kapi. Pēc Somijā pagatavotas kartes, mums pēdīgi izdevās atrast kapu vietu, kaut arī tā bija iznīcināta. Pārliecinājušies pēc kartes, uzņēmumiem un vietējo iedzīvotāju nostāstiem par vietas pareizību, nolikām tur līdzatvestu baltu vaiņagu. Generalis Kalniņš un pulkvedis Baumans nolika latvju vaiņagu, pie kam pirmais savā runā teica, ka Latvijas aizsargi no tā

brīža kops šo kapu kā savus pašu kapus. Nodziedājām pēdīgi pantu no mūsu himnas. Šis savā vienkāršībā aizkustinošais brīdis atstāja kā mūsu, tā latvju atmiņā neizdzēšamu iespaidu. Aizejot, uzgājām nelielā mežiņā pavisam nejausi pirmā kritušā somu mednieka Hyytinen'a koka kapa krustu, kas vēl bija vesels un ar uzrakstu. No visiem krustiņiem tikai šis bija uzglabājies. Krustu paņēmām līdzī uz Somiju. Turpat nolēmām no Viipuru apgabala puses nosūtīt granīta akmeni priekš minētā kapa, par kura uzstādīšanu latvji apsoliņās rūpēties. Vieta citādi ir pavisam sāpus no satiksmes ceļiem. — Mednieku bataljona celtie nocietinājumi un dzīvojamās zemnīcas ir vai nu sabrukušas jeb izjauktas, jo taupot mežus, vietējiem iedzīvotājiem ir atļauts lietot savām vajadzībām iebūvētos kokus.

Mēs bijām arī uzaicināti noskatīties Latvijas armijas sporta sacīkstes Rīgā. Vieglatletika, dabīgi, vēl nav tik tālu attīstījusies kā pie mums, bet turpretī grupu vingrošanu izpildīja apbrīnojami labi. Katru karaspēka daļu reprezentēja apmēram rotai skaita ziņā līdzīga grupa, kura sastāvēja no labi attīstītiem un spēcīgi noaugušiem jaunekļiem. Kustības izdarīja pēc muzikas un dziesmām. Ar laiku latvji kļūs mums par bīstamu sāncensi vieglatletikā un vingrošanā.

Apmeklējām arī Siguldu, tā saukto «Latvijas Šveici». Tur bija sarīkota aizsargu parade, kur piedalījās divīzijas komandieri pulkvedis Berkis, Siguldas pulka virsnieki un apkārtējie iedzīvotāji. Pēc tam bija pusdienas ar runām.

Pēdējā mūsu uzturēšanās dienā Rīgā iekšlietu ministrija sarīkoja mums pusdienas. Piedalījās iekšlietu ministrs, kara ministrs, virsnieki un augstākie ierēdņi. Priekš tam mēs bijām uzaicināti uz kafiju pie Somijas sūtņa Sylvander'a.

Uzņemšana visur bija lieliska, izturēšanās pret mums silta un sirsnīga un atklāta cieņas parādīšana Somijai un tās aizsargiem. Mūsu mednieku kustība un tās mērķi bija, dabīgi, daudziem neskaidri un arī tiem, kuri bija cīnījušies tai pašā frontē pret mūsu medniekiem, bet nevajadzēja daudz skaidrot, kad to jau pilnīgi saprata. Gadījās pat tā, ka kāds mūsu starpā esošais mednieks un kāds augsts latvju virsnieks, kas visu laiku mūs pavadīja, bija taisni cīnījušies viens pret otru Misas frontē un abi bija klāt pie vainaga uzlikšanas uz pirmā kritušā mednieka kapa.» —

Tulk. O m s.

Krustpils Aizsargu rota š. g. 14. augustā līdz ar pulka komandieri un viesiem pie šaušanas apmācības Krustpilī.

Aizsargu rotas mērķi šaušanas apmācība Krustpilī pulka komandiera un instruktoru vadībā.

K. Merts.

Dzimtenē atgriezoties. (Veca strēlnieka iespaidi.)

Sirds priekā pāri palo, sirds smeļ kā saules vizma virs Daugavas vilņiem, vilcienam no Krustpils uz Rīgu skrejojot.

Vai tik šī nava pasaka, sapnis?

Mēs braucam vagonā, vīrs kura šie mīļie uzraksti mātes valodā «Latv. dz. ceļi». Mūsu biļetes kontrolē brūnos, glītos uzvalkos tērpti ierēdņi, kuri runā latviski! Aiz loga viena pēc otras nozīb stacijas... un visas latviskiem uzrakstiem!

Latvija! Sirmā «Saulītes» zeme. Ik sīkumiņš stāsta par to, ka tu piederī pate sev. Bet es braucu kā sapnī vēl un neticu, neticu, neticu... Kā latvis, kas nule pamodies, apkārt vēroju: kur melnā čūska, kas miltus mala?... Gadu simtus... Vai iešām nava?

Bet ko jautāju, taču miglo jau acs, šī skaistās patiesības priekšzīme. Kāpēc novēršos pret vagona logu, lai neredz pasažieri, ka šis vīrs peiķkā krievu mētelī mutautiņā acis susina?

Taču dzimtene, ne sapnis!

Re, tur netālu, taču tā pati «Nāves sala», kurā gulējām astoņdesmit soļus no «fričiem». Un te ir tas dzelzsceļa posms, kurš bija pārrauts, granātu saārdīts. Viņu labojām pusnakts tumsā, pirms neatrada mūs' darbā vācu starumētējs no Daugavas otra krasta. Tad jāmetas bija aiz dambja...

Pēc šim sāpīgi-mīļām vietām es pazīstu tevi, māte dzimtene. Un tu pieņem mani, svešos ceļos ilgi kļīdušo, tu saki vēl: «labāk vēlu, kā nekad».

Reti dzeloņdrāšu kamoli vēl rūsē dambja piegāzē. Šautenes stobrā uzmauktu stiepa šo drāšu kamolu uzkalniņā strēlnieks. Stiepa un paklupa še, vācu lodes ķerts... Bet lejā, Daugavas krastu ierakumos, nepārtraukti skanēja dziesma:

«Daugava, ak Daugava! Šai pusē Vidzemīte, Viņā pusē Kurzemīte—Abās pusēs Latvija.»

Bet pag'... Pēc kārtas visu. Vajaga taču kaut kā sakārtot to iespaidu guzmu, kura saraustītā raksta rindā lejas. Sirds tik pārpilna jūtu! Lai gausāk vilņo, runāt ļauj.

Jūs, kam sirdis smēja gaviļpriekā pēc latvju uzvarām, jūs redzat visu nu jau daudz mierīgākām, ne mūsu, iebraucēju acīm, kuŗas kā bērniem izbrīna pilnas. Laujiet stāstīt par to, ko redzam kā brīnuma sakā. Jūs piecu gadu laikā visu mazpamazām cēluši, pie visa pieraduši. Mēs nākam pie gatava, mums acis mulst.

Pie gatava... Ak, sāj, tik dziļi sāj tās novembra nakšu cīņas Daugavas krastos, kad vācus pāri Torņkalnam dzināt. Vēstures gadu simti runāja uz jums, bet mēs izpalikām. Un Cēsu kaujas sāj, un divkārt stipri Latgalītes cīņās sāj...

Gar dzelzsceļu, līdz pat Rīgai spīd baltas jauncelāmo ēku spāres. Pāri zaļo mežu ielokiem viņas saulē smeļ un skaļā priekā sauc par nebijušu, bet nu modušos jaunu dzīvi. Uz vienas ēkas zaļu brūkleņāju vainadziņš, uz otras skuju zaļums, uz trešās sarkanbalts karodziņš... Ak zilacainie, gaišmatainie latvju arāji! Cauri sviedrotam darbam jums vienmēr poezija vijas. Vēl dzīvo latvju daiņās veidotais gars.

Blakus sēdētājs man stāsta, ka tās jaunās ēkas — jaunsaimnieku. Viņu Latvijā nu esot vairāki de-

Nu redzam divas gleznas. Tur, pēc septiņiem gadiem, viņu nacionalizētās saimniecībās (bij. liel-saimniecībās) agrāko 200 liellopu vietā tagad nebeidzamās atmatās (personīgi zinu knazu Goljcinu, Jusupovu un Ruchlova muižas) ganās 3—4 liesas gotiņas. Bet še ik ežiņa tiek jau aparta, māļlopu skaits sniedz saimniecības senos skaitļus neskatoties uz to ka Bermonds bija aizvedis visu, visu, kas vēl bija paglabāts no vāciem un lieliniekiem. Jaunceltas sētas norobežo no gaŗāmbraucēja ziedošos āļeldārzus, pat puķes — šis latvju meitu lepnums — zied dobēs zem laukistabu logiem, stāstīdamas par to, ka dzimtene atjaunojas visos savos specifiski, nacionālistimos sikumos.

Dzelzs kumelš, kuŗš padomijā veikli rikšo tikai uz tām līnijām, par kuŗām brauc ārzemju diplomāti, ienes mūs Rīgas stacijā ar priekškaŗa ātrumu. Jautāju sev: kur viņš tik spēji «atveselojies» Latvijā pēc liktenīga paguruma sava resora grūtā stundā (1914.—1920. gados)? Cik tvaikvežu neizvāca sarkanie badlaši, cik vāci!

Kulturelā, eiropejiskā Rīgā! Viņā mūs' apzīlbina ik parādība, ik sikums. Vispirms uzdūros uz ielu no-

Krustpils aizsargi.

Jātnieki.

Velosipedisti.

smiti tūkstošu. Firstu, baronu un «fonu» še vairs neesot.

Klausos savā ceļa biedrī un brīnos, kā viņš var tik mierīgi runāt. Man gribētos krist viņam ap kaklu, kliegt pār visu vagonu, visai pasaulei ziņot:

«Latvji ir brīvi, latvji ir kungi savā zemē! Redzat jel: šī zeme ir viņu, ir lauztas visas tumsas varas, tūkstots gadu cīņa ir kronējusi sevi visskaistākās patiesības — tautas neatkarība — uzvarā.

Laī veltam kaut pāris rindas še jums, varonīgie zengāļi. Nava velti lieta neviena asins pilīte kaujas laukos pie Tervetes, Raktēs, Garozes. Ne vaida nava zudis no tām cīņām, kuŗas nu pāri simtgadiem šalc. Neviens, neviens. Cik lieliski ir mirt par dzimteni! Kas mirst par viņu — mūžam nemirst.

Baltās ēkas zaļajos Kurzemes līdzenumos un Vidzemes kalnajos stāsta par to, ka še atdzimst dzīve. Tūkstošiem latvju ir dabūjuši zemi un, liekas, ir jau aizmirsuši tos, kuŗi — ak ironija! — zemi tautai tikai solīja, bet solot atņēma visu. Kalpa vīram pēdējo lopīņu, graudniekam pēdējos lauku ratus — visu padomju saimniecībai uz muižu! Ja, ja, viņu vara bija pēdējais ļaunais murgs brīvās Latvies priekšvakarā. Fiktīvās tautas valdības vietā nāca īstā tautas valdība.

saukumiem: kur zīmējās Todlebens, tur tagad Kalpaks, kur Paulučči, tur latvju draugs Merķels. Kaut zinātu jel jūs, kādu gandarījumu šīniecīgā «reforma» dod latvim-iebraucējam. Tādu jeb citādu tautas nenovēļu vietā dzīvo nu atmiņā un tautas mutē to vārdi, kuŗi nesuši balvu uz latvju brīvības ziedokļa. Lido nu Lāčplēša gars še, kas saplēsi Romanovu dinastijas un citus valgus!

Uz stūra kiosks lūzt no laikrakstiem un žurnāliem. Arī ārzemju laikrakstu guzma. Brāļi literāri, kas rītos mosdamies ķerāt vispirms pēc avīzes (nekafejtases), saprotat mūsu prieku pie Rīgas ielas kioska bagāti klātā galda, mūsu prieku, kas septiņus gadus neesam redzējuši ārzemju avīzes, no kuŗām padomija sargā savus pilsoņus kā no uguns.

Ķeri vienu laikrakstu pēc otra, kāri rij vienu lappusi pēc otras. Kādu te tikai nav virzienu un novirzienu! Te brīvi runā, kritizē, nosoda, slavē, strīdas visi: i melli, i balti, i zili, i pelēki, i sarkani pat. Pat ministrus bar. Un šie nemaz nedomā bārējus par to «čēkā»... pardon, cietumā slodzīt, bet lietīšķi pret rakstā apstrīd savu pretinieku. Brīva ieskatu cīņa. Par šādu «valširdību» padomju žurnālists sen jau būtu atdevis galvu Lubjankas pagrabā. Preses brī-

vība Latvijā tiešām pārsteidz iebraucēju. Jūti, ka tu atrodi vismodernākā demokratisma valsti.

Ak, padomija! Cik dzirds šie gaiss pret taviem žnauģiem, tavu asinstvanā piesmakušo gaisu. Pilnu krūti še dzeri svabadau gaisu. Gribas pacelt rokas pret austrumiem un lāstā saukt: esi nolādēta jezuītiskā viltus brīves zeme!

Uz Brīvības ielas, kuŗu lielnieki laikam gan būtu nokrustījuši kāda žīda marksista vārdā, pirmo reiz sastopu latvju kareivju nodaļu. Tīrajā svētrīta gaisā moši plūst iz jaunajām krūtīm senču dziesmas mīļie vārdi:

«Tēvu zemes brīvestību pīrkām mēs ar asinīm».

Redzu sarkanieloku kājnīeku cepurītes (pēc formas īstas «daiļās kara cepurītes»), brašo vada soli, disciplīnā ligojošos šauteņu galus un atkal man liekas, ka atrodos brīnišķī skaistā sapņa stāvoklī. Kas mīļo savu dzimteni, tas mīļo savas dzimtenes armiju, kā acuraugu saudzē viņu.

Sveši vēl man šie mundieri, neparasta saulstairainā trejzvaigžņu nozīme, bet ko līdz tu dabon dzīrdēt, ka še zīmbolizēta Latvija ar savām trim zvaigznēm — Latgali, Vidzemi, Kurzemi — sirds silst visdzīvākā sīrsnībā pret šiem kareivju tērpā maršējošiem džentlēmjiem jaunekljiem. Tas ir spēks, kuŗš pratis ir jau stāvēt par savu zemi.

Aizkraukles Aizsargu nodaļa pēc apmācībām.

Un atkal es velku paraleles starp divām armijām. Tie jaunekljie stāvēs savas nacionalās neatkarības sargvietās, bet viņi ... tur... ies saistīt brīvās nacionalās vienības sveša režīma važās. Kuŗā pusē jūsmas vairāk? Ak, nava vairs jāmin. Veca ir nacionalā iejūsmā — cik veca cilvēces rakstītā vēsture.

Un aizsargi, un vanagi, un gaidas. Vēl nespēji īsti nojaust, kas slēpjas aiz šiem nosaukumiem, bet laikrakstos lasi, ka viņu ir desmīti tūkstoši, jūti, ka uz aktīvas aizstāvēšanās dzīvi ir cēlusies visa tauta.

Un tauta runā līdz valsts dzīvē. Divaini ir dzīrdēt politiskos strīdus Saeimā pēc tā viltus parlamenta sēžu kapa klusumā, kāds valda padomijas «Cikā». Saeimā katru likumprojektu slīpē domu apmaiņas

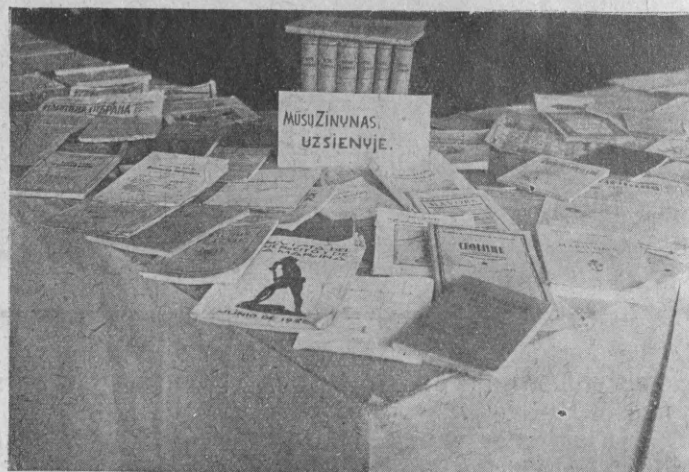
ugunis, bet «Cikā» rūzgans frencis monotoni lasa, bet «cikīsti» mēmi paceļ rokas. Plašā krievu zeme likumdošanā nedarbojas; viņa guļ cietā politiskā nebrīves miegā.

Latvijā ik zemnieks interesējas par visu ko spriež Saeimā, viņš zina i muitas lietas, i plkv. Kūķa un Jēkabbaznīcas gadījumus. Vistālākos valsts stūros briest un gatavojas valstiskā doma. Lūk, kur ir īstā «masu iniciatīve» īstā «kolektīvā pašdarbība». Vecais demokratisks parlamentarisms ir tālu priekšā tiem, kas visvairāk kladzina par «masu pašdarbību». Šo kladzīnātāju masas padomijā guļ nāves miegu.

Tāpēc nava jābrīnās, ka 1912.—14. gadu proletkritiķi ir noklusuši Latvijā, ir pārstājuši smieties par latvju pilsonību pat, bet nu aiz gara laika melanholiski met «skaidas atvarā».

Tikai kreisie komunisti dzied to pašu veco dziesmu, attālumu starp Rīgu un Zilupi acīm mērodami. Ak, zināt gan vajadzētu tiem, kā sis ceļš priekš viņiem iet daudz tālāku padomijā — līdz Nerčinskai un Turčanskai Sibīrijā. Tur sen jau mājō viņu krievu biedri.

Tik daudz gribētos runāt par dzimteni. Ik rīnda, ko raksti par viņu līdz ar tavu sirdi maigumā glaužās pie mātes krūts. Logi zib ar desmītiem simtu jaunu grāmatu (kad nu atgūt par pieciem gadiem ne-

Lietuvas armijas militara literaturas nodaļa Kaunas izstādē.

lasīto?) sauc pie sevis teatra afišas, pamani jau vienu-otru jaunu oriģinal lugu, pat operu, dzirdi par latvju augstskolu, latvju konzervatoriju, latvju ... viss latvju — kad tas viss spējis rasties?

Ak nabagā «proletariskā kultūra», cik kropli tu klibo pa latsekcijas tukšajiem klubiem Maskavā! Jelraugi kur latvju dzīvā dzīve iet!

Mēs, kas vēlu nākam, esam zaudējuši daudz. laimi līdzī karot par latvju materialo un garīgo kulturu. Lai norīnst sāpes par to. Vēl nava vēlu būt nomodā par dzimteni. Laiciešī tveiram aizsarga šauteņi vingrā rokā. Un nepārtraukti mīnā turam dzejnieka skaistos vārdus:

«Tā zeme ir mūsu, to nedos vairs svešiem,
Ne zengals, ne latgals, ne sēlis, ne kūrs».

Somijas aizsargu korpuss:

IV.

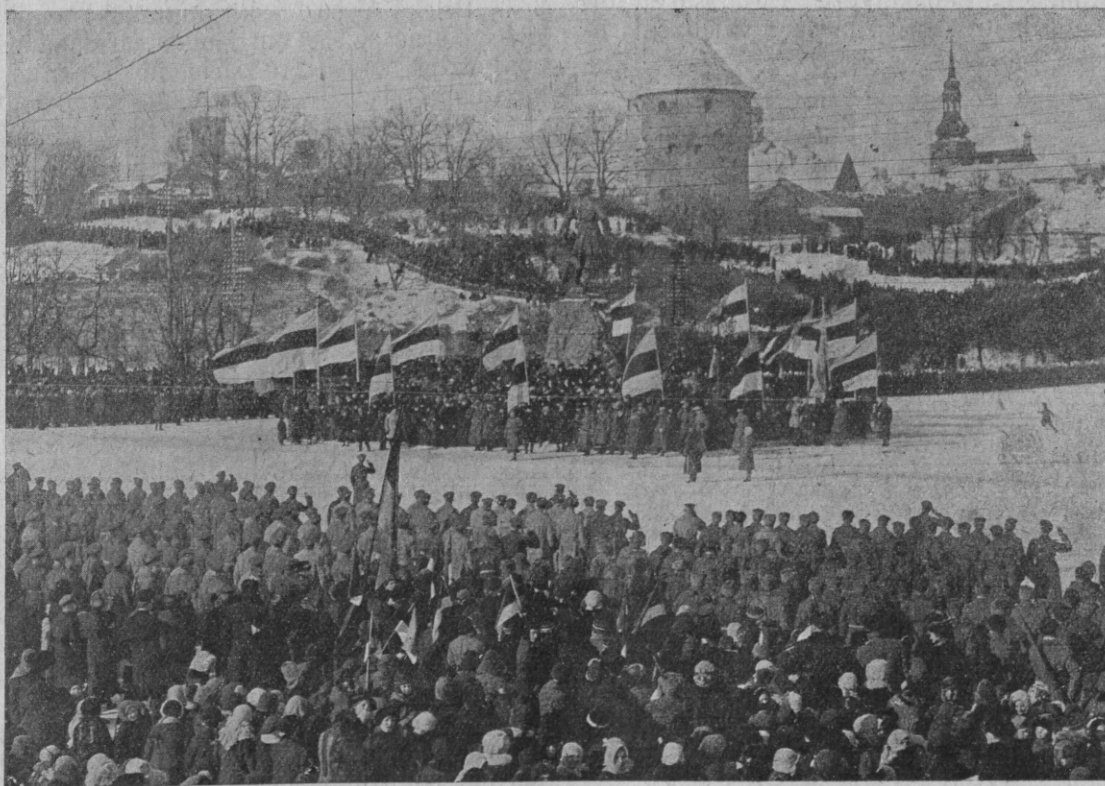
Militarā apmācība aizsargu nodaļās.

Aizsargu nodaļu uzdevums ir — pacelt tautas aizsargāšanās spējas.

Aizsargu nodaļu dibināšanās laikmetā.

Jau no pašas pirmās dienas somu aizsargu apmācībai piegriezta nopietna vērība. Sākumā bij jāpārvar dažādas grūtības. Pirmā laikā tai vajadzēja notikties slepeni, jo zemē valdīja vēl krievu kara spēks. Bez tam somiem, kuŗu nacionālais kara spēks sen jau bija izformēts, nebija piemērotu militaru instruktoru; nebija nekādas kara literatūras; nebija ieroču, izņemot ierobežotu skaitu nelietojamu krievu šauteņu. Tas viss traucēja karsto aizsargu idejas piekritēju darbu.

lietpratēju trūkuma dēļ vēl vienmēr nemazinājās. Aizsargiem pāris reizes parādīja, kā izmest ķēdi, iedeva šauteni jeb citu kādu šaujamo rīku un nosūtīja uz fronti. Neapmācītiem, trūcīgi apbruņotiem, tiem tur vajadzēja karot, bieži vien līdzīgu personu vadībā. Apstākļi daudz maz uzlabojās, kad ieradās no Vācijas tā sauktie «medinieki» — somu jaunēkļi, kuŗi pasaules kara laikā ieguva Vācijā militārās zināšanas, lai organizētu pēc tam Somijā sacelšanos. Tomēr vajadzība pēc instruktoriem vēl arvien bija liela. Aizmugurē aizsargus apmācīja tikai tik daudz, ka tie prata lietot šauteni jeb revolveri un varēja iz-

Igaunijas valsts pasludināšanas piemiņas svētkos.

Tādos apstākļos, saprotams, somu aizsargu militārā apmācība bija tālu no tagadējās daudzpusīgās kara mākslas. Galvenā kārtā mācīja šoļot, skriet u. t. t. un kur bija kāda šautene, tur arī vēl dažus paņēmienus ar šauteni rīkoties, kā pielādēšanu, mērķēšanu u. t. t. Par nodaļu taktisko sastāvu un pielietošanu toreiz nekā nezināja. Ari praktisku apmācību uz lauka un šaušanas mēģinājumus nevarēja politisko apstākļu dēļ izdarīt.

Brīvības cīņu laikā.

Brīvības cīņām iedegoties, aizsargu rindās pieplūda jauni spēki lielā skaitā. Apmācības grūtības

pildīt sargdienestu. Ar dažu nedēļu ilgstošu kursu izlaidumiem — stāvoklis sāka jau palikt ciešamāks. Ari frontē gūtie piedzīvojumi darija savu.

Pēc atbrīvošanas cīņām.

Kad visus cīņas laukā esošos aizsargus izsludināja par nacionālo armiju un daudz maz militāro izglītību baudījušos iesauca armijā, aizsargu nodaļas — karam izbeidzoties, bija palikušas pilnīgi bez militāriem vadoniem. Rosību aizsargu nodaļas tomēr izrādīja: mācījās šoļot, šautenes paņēmienus u. t. t. Vadoniem trūka spēju, padarīt apmācību sistematisku un lietderīgu. Tādos apstākļos nav brīnums, ka

kaŗa vētrām norimstot un iestājoties mieram, sāka pamazām atslābt aizsargu interese militārai apmācībai.

Pa to laiku aizsargu nodaļu saimnieciskais stāvoklis bija jūtami uzlabojies. Ar dāvinājumiem un ziedojumu vākšanu tās bija tikuŗas pie līdzekļiem. Pateicoties šim apstāklim, aizsargu nodaļās militārā apmācība tai laikā nokļuva atkarībā no nodaļas naudas līdzekļiem. Kur bija vairāk naudas, tur algoja demobilizētos armijas virsniekus, kuŗi spēja padarīt apmācības interesantākas. Tā turīgāko aizsargu apmācības līmenis pacēlās, kamēr nodaļas ar ierobežotiem līdzekļiem palika agrākā stāvoklī.

Pēc 1919. gada.

Kad stājās spēkā aizsargu likums, un valsts sāka materiāli pabalstīt aizsargu nodaļas, pēdējās militārā darbība visā Somijā atdzīvojās un kļuva vienveidīgāka. Somijas aizsargu korpusa galvenam štābam, kam visu šo darbību vajadzēja noorganizēt, nācās daudz grūtības pārvarēt, jo nevienā zemē līdz šim attiecīga organizācija nepastāvēja. Pa aizsargu apgabaliem izdalīja instruktorus, kuŗiem vajadzēja rū-

Lietuvas brīvprātīgie strēlnieki. (Skolu jaunātnie aizsargu rindās.)

pēties par vienlīdzīgu apmācības nostādīšanu aizsargu nodaļās; sastādīja instrukcijas, tulkoja no citām valodām un pašī sarakstīja attiecīgas mācības grāmatas par militāriem jautājumiem. Aizsargu korpusā nodalīja dažādas ieroču šķiras, kuŗu apmācībā tad izveda lielāku specializēšanu. Attiecīgi pārkārtoja arī galveno štābu un iecēla divus aizsargu inspektorus.

Apmācība tagad.

Pēc visām augstāk minētām pārejām, somu aizsargu nodaļās sākās tagadējais apmācības un darbības veids.

Skatoties pēc sava dalībnieku skaita, katra somu aizsargu nodaļa sadalās vados, grupās, rotās u. t. t.; līdzīgi iedalās arī specialās ieroču šķiras. Katrai daļai ir sava priekšniecība. Visas aizsargu nodaļas priekšgalā stāv vietējais aizsargu priekšnieks.

Līdz 1922. gada sākumam aizsargu nodaļās apmācību izveda bieži un pāris stundas no vietas. Sevišķi uz laukiem šāda kārtība neizrādījās par lietderīgu — lielo attālumu dēļ, kuŗi daudziem bija jāmēro līdz apmācības vietai, kā arī pāris stundas priekš apmācības bija pārāk īss laiks. Tagad apmācība no-

tiek retāk un turpinās ilgāk. Apmācības kārtība ir tāda pat, kā armijā, t. i. pilnīgi militāra. Atšķirība tikai ir tai ziņā, ka aizsargu apmācībā nepiegrīēz tik lielu vēribu kareiviskās disciplīnas ieadzināšanas paņēmienu, kā armijā. Galveno svaru aizsargu apmācībā liek uz ierindas kārtību, kustībām brīvā dabā un šaušanu. Apmācību cenŗas padarīt pēc iespējas pamācoŗu un dažādīgu, lai tā spētu ieinteresēt aizsargus. Bez periodiskās apmācības, sarīko arī marŗējumus, kaujas manevrus un nometnes, kur dažreiz piedalās vairākas nodaļas. Sarīko arī kopīgu apgabalu manevrus. Lielākos manevrus parasti beidz ar parādi un patriotiskiem aizsargu svētkiem. 1922. g. Somijā sarīkoti divu un vairāku aizsargu nodaļu kopīgi cīņas vingrinājumi — pavisam 124.

Pēc militārās gatavības un apmācības, aizsargus sadala šķirās: pie A¹ šķiras skaitās frontes dienestam derīgi aizsargi, kuŗi izturējuŗi zināmu eksamenu; pie A² šķiras visi vecākie par 40 gadiem un tie, kuŗi pēc sava organisma uzbūves derīgi tikai sargdienestam, bet citādi visi eksamenu izturējuŗie; pie B šķiras pieder aizsargi, kuŗi eksamenu nav izturējuŗi. Priekš A¹ un A² šķirām noteiktas militāras prasības, kuŗas aizsargam jāpilda un dažādos eksamenos jāiztur, lai varētu pāriet no B šķiras uz augŗu, kas tiem dod dažus atvieglojumus apmācībā.

Zemākās priekšniecības audzināšanas nolūkā, katru gadu sarīko, galvenā štāba uzraudzībā — lielu skaitu kursu. Bez tiem vēl sarīko atkārtotā kursu, papildkursus un specialkursus. No 1920. g. līdz 1923. gadam šādi kursi sarīkoti 239, kuŗu dalībnieku kopskaits sniedzās pie 7060.

Aizsargu virsniekus sagatavo galvenā štāba virsnieku skolā. Šinī skolā ir pastāvīgi mācības spēki un tā atrodas netālu no Helsinkiem, Tuusulas pagastā, uz laukiem. Kurss līdzīgs armijas rezerves virsnieku kursam. Agrāk, kad vēl šādas skolas nebija, aizsargu virsniekam bija jāiztur armijas rezerves virsnieka eksamēni. Somijas aizsargu korpusā ir tikai viena virsnieka dienesta pakāpe — aizsargu virsnieks. Priekšniecības attiecības ir atkarībā no ieņemamās vietas. Personas, kuŗām savas nodarboŗšanās dēļ nav iespējams apmeklēt virsnieku skolu, var turēt attiecīgu eksamēnu arī kā eksterni. No 1920.—1923. g. g. no aizsargiem 130 ir paaugstināti par armijas rezerves virsniekiem un 344 par aizsargu virsniekiem.

Aizsargu virsniekiem galvenais štābs sarīko katru gadu papildkursus. Virsniekiem savukārt jārupējas par savu apakŗnieku tālāko attīstību, papildinot viņu militārās zināšanas ar lekcijām un praktiskiem darbiem laukā un tā sauktā «smilŗu kastē». Aizsargu nodaļās, kur ir daudz inteligentu un militāri izglītotu personu, priekšniecībai nepārtraukti ar pašmācīšanos jāpapildina savas zināšanas, lai iegūtu savu apakŗnieku pilnīgu uzticību un cienību.

Neraugoties uz to, somi saka, ka viņi ar saviem sasniegumiem nebūt vēl nav apmierināti, — vēl arvienu virsnieku un apakŗnieku sagatavoŗšanai jāpiegrīēz visnopietnākā vēriba, jo no viņu spējam atkarājoties aizsargu audzināšana. Piemērojot pasaules kaŗā sniegtos piedzīvojumus, Somijas dabas apstākļos, aizsargi esot jāizaudzina par kareivjiem, no kuŗiem katrs spējīgs patstāvīgi rīkoties. Tikai tad varētu būt runa par somu aizsargu militārās apmācības sasniegto mērķi.

Pēc somu avotiem O m s.

Kaŗaspēka nodibināšana Ziemeļ-Latvijā.

Jaunā Latvijas republika pārdzīvoja grūtas dienas. Galvas pilsētai tuvojās lielinieki, pa Kurzemi un Zemgali siroja vācieši. No okupācijas varas visu laiku traucētā Latvijas pagaidu valdība nepaspēja noorganizēt kaŗaspēku, kas spētu stāties pretim lielinieku lavīnai, — atstāja Rīgu. No jaunformētām daļām viņai sekoja tikai mazs pulciņš virsnieku un studējošās jaunatnes; pārējie — mazdūšīgie, palika atpakaļ. 3. janvarī 1919. g. lielinieku pulki ienāca Rīgā.

Līdzīgs liktenis ķēra arī Igauniju: viņas galvas pilsētai Rēvelei lielinieki pienāca uz 30 klm.; tikai pēdējā brīdī igauņiem izdevās saformēt no skolu jaunatnes un galvas pilsētas inteliģences dažas daļas, kuŗas atturēja ienaidnieka iebrukumu un, kopā ar ienākušām somu brīvbrātīgo nodaļām, iesāka savu sekmīgo pretuzbrukumu. Janvara beigās apvienotais somu-igauņu kaŗaspēks jau ieņēma Valku un Rūjienu, līdz ar apkārtējiem pagastiem.

neraļa Laidonera piekrišanu nolēma formēt vienu kājnieku bataljonu un vienu artilērijas vadu. Par formēšanas vietu izraudzīja Tērbatu; bataljonu kā operatīvā, tā saimnieciskā ziņā padeva igauņu 2. divīzijas komandierim pulkvedim Puskaram.

Ar kapitāna Zemīтана pavēli Latvijas organizācijai ziemeļos — jaunformējamo bataljonu nosauca par I. Valmieras kājnieku bataljonu; par viņa komandieri iecēla Igaunijā dzīvojošo pulkv.-leitn. Jansonu. Kuŗam kā tuvākos palīgus nozīmēja: Liepājas frontes kapteiņus Bebri un Skreiju (†), virsleitnantus Bielaju, Kasparsonu, Robežnieku un leitnantu Grinbergu. Pēc šīs pavēles pulkvedis-leitnants Jansons un viņa rīcībā komandētie virsnieki jau 17. februārī ieradās Tērbatā un stājās sakaros ar 2. divīzijas komandieri, lai noskaidrotu jautājumu par bataljona formēšanu. Iepazīnies ar iepriekšējās reģistrācijas datiem, pulkv.-leitn. Jansons nāca pie pārliecības, ka iespējams dibināt lielāku vienību, nekā bataljonu, ar

Pulka Komandiers uzrunā rotas aizsargus pēc apmācībām Līvanos.

1924. g. 15. augustā. Līvaņu Aizsargu rota atgriežoties no apmācībām.

Ziņa par somu-igauņu sekmēm drīz nonāca Liepājā, radīdama jaunu ideju, ka Latviju iespējams atbrīvot no ziemeļiem, formējot tur latvju kaŗaspēku. Šīs idejas realizēšanu uzdeva kapitanam Zemītanam, kuŗu Pagaidu valdība iecēla par kaŗa atāšē Igaunijā un komandēja uz Rēveli. Ieradies Igaunijā, Zemītans iesāka Latvijas kaŗaspēka organizēšanas darbus. Ar Igaunijas aizmugures apsardzības priekšnieka atļauju — Rēvelē, Tērbatā un Pērnāvā no Latvijas pavalstniekiem viņš saformēja pašaizsardzības rotas, pēc igauņu «Kaitseliit» parauga. Šīs rotas iedalītiem pilsoņiem vajadzēja katru dienu 2 stundas ierasties uz apmācību. Iesauktie bija sadalīti divās kategorijās: vecumā no 19—35 gadiem ieskaitīja pirmās šķiras rotās, kuŗās izgāja taktiskās mācības, kamēr pārējos — no 35—60 gadiem — sagatavoja vienīgi pilsētu apsardzības dienestam.

1919. g. janvāra beigās Rēvelē ieradās ministru prezidents Ulmanis un ievadīja sarunas ar Igaunijas valdības priekšstāvjiem par latvju regulārā kaŗaspēka formēšanu uz Igaunijas teritorijas un ar pēdējās līdzekļiem. Sarunas deva apmierinošus rezultātus, un šī darba izvešanu uzdeva kapitanam Zemītanam un Latvijas valdības priekšstāvim Rēvelē — Ramāņa kgm. Pēdējie 15. februārī panāca vienošanos ar Igaunijas pagaidu valdību par latviešu aktīva kaŗaspēka dibināšanu. Ar Igaunijas virspavēlnieka ģe-

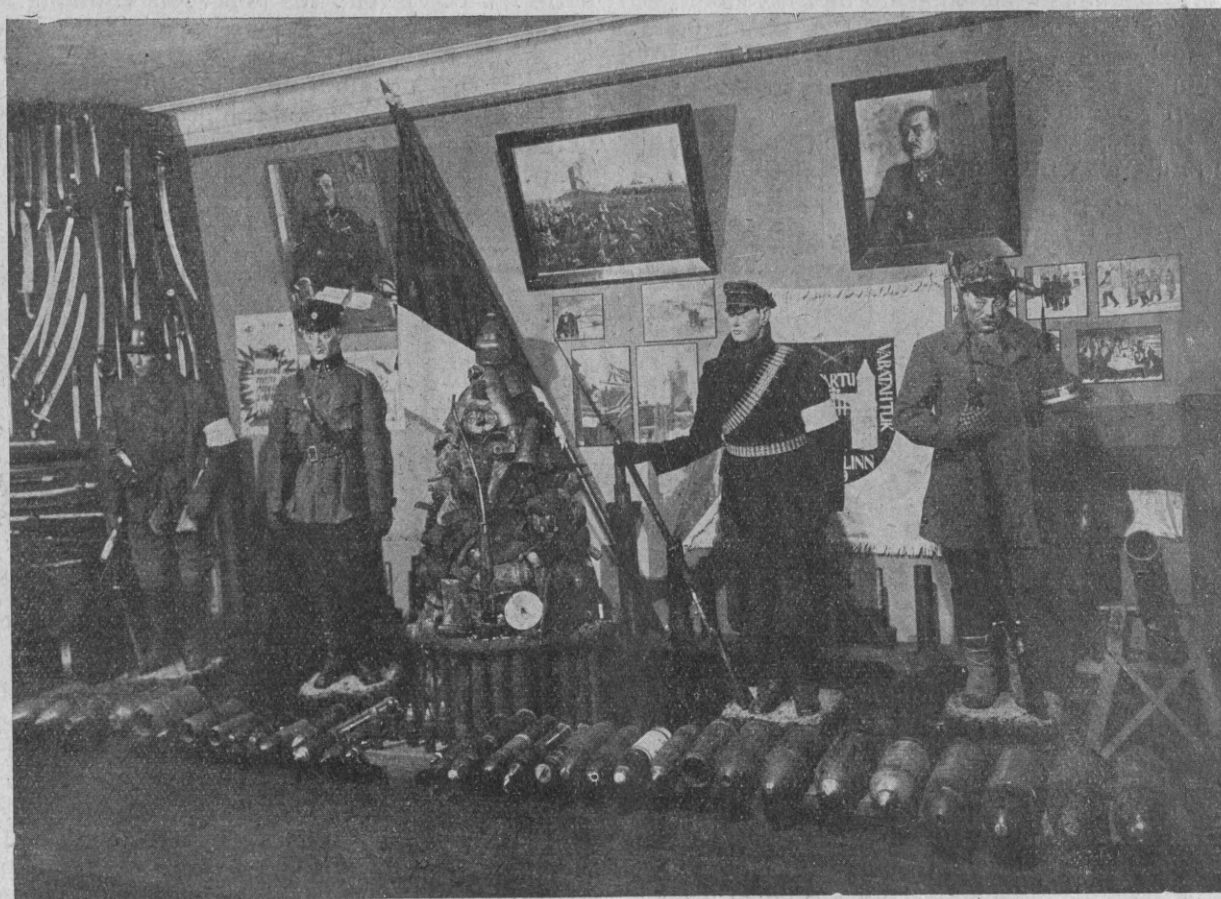
ko informēja 2. divīzijas komandieri. Vispusīgi lietu apskatot, viņi vienojās bataljona vietā formēt pulku. Par formēšanas nepieciešamību pulkvedis Puskars ziņoja ģeneralim Laidoneram, lūgdams viņa piekrišanu. Reizē ar šo pulkvedis Puskars ar 1919. g. 18. februāra pavēli 2. divīzijai uzdeva pulkv.-leitn. Jansonam nekavējoties iesākt I. Valmieras kājnieku pulka formēšanu, pēc igauņu trīs bataljonu kājnieku pulka parauga.

Pirmās dienas pulkā pagāja pie mobilizācijas priekšdarbu izvešanas un kanclejas noorganizēšanas. Šo atbildīgo darbu sekmīgi veica virsleitnants Bielajs un Kasparsons. — Kaŗeivju vēl nebija, izņemot dažus desmitus pašaizsardzībniekus no Tērbatas 2. rotas, kuŗi nesa sargu dienestu pulka štābā un saimniecības daļā. Tikai pēc dažām dienām, kad Tērbatas latviešu sabiedrībai nāca zināma latvju pulka formēšana, pulka štābā ieradās un pieteicās kā brīvprātīgie daži Tērbatā dzīvojošie bijušie virsnieki un kaŗeivji. Dažus no Rēveles sūtīja kapitāns Zemītans. Retās pulka rindas ar katru dienu palika ciešākas.

Februāra beigās nodomātās mobilizācijas izvešanai, pulka komandiers komandēja uz Valku — virsleitnantus Robežnieku, Liepa-Lindi un leitnantu Briedi, uz Rūjienu — kapitānu Paukšenu, virsleitnantu Dannenbergu un leitnantu Pettaku; uz Pērnavu

virslieitn. Bielaju un leitnantu Grinbergu. Tērbatas komisijā palika — kapteiņi: Liepiņš, Skreija, virslieitnants Brašņevics un leitnants Akmens. Starp 21. un 28. februāri izvestā mobilizācija noritēja samērā labi. Sevišķi dzīva pieteikšanās bija Valkā un Rūjienā, kur iedzīvotāji bij jau izbaudījuši lielnieku solītās «paradīzes» labumus. Atturīgi izturējās Tērbatas latvju pilsoņi: šē pirmā mobilizācijas dienā pieteicās 27, no tiem tikai 2 uzdevās par pilnīgi veselīem; apmēram 100 cilvēku atnāca līdz iesaukšanas punktam paskatīties, vai kāds ir priekšā, vai nē. — Netrūka arī tādu, kuri atrāvās un neieradās; jāat-

sakārtoties jaunam uzbrukumam. Igaunņu dienvidus fronte iesākās pie jūras, ziemeļos no Ainažiem; tad pa purvaino un mežaino apvidu vilkās uz Rūjienu; šaipus tās nogriezās uz Sedes upi; tālāk pa viņas labo krastu līdz dzelzsceļam, starp Saules un Strenču stacijām, kas krustoja dzelzsceļa līniju un gar Gaujas labo krastu novirzījās uz ziemeļiem, starp Koiķiili un Taivolas stacijām, pārejot šaurisliēžu dzelzsceļu, no kurienes caur Rouge muižu, dienvidaustrumos no Veravas, izbeidzās pie Peipus ezera. Visu šo garo fronti ieņēma nelielās somu-igauņu daļas, kurū stāvoklis lieliniekiem sakārtojoties, palika arvien no-

Skats no Igaunijas kara muzeja Tallinnā (Rēvelē).

zīst gan, ka lielākā daļa no viņiem bija tikai Latvijas pavalstnieki, bet ne latvieši. Mobilizācija deva 60 virsniekus un 1461 kareivi, kuri februāra beigās un marta sākumā ieradās Tērbatā un novietoja ārpus pilsētas — Marijas klinikā. No iesauktiem 60% bij zemnieki, 25% dzelzsceļnieki un strādnieki, 15% ierēdņi un dažādi speciālisti. Brīvprātīgi pieteicās — 104; no viņiem 20 — vecumā ap 14—17 gadiem.

Kamēr Tērbatā dienas pagāja nepārtrauktā pulka formēšanas darbā, frontē notika šekošais: lielnieki, zem apvienotā somu-igauņu karaspēka trieciena, ciedami lielus zaudējumus, nekārtībā atkāpās visā dienvidus frontē, vietvietām mēģinādami

pietnāks. Minēto apstākļu dēļ Igaunijas dienvidus frontes komandiers pulkvedis Puskars pavēlēja pulka formēšanu pabeigt līdz 28. martam. Jāņem vērā, ka pēdējie mobilizētie iebrauca Tērbatā 3. martā, tad pulka formēšanai un apmācīšanai atlikās tikai 3 nedēļas, kas bija ļoti īss laiks. Īss tādēļ, ka diezgan liels % virsnieku un kareivju nebija kaujās bijuši. Visi grūtie apstākļi tomēr neiebaidīja pulka komandieri un virsniekus, kuri ar vislielāko nopietnību ķērās pie darba.

Pirmā kārtā saformēja 8 kājnieku rotas. No viņām pēc dažu dienu apmācības izdalīja attīstītākos un spējīgākos kareivjus — sakaru, ložmetēju un

kājnīeku izlūku komandu formēšanai. Vecāko gadu kaņevjus (no viņiem daudzi bija ieradušies ar saviem zirgiem un ratiem), iedalīja darba rotā un nolika ārrindu amatos. Lai sagādātu garīgu baudu vaļš brīžos, nodibinājās arī orķestrs. Vēlāk pienākušo kaņevju sagatavošanai 5. martā nodibināja rezervēs rotu. Par rotu komandieriem un komandu priekšniekiem iecēla vecākos un kauju piedzīvojumu bagātākos virsniekus.

Iesākās pulka apmācība un sagatavošana nākošām cīņām. Līdzīgi mūsu kaimiņiem-igauniem, visas mācības izveda latvju valodā, tulkojot krievu reglamentus, pārmainot un izmetot nevajadzīgos, mūsu apstākļiem nepiemērotus pantus. Gadījās arī starpības vienā otrā tulkojumā, bet virsnieku savstarpīgās apspriedēs viņas nolīdzinājās. Virsnieku kara zināšanu papildināšanai sarīkoja mācības, kurās vadīja pulka komandiers. Kamēr ierindas virsnieki pielika visas pūles pulka taktiskai sagatavošanai, kanceļa un saimniecības daļa sekmīgi veica pulka pārvaldības un apgādības darbus, no kuriem pēdējais bija ļoti grūts. Līdzekļu tikpat kā nebija. Apavus, apģērbus un velu kaņevji bij paņēmuši līdzī no mājām, bet ne katram viņi bij pienācīgi izturīgi. Kam arī bij labāki, kaņavīra dzīvē tos drīz vien noplēsa un pulks ar katru dienu palika skrandaināks. Neskatoties uz grūto apgādības jautājumu, gara stāvoklis bija labs un lielākā daļā valdīja pārliecība par uzsāktā darba sekmīgu veikšanu. Tēvijas mīlestība un ticība Latvijas patstāvībai—bija tas ierocis, kas palīdzēja valmieriešiem visgrūtākos brīžos kaujas laukā. Šo krietno Latvijas dēlu starpā maz bija tādu, kuri neticēja Latvijas nākotnei; ja tādi atradās, tie bija lielinieku aģenti, kas nemanīti slapstījās pa pulku, aģitēdami par neiešanu uz fronti un nepaklausību virsniekiem. Lai pārtrauktu viņu kaifīgo darbību, pulkā nodibinājās pretizlūkošanas nodaļa virsleitnanta Hassmaņa un kara ierēdņa Murevska vadībā. Drīz vien izdevās noķert aktīvākos lielinieku aģentus un nodot igauņu iestādēm; atlikušie, pēc iziešanas uz fronti, pārbēga atpakaļ pie saviem domu biedriem; ar to izbeidzās viņu darbība Valmieras pulkā.

9. martā panāca vienošanos starp Igaunijas pagaidu valdību un Latvijas priekšstāvi — Rēvelē, par tālāko latvju kaņaspēka formēšanu. Ar Igaunijas virspavēlnieka piekrišanu— kapitans Zemitanis 10. martā izdeva pavēli par rezervēs bataljona un I. Valmieras baterijas formēšanu. Par bataljona komandieri viņš iecēla no Somijas iebrukušo pulkvedi-leitnantu Berķi un par baterijas komandieri pulkvedi-leitnantu Kalniņu (tagadējo Artilērijas inspektoru). Faktiski bateriju saformēja un par viņas komandieri palika virsleitnants Dannebergs (tagad Vidzemes artilērijas pulka komandiers). Aizmugures noorganizēšanai un kārtības nodibināšanai Ziemeļ-Latvijas atbrīvotā daļā, Rūjienā un Valkā, iecēla komandantus un nodibināja komandantu rotas. — Tanī pašā laikā ar Latvijas apsardzības ministra pavēli no 13. marta kapitanu Zemitanu paaugstināja par pulkvedi un iecēla par latvju kaņaspēka virspavēlnieku — Ziemeļ-Latvijā.

Nacionālā kaņaspēka organizēšanu Ziemeļ-Latvijas iedzīvotāji centās visādi pabalstīt. Sevišķi enerģiski darbojās Valkas latviešu sabiedrisko organizāciju padome, no kurās ievērojamākiem darbiniekiem mināmi Dr. Lībiets, skolotājs Gulbis, lauksaimnieks Hasmans un citi. Caur viņu rūpību Valkā ierīkoja Sarkanā krusta lazareti — ievainotiem un slimiem kaņavīriem. No Liepājas ieradās Pagaidu valdības priekšstāvis — inženieris M. Gailīts, Tautas Padomes loceklis Nonācs, kapitans Bankins, agronoms Gulbis. Valkā sāka iznākt laikraksts «Tautas Balss». — Paredzot Ziemeļ-Latvijas atbrīvošanu tuvākā nākotnē, nodibinājās ieņemto apgabalu civilpārvalde, kurā rūpējās par varas noorganizēšanu, kārtības nodibināšanu un rekvizīciju izvešanu. No lieliniekiem atbrīvotos pagastos izveda iekšējo spaidu aizņēmumu: zemes īpašnieki maksāja 500 rubļu no zirga, rentnieki 300 rubļu. Bez aizņēmuma ienāca arī daudz ziedojumu gan naudā, gan graudā. Aizņēmums deva apmēram 700.000 rubļu, bet tas bija niecīgs, salīdzinot ar armijas un citām vajadzībām, kurās auga ne dienām, bet stundām.

(Turpmāk vēl.)

Francijas armijas vadība pasaules karā.

(«Plutarchs meloja»).

Pag. g. «Aizsarga» 3. numurā (sk. rakstu «Trīs gadi franču galvenā noņemnē») atstāstijām franču virsnieka Jean de Pierrefen novērojumus franču galvenā noņemnē — kara gadus 1915. — 1918. Tagad šis virsnieks laidis klajā jaunu grāmatu «Plutarque a merti» (Plutarchs meloja), kurā iztirzā kara vešanas problemus. «Kara problema, kā viņa izvirzījās pēdējā karā, sniedzās tālu pāri šaurai kaņavīru šķirai, lai viņa diezīn kā būtu izglītota. Pasaules kara piedzīvojumi pierādīja, ka šo problemu var atrisināt tikai visa tauta kopotiem spēkiem.»

Iztirzādams sīki visas lielākās franču—vācu frontē noritējušās kaujas, autors atmasko ofīcialos kaujas darbības ziņojumus. Autors sabijis galvenā noņemnē trīs kara gadus (1915. —1918. g. un ieguvī visādus materialus, kas tam dod iespēju kritizēt noņemnes štāba darbību. Autors noteikti uzstājās pret štābu kanceļjas radītiem varoņiem un no turienes paustām slavas dziesmām.

Ofīcialos vēsturniekus autors pielīdzina Plutarcham, kuš savā senātnes vēsturē nodarbojies ne tik daudz uz patiesu faktu atstāstīšanu, cik ar atsevišķu kara vadoņu cildināšanu, bieži vien nepelnītu. «Mūsīdinu Plutarchi, saka Pierrefen, prot nemazāk melot.»

Autors nepiekrīt vecam aizspriedumam, it kā valsts vīru kļūdu atmaskošana būtu nepielaižama. Viņš saka, ka labāk noklusēt simtu nopelnus, nekā noslēpt kaut vienu kļūdu.

Valsts apsardzība, domā autors, nav salīdzinama ar tautas izglītības vai tiesas procesa problemu. Viņai, tāpat kā politikai, vajaga interesēt katru pilsoni. Līdzīgi tam, kā katrs pilsonis, zināmos apstākļos, var piedalīties valsts likumdošanas vai pašvaldības amatos, tāpat tiesība prasīt, lai atļauj rūpēties pār pareizu valsts drošības nostādīšanu. Nav saprotams, jautā autors, kāpēc par armijas virspavēlnieku var būt tikai specialīsts kaņavīrs, ja par ministru vai valsts prezidentu var nākt katrs balstīstīgs pilsonis? Vadīt valsti nebūt nav vieglāk, ka komandēt armiju, kurā šo valsti sargā. Še iet runa par dažādām padomēm un vēlēšanu principu ievēšanu kaņaspēkā. Autors ieteic lielāko uzmanību pret tādām reformām, kas aizskar nacijas pamatparašas. Par bruņotu spēku vadītājiem varētu nākt ne tikai aktīvā, bet arī rezervēs dienesta virsnieki.

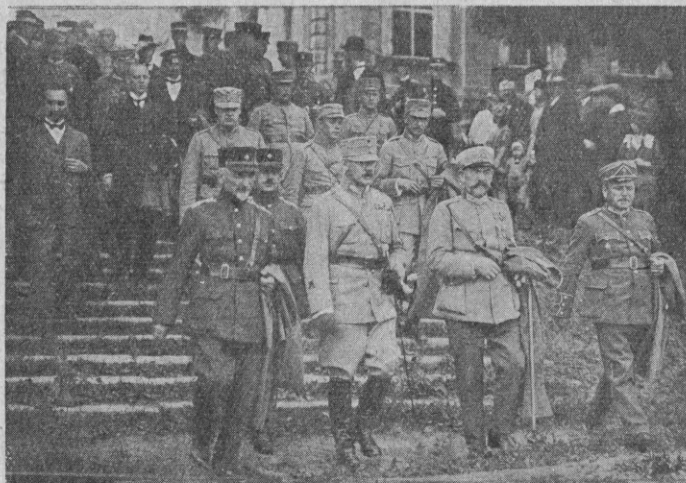
Romas valsts dīženums nāca no tā, ka izcilus stāvošie pilsoņi interesējās par militārām zinātnēm kā praksē, tā teorijā. Labāko ģimeņu dēli, pēc politikas retorikas un filozofijas kursa beigšanas, centās iekļūt armijā un ieņemt tur vadošus amatus; tos viņi centās izpildīt ar visiem spēkiem, lai kļūtu pazīstami. Pēc tam viņi atgriezās privatā dzīvē. Romā civilresori un armijas iestādes uzturēja pastāvīgus sakarus; viņu starpā nebija norobežošanās. Tas nebūt netraucēja pastāvīgās armijas eksīstenci; armijā atradās profesionāli kaņavīri, kuri apmācīja

kareivjus un gādāja par valsts drošību. Vai Cezaru var uzskatīt kā kara karjeristu, kad viņš ieradās Galiijā, lai gūtu šo slavu? Vai viņš nav uzskatāms drīzāk par politisku darbinieku? Vai Cezaram, lai kļūtu par ievērojāmu kara vadoni, bij vajadzīgs nokalpot 15 gadus kādā nebūt Reines garnizonā un tur piesavināties kara mākslas noslēpumus? Lai gūtu parākus armijas vadībā, viņam vajadzēja izlietot savu attīstību, stipro gribas spēku un spēcīgās domas. Šis īpašības no tāda pirmā rindās — kā pilsoni, tā karavīru. Sasniegt šādu, tagadējam laikam piemērotu, ideālu jācenšas arī Francijai. Kad armijā iestāsies izglītoti un sporta biedrībās norūdīti jaunekļi, tad viņi tur izlietos savas zināšanas un spējas; nevajaga tik likt priekšā šķēršļus. Viņu starpā, bez šaubām, atradīsies tādi, kas spēs komandēt un vadīt. Nacionalu karu laikmets prasa, lai armija ar tautu atrastos visciešākā apvienībā.

Kara māksla dibināta uz stingri loģiskiem pamatiem; viņus noteic veselīgs saprāts; te nav eraugāms nekas kara mākslai pazeminošs, kaut gan zināmā ģeneralštaba virsnieka šķira cenšas pierādīt, ka šī māksla nākot no kādas tur sevišķas dievišķīgas iedvēsmas. Bet tas nozīmē tikai to, ka viņi cenšas kopt savu skolotāju dotos paraugus un nobeiguši studijas, cenšas iegūtās mācības burtiski izlietot. Karš tādus virsniekus bieži vien samulsināja, kad tie atdūrās uz tādām parādī-

bām, kurus nebij grāmatās paredzētas. Viņiem katrs jauns kaujas posms izrdījās par sabrukumu, ja tikai viņš nemainījas ar kādu citu, līdzīgu tam, ko mācīja skolā. Kara problēmas bieži cieši sapinas ar mierīgas dzīves problēmām, tā kā pilsoniskām zinātnēm jānāk palīgā atrisināt militāros jautājumus. Kara plānā ietilpst apmēram 80% dažādu miera laika uzdevumu un tikai 20% krīt uz speciāli militāriem uzdevumiem. Kara spēka transports, apbruņošana, apģērbšana, uzturēšana, fiziskā un garīgā audzināšana, — visi šie jautājumi lielākā vai mazākā mērā prasa atrisināšanu arī miera laikā. Ja armija, karām sākoties, gribēs uzņemties visu šo uzdevumu veikšanu uz sevis, vai tad viņa būs labāki sagatavota uzvarai? Zināms, ka nē! Viņa nezina visas apgādības grūtības. Armijas uzdevums ir gūt uzvaras, bet kādā ceļā gūstami šī mērķa materiālie līdzekļi, tas, nebūtu viņas pienākums. Armijas virspavēlniekam jā rūpējas par armijas materiālo stāvokli. Sabiedrība domā, ka virspavēlnieks ir kāda pārdabiska būtne, ar apģaurotu seju, ugunīgu skatu, un ņems jaunā ja viņai teiks, ka virspavēlniekam jābūt ģenīālam kurpniekam, drēbniekam, inženieram; viņam vajaga zināt daudz cienījamās, bet maz spīdošās civilspecialitātes.

(Turpmāk beigas.)

Priekšējā rindā, no kreisās uz labo pusi: Jelgavas apr. pr. pal. Ozoliņš; Somu aizsargu ekskursantu vadonis kapt. Karimo; L. A. B. pr-ks ģen. Kalniņš; L. A. B. pr.-ka pal. pulkv. I. Baumanis.

Al. Rimšs

Apziņas atmošanās.

Ar prieku jūliecina, ka mūsu aizsargos nomaņama spilgta nacionalās apziņas mošanās. Aizsargi jau pilnīgi pagriezuši muguru neseniem elkiem — internacionālismam un politiski-ekonomiskam romantismam. Daudzi no aizsargiem paši cinijušies karalaukā un citur par Latvijas valsti, kur tagad tapusi par īstenību. Mūsu aizsargos jau tiktāļu attīstīta nacionalā vienības apziņa, ka viņa spēj pilnīgi nodrošināt iekšējo kārtību un savas valsts patstāvību. Par velti dažādi aģenti lai pūlas nojaukt kādreiz mūsu celto ēku, kas balstās uz visu dzīvības spējīgo aizsargu pleciem. No pasaules kara mēs daudz ko esam mācījušies. Lielās cīņas norūdījušas un stiprinājušas mūsu apziņu. Pateicoties tam, nacionalisma ideja izrādās par visstiprāko valsts vienības uzturošo spēku. Ar tā sauktiem «liekiem cilvēkiem»

mums nekad nekas nevar būt kopējs, kas varētu mūs saistīt uz kopēju darbu, jo tiem sekmes dzīvē un darbā liekas negodīguma pazīme, bet ceļš uz internacionālismu — slava un gods. Latvija ir jauns līdums, jaunzeme, kurā slēpjas daudz iespējamības, kas prasa tīrīšanas darbu. Bet mēs no šī darba neatteiksimies, ķersimies droši klāt un veiksīm to! Mums nedrīkst trūkt pilsoniskās drosmes un morāliska pienākuma apziņas — stiprināt savu nacionalo elementu tur, kur to prasa mūsu dzīvības intereses un valsts drošība. Aizsargi ir tas pamatspēks, uz kura dibinās miers un kārtība.

Aizsargi ir noteikts nacionāls un valstisks elements, kādēļ jānoraida visi tie projekti, kuri iziet uz aizsargu vienības un spēku skaldīšanu.

Nacionalisms.

Lielo cīņu un uzvaru dienās par šo jautājumu nenācās runāt, jo mēs un mūsu nacionālie pulki, ar vadoņiem-varoņiem: Briedi, Kalpaku un Balodi priekšgalā, jau bijām pats augstākais nacionalisms. Bet tagad, kad brīvā Latvijas valsts mums ir ar varoņu asinīm iegūta, mēs vairs negribam saprast nacionalisma īsto jēdzienu, bet ietērpjam to skaistās drānās un puķēs, lai noliktu skatu logā, kā daiļu rotaļu. Daži izsakās, ka nacionalisms esot bezspēcīgs, sentimentalū jūtu izveidojums, bet patiesībā nacionalisms ir spēka un daiļuma iemiesojums. Reals fizisks spēks ir tas pamats, uz kura balstās visas tautas un valstis. Bez šā reālā fiziskā spēka likums nav likums un vara nav vara. Ar to negribu teikt, ka nacionalisms būtu kaut kas mežonīgs, nesavaldāms. Nē, viņa lielais, visu pārvarošais, spēks taisni slēpjas visaugstākā kārtībā, likumā un daiļumā. Kas būtu bijuši mūsu strēlnieku bataljoni un nacionālie pulki bez disciplīnas, kārtības, padošanās saviem vadoņiem? Mūsu tautai ir liela, stipra, daiļa sajūta, tas nenoliedzami, jo viņa to pierādījusi, nodibinādama savu valsti. Tikai tagadējais laiks, liekās, rāda pavisam ko citu. Liekās, esam jau aizmirsuši tās māci-

bas, kuŗas mums deva dažus gadus atpakaļ izcīnītās pēdējās kaujas. Tur redzējām, ka noteicējs nebija skaitliskais pārsvars un bruņotais spēks. Karaivju ticība uzvarai un savam spēkam, sava darba un mērķa taisnībai, bija tie faktori, kuŗi ļāva mūsu niecīgajām rotām uzvarēt dzelžos kaltos pulkus. Tas ir īstais nacionalisms un citādi to nedrīkst saprast!

Tagad viņš jāpiemēro mierīgam, saimnieciski valstiskam darbam, nezaudējot savu aktivitāti. Vispirms armija jāaudzina kopā ar tautu-naciju, par vienu nedalāmu saimi. Tad varēsim būt droši un ticēt, ka nekādi tumši spēki mums savu varu nevarēs uzspiest. Mūsu karaivji un aizsargi pēc iespējas jāaudzina nacionāli-valstiskā garā ar prekšlasījumiem, dziesmām, muziku, netraucējot ar to tehnisko apmācību. Bet arī valsts politiskā un sabiedriskā dzīvē nacionalisms spēlē galveno lomu. Galvenais: būt stipriem un uz visu sagatavotiem, cits viss nāks pats no sevis. Mūsu Latvija būs liela, daiļa un spēcīga, ja viņa vienmēr paliks nacionāla. Un nacionāla viņa būs tad, kad ikvienam latvietim pukstēs krūtīs nesalauzama ticība Latvijas nākotnei un saviem spēkiem.

Jaunpils pagasta aizsargu nodaļa, Tukuma apriņķī.

M. G.

Melnais mākonis.

(Iz grāmatas «Zelta Spalvas».)

Pār pasauli gulēja liels, melns Mākonis un, draudoši spārnus izplētis, sargāja, lai neviens saules stars nenokļūtu līdz zemei.

Zāles un puķu asni dīga tumsā. Kaut gan viņi bij bāli un nespēcīgi, tomēr stiepās uz augšu. Viņi cerēja reiz ieraudzīt sauli.

Bij arī tādi, kas negribēja ne pavērties uz augšu, bet stāvēja pazemīgi, kūkumā saliektām mugurām.

«Jūs, neprātīgie, ko jūs gan domājat,» — viņi norāja citus.

«Mēs gaidam sauli,» atbildēja tie.

«Mēs jau arī gaidam,» turpināja pirmie, — «bet ar varu taču nav nekas panākams...»

«Mēs ceram ātrāk sasniegt viņas dzīvinošos starus, ja stiepjamiēs pēc iespējas tālāk viņai pretī,» runāja kāds sīks asniņš, paceldams nolikušo galviņu.

«Ar apdomu, jauneklī, ar apdomu,» pamācīja viņu dadzis: «Vajag paciesties un nogaidīt—varbūt...»

Bet melnais Mākonis palika arvien smagāks un nospiedošāks.

«Vai mēs neteicām, ka slikti būs,» pārmetošā balsī ierunājās vībotne.

Visi nokāra galvas un iegrīma dziļās domās.

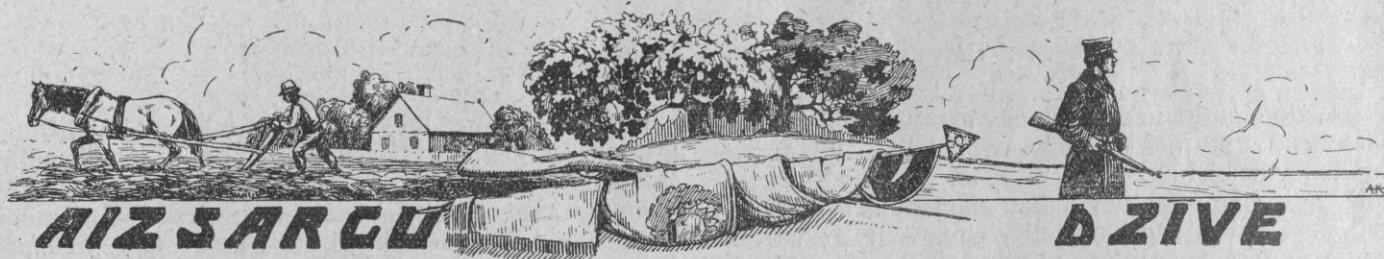
«Kas nāks... kas būs...» nopūtās daudzi.

Piepeši melno Mākonī apjoza spoža zibēna joslā, un apdulinoši pārkoņa spērieni sekoja viens otram. Apkārtņē atskanēja baiļu un izmisuma saucieni...

Šnākdamas un krākdamas gāzās lietus šaltes, applūdinādamas zemi, nobrāzdamas un saknēm izraudamas daudzus zāles stiebriņus un puķu asniņus...

Piekusis, melnais Mākonis drīz sašķiebās. Rūkdams un nemitīgi zibšņodams, viņš bezspēcīgās dušmās atvilkās pie malas...

Bet visi, dzīvi palikušie, pacēla no jauna galvas un ieraudzīja — sauli...

Tukuma aizsargu pulka 3. bataljona gadasvētki Vec-Aucē, 7. septembrī

Šogad noritēja lielā sajūsmā un vienprātībā. Arī par programmu bij bagātīgi gādāts. Svētki iesākās ar svinīgu pulka komandiera Kārklīņa un adjutanta Sproga sagaidīšanu stacijā, kuri ieradās no Tukuma, atvezdami līdzī pulka karogu. Plkst. 3 pilsētiņas tirgus laukumā notika svētku parāde. Piedalījās divas kājnieku rotas, velosipedistu nodaļa un jātnieku vads, kopskaitā ap 150 aizsargi. Skatot skaistās, brašās, disciplinētās aizsargu rindās, nejauši radās salīdzinājums ar to, kāds šis bataljons izskatījās vēl nesen, apm. pirms 2—3 mēnešiem. No visas sirds jāpriecājas par lielo progresu un sasniegtiem panākumiem. Uz katra soļa nomanāma ceļšānās, darba prieks. Bataljona komandiers Grikmanis tiešām var lepoties ar to, ka viņa rajona aizsargi ņēmuši vērā vienu — otru dibinātu aizrādījumu un izlabojuši agrāk pielaistos defektus. Pirms parādes aizsargus apsveica svētkos pulka komandiers Kārklīņš, Latvijas Aizsardzības biedrības pr-avis Mīlbergs, Invalidu Savienības — Cimmermans, Rūpnieku-Amatnieku savienības — Šrāders, Ugunsdzēsēju biedr. — Stanga. Rakstiski un telementa direktors Ieva, Iekšl. min. Aizsargu nodaļas vadītājs Gulbis. Tukuma apr. valdes pr-ys; batalj. komandiers ltn. Meijers un citi. Pilsētas valdes pr-ys Lagzdīņš līdz ar sveicienu atsūtījis aizsargiem kā dāvanu 500 rbļ. Kaut citi pilsoņi ņemtu no viņa priekšzīmi! Pēc tam aizsargi parakstīja svinīgo solījumu. Parādes laikā uzsauca augstas laimes Valsts Prezidentam. Valdībai un ģeneralim Balodim. Parāde noritēja teicami. —

Skaistu iespaidu atstāja Auces pilsētas aizsargu nodaļas sporta priekšnesumi: brīvās kustības, vingrojumi ar šautenēm un piramides. Savā darbā aizsargi pratuši ieinteresēt un pie sevis saistīt arī vietējos skautus, no kuriem ar laiku, bez šaubām, izauzs priekšzīmīgi aizsargi. Atzinība un pateicība pienākas nodaļas pr-kam Bērtaitim, vingrotāju grupas ierosinātājam Strazdīņam un tagadējam sporta instruktoram rez. kapteinim Mentelīm. Sports mūsu aizsargos vēl ir jauna un neparasta lieta, kādēļ viņam turpmāk piegriežama sevišķa vērība. Pēc sporta priekšnesumiem, aizsargi ar muziku un brašām dziesmām atgriezās pilsētiņā, kur kinematografā notika Latvijas Aizsardzības biedrības filmas demonstrēšana par somu aizsargu dzīvi un dabu, kas mums var noderēt par labu priekšzīmi. Paskaidrojumus sniedza red. Mīlbergs. Filma aizsargiem ļoti patika un izsauca dzīvas pārruņas, kas būtu dārgs, lai arī mēs sasniegtu ziemeļkaimiņu sekmes. — Svētki beidzās ar Rīgas operetes viesizrādi vietējā biedrības zālē un viesīgu sadzīvi divās vietās, jo apmeklētāji bij ieradušies ļoti kuplā skaitā. Lai svētki tiešām labi izdotos, lielas pūles pielikuši:

apriņķa pr-ka palīgs Jēgers, rotu komandieri un svētku «saimnieks» — Vec-Auces pag. aizsargu nod. pr-ks Klāvs.

Blomes aizsargu nodaļas 5 g. svētki

notika 31. augustā. Nodaļas pr-ks Zaķis nebija taupījis pūles svētku noorganizēšanā. Svētki iesākās jau agrā rītā ar apmācību un šaušanas sacīkstēm. Piedalījās visi nodaļas aktīvie aizsargi. Patronu trūkuma dēļ — šāva ar pašpagatavotām lodēm un pašpildītām patronām. Mājrūpniecības ceļā patronas pagatavojis kāds no aizsargiem, bij. Tulas ieroču fabrikas meistars. Panākumi izrādījās pilnīgi apmierinoši. Šis mēģinājums atzīmējams kā pirmais līdzīgs pasākums Latvijā un pierāda, ka nebūtu nemaz grūti un neprāsītu sevišķi lielus izdevumus, ja mēģinātu ierīkot pie mums — vismaz aizsargu vajadzībām — patronu fabriku. Katra patrona tad izmaksātu uz pusi lētāk, nekā tagad — no ārzemēm ievēdot. Visvairāk punktu iešāva un tā tad izpelnījās pirmo godalgu nodaļas pr-ka palīgs Ozols. Pirmiem trijiem labākiem šāvējiem izsniedza naudas balvas. Pie aizsargu nodaļas nodibināties arī viru dubultkvartets, kas ar vairākām dziesmām izpelnījās publikas nedalītu piekrišanu. Izrikojumā centrālo vietu ieņēma rakstnieka G. Mīlberga priekšlasījums par tagadējo politisko stāvokli Eiropas austrumos un par varbūtējām briesmām, kādas var Latvijai draudēt, ja nebūsim modri un cīņas gatavi. Lektors uzkavējās arī pie mūsu aizsargu organizāciju turpmākas izveidošanas jautājuma. Publikā un aizsargi noklausījās priekšnesumu ar lielu uzmanību. Žēl tik, ka daži ierēibiši subjektī dažādi trokšņoja pa tuvējo mežņu, mēģinādami traucēt labo iespaidu. Tas pierāda, ka mūsu valstī vēl ne mazums tumšu, nepazīnu elementu, kas visādiem līdzekļiem cenšas iznīcināt katru pozitīvo pasākumu, ko aizsargi ar lielām pūlēm veikuši.

Aizsargu izrikojums Lielvārdē

notika 17. augustā, netālu no vēsturiskām bruņinieku pils drupām. Ieradušos aizsargu procenta gan nebija liels (no apm. 90 aizsargiem 35), tomēr rotas svētki noritēja retā saskaņā. Uz svinībām no Rīgas ieradās pulka komandiers Šimānovičs, bataljona komandiers Vinters un apriņķa priekšnieka palīgs Tikmans. Parādi pieņemot, pulka komandiers apsveikšanas runā uzsvēra aizsargu veikto darbu un uzaicināja arī uz priekšu strādāt tikpat nenogurstoši savas valsts un tautas labā. Pēc tam, orķestra pavadībā visi ar lielu sajūsmu nodziedāja valsts himnu. Oficialajai svētku daļai sekoja «Aizsargs» redaktora Mīlberga priekšlasījums par valsts drošību un tautas labklājību, aizrādot uz mūsu kaimiņu lielājiem sasniegumiem aizsargu noorganizēšanā. Apmeklētāju sākumā nebija daudz. Bet kad lektors sāka graizīt mūsu pilsoņu vienaldzību un pagurumu, — daudzie bezbiletnieki sakaunējās un sāka list no krūmiem laukā... Kā labs un ieinteresējošs pasākums — lielvārdiešu svētkos atzīmējama mērķi šaušana (ar montekristo šauteni), kurā varēja piedalīties ne tikai aizsargi, bet arī kuņš katrs no publikas. Minētais ierikojums atmeta arī zināmu peļņu, kas nāca aizsargu rotas kasē.

Vietējais.

Bauskas apr. aizsargu pulks

komandējošā sastāva apspriedē — nolēmis no katras aizsargu vienības (bataljona, rotas, eskadrona, nodaļas) izrikojuma tīras peļņas ziedot 20 proc. pulka rezerves fondā. Šāds fonds izlietojams dažādiem neparedzētiem gadījumiem, piem. vaiņaga nolikšanai uz mirušo aizsargu kapiem, šaušanas sarīkošanai u. t. t. Pasākums ļoti apsveicams, jo kāmēr aizsargu satversme nav apstiprināta, — uz lielāku valsts pabalstu maz cerību.

Komandējošā sastāva albumu

nolēmts ievest Bauskas apr. aizsargu pulkā.

Bieriņu aizsargu nodaļa

10. augustā svinēja karoga svētkus. No vienas puses ņemot — tā ir negatīva parādība. Mēs esam it kā saslimuši ar karogu slimību. Nepietiek ar pulku karogiem vien, bet sāk jau karogus gatavot un pasniegt — bataljoni, rotas un pat nodaļas, izšķiežot lielas naudas zumas. Jājauc, vai mēs esam jau tik bagāti? Vai mums netrūkst daudz nepieciešamāku, svarīgāku lietu? Cik lieli aizsargu rezerves fondi? Vēl arvien aizsargi nav pienācīgi apģērbti; nav arī patronu, ko izvest šaušanas apmācību. Tādēļ vēlams būt taupīgākiem, apdomīgākiem un ar karogu iegādāšanu pārāk nesteigties. — Bieriņu aizsargu nodaļa ir samērā izņēmums. Šejiens aizsargi visi ļoti labi apģērbti un apbruņoti. Labi ir arī zirgi un velosipēdi. Tāpat citādā ziņā Bieriņu aizsargi tālu aizgājuši citiem priekšā. Gandrīz jānāk pie slēdziena: ja kas ko dara, tas izdara visu un kas nedara, tas nedara nekā. Bieriņu aizsargi ne tikai paveikuši militāro apmācību, bet jau paspējuši gūt labus panākumus arī vingrošanā. Svētkos bij izdevība noskatīties aizsargu brīvās kustības, piramides un vingrošanu ar šautenēm. Apmeklētāju bij ļoti daudz, kas pierāda, kā pagasta pilsoņi nem dzīvu līdzdalību savu aizsargu priekos un bēdās. Karogu iesvētīja Tornakalna mācītājs Birģels; svētku parādi pieņēma Rīgas aizsargu pulka komandiers Simanovičs. No Latvijas Aizsardzības biedrības apsveica kapteinis Jurevičs. Kā viesi, svētkos vēl bija ieradusies: aizsargu nodaļas pr-ks Gulbis, pašvald. nod. pr-ks Klinklavs, I. bataljona komandiers Vinters un Rīgas apr. pr-ka palīgs Tikmans.

Aizsargu sporta svētkos,

kurus cēr sarīkot Rīgā, — Bauskas apr. aizsargu pulks nodomājis piedalīties ar kājbumbas komandu un labākiem strēlniekiem šaušanas sacīkstē.

Par Krustpils aizsargu rotas komandieri

iecelts Rudolfs Zvaigzne no Zilaļiem.

Par Bolvu aizsargu nodaļas pr-ku

apstiprināts Jānis Birnbaums.

Ceļojošas balvas aizsargu pulkiem.

Iekšlietu ministrs apstiprinājis noteikumus par aizsargiem izsniedzamām no iekšlietu ministrijas ceļojošām balvām aizsargu pulku šaušanas sacensībās. Pēc šiem noteikumiem aizsargu apbalvošanai par labu šaušanu iekšlietu ministrija piešķir, bez paredzētiem žetoniem-godalgāni, uz katru aizsargu pulku vienu ceļojošu balvu. Šo balvu izcīnīšanā pulku šaušanas sacensībās komandējošis sastāvs nepiedalās. Aizsargu piedalīšanos minētās sacensības nosaka katra aizsargu pulka komandiers, saskaņā ar viņa izdotiem noteikumiem. Ceļojošo balvu piešķir tam sacensības dalībniekam, kurš noteiktajā šaušanas mērķī trāpijis visas lodes un ieguvis vislielāko punktu daudzumu. Sacensības balvas izcīnīšanai šaušanas attālums 250 mtr. un patronu skaits — pa 5 patronām uz katru aizsargu. Ceļojošā balva dota uz 3 gadiem un pāriet privātipašumā tam aizsargam, kuram tā piešķirta 3 gadi no vietas. Balvas izcīnītājam iekšlietu ministrija līdz ar balvu izsniedz attiecīgu apliecinību. Balvas vērtību un veidu katram aizsargu pulkam nosaka iekšlietu ministrija.

Priekšzīmīgs pasākums.

Grāveru pagasta padome, Daugavpils apriņķi, nolēmus izmaksāt sava pagasta aizsargiem pa 1 Ls. komandējuma naudas gadījumos, kad aizsargu nodaļas dalībnieki, izpildot savus pienākumus, spiesti upurēt vispārības labā savu darba laiku. — Šāda pašvaldības pretim nākšana aizsargu organizācijai pelna atzinību un līdzīgos jautājumus varētu ierosināt aizsargu nodaļu pr-ki arī citos pagastos.

Par Preiļu aizsargu nodaļas ieroču instruktoru
apstiprināts Francis Stikans.

Par Daugavpils apriņķa aizsargu pulka adjutantu
iecelts apr. aizsargu nodaļu instruktors — rezerves virsleitnants Vilis Jakobsons.

Pateicību izteicis

Daugavpils apriņķa aizsargu pulka komandiers nodaļu priekšniekiem: Jānim Zvaigzņem, Pēterim Birģelim, Jānim Gedušam, Voldemāram Arklinam un policijas pr-kam Bērziņam par pieliktām pūlēm aizsargu nodaļu noorganizēšanā, vadīšanā un apmācīšanā.

Nepietiekoša pavēļu publicēšana.

Daži aizsargu pulku k-ri atraduši, kā viņu pavēles netiek kārtīgi pasludinātas visiem aizsargiem, kamdēļ pavēles zaudē savu nozīmi un aizsargi nezin rīkojumus un nevar būt savu uzdevumu augstumos. Uzdots nodaļu pr-kiem šādu stāvokli novērst un uz priekšu pavēles pasludināt visiem nodaļu dalībniekiem, sīki izskaidrojot, kas sevišķi ievērojams, kas un kā izpildams —

Aizsargu pulku sadalījums.

Pulku atšķirībai — līdz šim no iekšlietu ministrijas atļauts nēsāt komandējošam sastāvam un aizsargiem katra pulka inicialus uz uzpleciem. Tomēr šī atšķirība ar inicialu nēsāšanu, nav skaidri apzīmējama, jo daudzos pulkos tie vienādi.

Tādēļ iekšlietu ministrija turpmāk atļauj nēsāt uz uzplečiem, bez inicialiem arī numuru, skaitot kārtējo numerāciju saistītu ar katra aizsargu pulka karoga ievētišanu. Numerācija sekoša: 1. Talsu apriņķa aizsargu pulks, 2. Ventspils apriņķa aizsargu pulks; 3. Ludzas apriņķa aizsargu pulks; 4. Jaunjelgavas apriņķa aizsargu pulks; 5. Rīgas apriņķa aizsargu pulks; 6. Aizputes apriņķa aizsargu pulks; 7. Valkas apriņķa aizsargu pulks; 8. Valmieras apriņķa aizsargu pulks; 9. Madones apriņķa aizsargu pulks; 10. Cēsu apriņķa aizsargu pulks; 11. Tukuma apriņķa aizsargu pulks; 12. Ilukstes apriņķa aizsargu pulks; 13. Bauskas apriņķa aizsargu pulks; 14. Kuldīgas apriņķa aizsargu pulks; 15. Liepājas apriņķa aizsargu pulks; 16. Jelgavas apriņķa aizsargu pulks; 17. Rēzeknes apriņķa aizsargu pulks; 18. Daugavpils apriņķa aizsargu pulks.

Pret karogu plūdiem.

Vairāki aizsargu pulku komandieri uzdevuši bataljonu, rotu komandieriem un nodaļu pr-kiem neizdarīt bez viņu ziņas nekādus karogu pasūtījumus, bet iepriekš par to ziņot, iesūtot zīmējumus. Karogs uzskatams, kā aizsargu apvienības zīmols un tadēļ, lai nesatricinātu aizsargu pulku vienību, nav vēlams atsevišķu karogu iegādāšanas bataljoniem, rotām un nodaļām. Jā lidzekli karogu vajadzībām jau savākti, — tos var izlietot lietderīgāki — aizsargu noorganizēšanās vajadzībām.

Kuldīgas apr. aizsargu pulka komandiers

uzdevis visiem padotiem aizsargu vienību komandieriem un priekšniekiem, ievērojot no valsts līdzekļiem iegādāto un saņemto patronu taupību, aizsargu šaušanas apmācības un sacīkstes bez viņa piekrišanas nesarikot.

Krievu sistēmas šauteņu patronas aizsargi varēs iegādāt arī par saviem līdzekļiem, maksājot 5. sant. par patronu. Aizsargu apmācībai vai sacīkstēm šaušanā ar patronām no personīgiem līdzekļiem iebildumus necels.

Par aizsargu formas apģērbu

gandrīz visi pulku komandieri savās dienas pavēlēs uzdod padotiem aizsargiem piegriest lielāku vērību no iekšlietu ministrijas noteiktam formas apģērbam, it sevišķi zīmotnēm un galvas segām. Ir novēroti gadījumi, kad rotas komandiers nēsā nodaļas priekšnieka zīmotnes, aizsargu nodaļas dalībnieki — nodaļas priekšnieka palīga galvas segu u. t. t. Šādas parādības ienes vispār aizsargos nenoteiktību un necieņu pret savas organizācijas formas apģērbu un katram disciplinētā komandierim vai aizsargam krit acīs, un dažus mazāk apziņīgus pat pamudina sekot to piemēram. — Turpmāk formas apģērbu noteikumus nezināšanu un atrunāšanos nepieļaidīs.

Valmieras apr. aizsargu pulka komandiers

uzdevis bataljonu, rotu, nodaļu komandieriem vest pilnīgu protokolus par visiem kopīgās aizsargu apspriedēs pieņemtiem lēmumiem un ierosinājumiem.

Auru pag. aizsargu nodaļai

atļauts 26. okt. vākt ziedojumus ar listēm Auru pag. namā sarīkojamam bazaram, kurā atlikums nāks par labu nodaļai.

Krustpils aizsargu rotas dalībniekiem

14. augustā, pēc rotas inspekcijas, demonstrēja filmas no Somu aizsargu dzīves. Latvijas Aizsardzības Biedrības priekšstāvis rez virsleitnants Jegers deva paskaidrojumus par Somu aizsargu korpusa izcelšanos, aizsargu dzīvi un par mūsu ekskursantu iespaidiem Somijā.

Rēzeknes apriņķa aizsargu pulka komandiers Tilgals,

kurš nesen pārnāca uz šejieni no Liepājas, pēc iepazīšanās ar aizsargu darbību Rēzeknes apriņķī, uzdevis starp citu: nodaļu Pr-kiem nostādīt nodaļas savu uzdevumu augstumos, sevišķi griežot vērību uz apmācībām, disciplīnu un šautēju tīrīšanu. Katrā nodaļā ievēlama revīzijas komisija no 3 cilvēkiem. Komisijas uzdevums kontrolēt nodaļas saimnieciskos pusī, ienēmumu un izdevumu pareizību, sastādot par izdarīto kontroli attiecīgu rakstu un t. t. Par katru ienēmumu un izdevumu jābūt attiecīgiem dokumentiem, kases grāmatā ievēdami visi ienēmumi un izdevumi. Par neizpildīšanu piedraudēts nodaļu pr-kus atcelt no amata.

Noteikumi iestājoties aizsargu nodaļās.

Turpmāk tiem pilsoņiem, kas vēlas iestāties aizsargu nodaļās, iepriekš jāpieteicās pie attiecīgas aizsargu nodaļas priekšnieka, izpildot anketes, kuru paraugi piesūtīti nodaļām. Lūgumraksti apliekami, kā līdz šim, ar attiecīgu zīmognodokli.

Viļņu miesta aizsargu nodaļa

likvidēta, apvienojot ar tā paša pagasta aizsargu nodaļu.

Par apliecību atņemšanu.

Pēdējā laikā sākuši atkārtoties gadījumi, kad aizsargu dalībniekiem, kurus izslēdz no aizsargu sastāva, neatņem nodaļu izdotās apliecības, un pēdējie vienā-otrā gadījumā lieto aizsargu tiesības, izdarot pārkāpumus un taml., kompromitējot pārējos aizsargus. Vadu komandieriem uzdots nopemt izslēdzamiem aizsargiem visas aizsargu dienestā izdotās apliecības.

Aizsargu svētki Valtaikos. (Aizputes apriņķī.)

31. augustā notika Aizputes apr. aizsargu 4. rotas parāde ar svētkiem, kurus sarīkoja Valtaiku nodaļa. Par nožēlošanu no aizsargiem bija ieradusies tikai trešā daļa, jo daudzi ir tādi, kuriem priekšniecības dotai pavēlei nav nozīmes. Kad dabonam šauteni resp. ieroču atļauju, — vairāk nekā nav vajadzīgs. Labāk ejam pašaut zaķus un pīles, nekā uz apmācību. Katra aizsarga pienākums ir izpildīt priekšniecības rīkojumus, bet mums — Laženiekiem tas tā nav. Mēs, no vairāk kā 70 cilvēkiem, bijām ieradusies 23. Tāpat bija arī no citiem pagastiem.

Parādi pieņēma pulka komandieris Jukmenčuks! Parāde noritēja spīdoši, pie labas ragu muzikas. Orķestrs bija sastādīts no vietējiem aizsargiem.

Pateicoties jaukajam laikam, nolūkoties brašajos aizsargos un viņu gājienā bija ieradusies daudz vietējie iedzīvotāji. Parādei sekoja kino izrāde ar deju. Būtu bijis gan teicamāki, ja kino vietā uzvestu kādu vērtīgu lugu, kurai būtu bijis vairāk piekrišanas nekā krievu novecojušai mīlestības traģēdijai.

Jelgavas apr. aizsargu pulks

bij nodomājis sarīkot karoga svētkus jau septembra vai oktobra mēnešos. Sakarā ar pārāk biežo pulku komandieru maiņu, visi organizācijas un apmācības darbi stipri cietuši, kādēļ augšminētie svētki, jādūmā, varēs notikt tikai nākošā pavasarī.

Dobeles aizsargu bataljona svētki

notika 7. septembrī. Svētki iesākās ar kopīgu apmācību un beidzās ar skaistu parādi tirgus laukumā. Parādi pieņēma bataljona vadonis rezerves plkv. Bolšteins. Arī vēlākā izrikojumā aizsargi izrādījās disciplinēti un apziņīgi, tā kā svētki noritēja bez starpgadījumiem.

Pieminekli Ložmetējkalnā

atklāja 7. septembrī. Svinībās piedalījās daudzi bijušo Ziemas-svētku un janvāra cīņu dalībnieki, kā arī tūkstošiem citu ļaužu no visas Latvijas.

Kazdangas pag. aizsargu nodaļa

7. septembrī bij sarīkojuši izrikojumu. Ar priekšlasījumu uzstājās L. A. B. lektors Jēgers.

Meņģeles aizsargu nodaļa

sarīko priekšlasījumu 28. septembrī, par valsts drošību — tautas labklājību. Lektors Milbergs — Skuju Fridis.

Pieminekli aizsargam Žanim Rikmanim,

kurš 1920. gadā kritis cīņā pret bandītiem, atklāja svētdien, 14. septembrī Uzkuropas kapos, netālu no Lietuvas robežas. Pieminekli izmaksājis ap 40.000 rubļi. Līdzekļus savākuši galvenā kārtā Sņikeres pagasta aizsargu nodaļa. Pieminekli darināts no tumša granīta un atstāj patīkamu iespaidu. Zīmīgi ir arī uzraksti: «Tava drošsirdība lai ir mums par priekšzīmi» un «Tu prati tēviju milēt, — lai debesis kronē tevi». L. A. B. vārdā krituša aizsarga piemiņu godināja Jelgavas nodaļas valdes loceklis Šulcs.

Par Turlavas aizsargu nod. p-ka palīgu

apstiprināts P. Šmits.

Latvijas aizsargu krāj-aizdevu sabiedrība

nodibinājusies Rīgā. Pilna paija ir 10 latu; iest. nauda 2 latī. Par aizdevumiem ņems 12—14 proc. gadā un par noguldījumiem maksās 2—6 proc. Valdē ievēlēti: Gulbis, Zariņš, Eisa; kandidāti: Jēkabsons, Kamps; padomē: Niedra, Stiebrs, Klauns, Raps, un Jēkabsons; kandidatos: Bētiņš, Bergmanis, Plūme, rev. komisijā: Ziemeļis, Ieviņš, Jaundalders.

Cēsu apriņķa Praulienas pag. aizsargu nodaļas dalībnieki

izsaka sirsniņu pateicību Praulienas pag. vecākam polic. kārtībniekam Zvirbuļa k-gam, par dāvētiem (20) divdesmit latiem Praulienas pag. Aizsargu nodaļai.

Ordenis aizsargiem.

Iekšlietu ministrija izstrādājusi noteikumus par aizsargu apbalvošanu ar goda krustu. Zīme paredzēta ugunskrusta veidā ar baltu emaljas aplājumu un diviem krustotiem zeltītiem šķēpiem. Zīme nēsājama dubultotā zaļbaltā lentā pie krūtīm kreisā pusē. Lenta sastāv no 6 baltām, 6 zaļām stripām ar zeltītiem inicialiem «L. A.». Šis apraksts vēl nav galīgs, jo iespējami daži koriģējumi — pēc atsauksmju saņemšanas no aizsargu pulkiem.

Ar piemiņas zīmi aizsargus apbalvos par aizsargu sevišķu drošsirdību noziegumu apkaņošanā; par svarīgu noziedznieku sagūstīšanu; par noziedzīgu nodarījumu novēršanu, kurū sekas varētu atnest sabiedrībā zaudējumus, un par nopelniem aizsargu organizāciju vispārējā darbībā. Ar aizsargu goda zīmi par augstāk minētiem nopelniem var apbalvot arī citas personas un zināmos gadījumos arī ārzemniekus.

Ilūkstes apriņķa aizsargu pulka komandiers Prauliņš

par kaujas nopelniem apbalvots ar Lāčplēša kara ordeni.

Viseem aizsargu nodaļas priekšniekiem

uzdots iesūtīt iekšlietu ministrijā ziņas: 1) cik aizsargu nodaļā, 2) cik no viņiem dienējuši karaspēkā, 3) cik nav dienējuši karaspēkā, 4) cik nodaļā vecsaimnieku, 5) jaunsaimnieku, 6) amatnieku, 7) kalpu un strādnieku. Cik no līdz šim saņemtām anketām vērojams, visi aizsargi nebūt nepieder pie kādas vienas, it kā privilģētas šķiras, bet gandrīz līdzīgā skaitā sastādās no visiem lauku iedzīvotājiem, bez redzamas izšķirības saimnieciskā stāvoklī. Ar šo iznākumu rēķinoties, būs jāaplūst un jāiznīkst pret aizsargiem tai opozīcijai, kurā no zināmas puses līdz šim pastāvēja.

Jātnieku eskadronu un velosipēdistu rotas

nodibināt pie visiem bataljoniem pavēlējis Valmieras apr. aizsargu pulka komandiers. Tāpat uzdots noorganizēt arī sanitārās nodaļas, stājoties sakaros ar vietējiem ārstiem. Šie pasākumi ir ļoti apsveicāmi.

Nevēlama parādība.

Novērots, ka daži pagastu aizsargu nodaļu dalībnieki pārņemti uz dzīvi citos pagastos nem līdzī izsniegto viņiem valsts mantu — šauteni. Uzdots policijas priekšniekiem un komandējošam sastāvam raudzīties, ka tamlīdzīgi gadījumi turpmāk neatkārtotos. —

Par Vārmas pag. aizsargu nodaļas pr-ka palīgu iecelts Krišs Freimanis.

Izstājoties no aizsargu dienesta,

visi ziņojumi un lūgumi apliekami ar 40 sant. zīmognodokli.

Noteikumi par kara šautenēm.

Kara šautenes ir izņemtas no pilsoņu lietošanas un skaitās par valsts īpašumu, kāpēc reģistrējamas ieroču grāmatā un pārādamas pārskatos. Šautenes var tikt izsniegtas aktīviem aizsargiem pa pienākumu izpildīšanas laiku, bet izstājoties no aizsargu dienesta, nododamas atpakaļ. —

Iekšlietu ministrijas aizsargu nodaļa

paskaidro, ka rotas komandiers nevar būt vienā un tanī pašā laikā arī aizsargu nodaļas priekšnieks, kadēļ bez kavēšanās jāizrauga attiecīgi kandidāti un jāstāda priekšā apstiprināšanai.

Aizsargi un slepena medišana.

Novērots, ka aizsargi, kuŗu pienākums būt piepalīdzīgiem policijas un meža resora ierēdņiem slepenu mediņu apkarot, — daudzos gadījumos savas tiesības izlieto ļaunprātīgi, piekopdami paši, uz meža zagļu gūstīšanas rēķina, slepenas mediņas. Bataljonu un rotu komandieriem aizrādīt aizsargiem uz minēto parādību un atgādināt, ka noziegumu pienākšanas gadījumā tiks piemērots visaugstākais sods.

Jaunu dienesta apliecību formu

aizsargiem izstrādājusi iekšlietu ministrija un jau sākusi ieviest dzīvē.

Par Salacgrīvas miesta aizsargu nodaļas priekšnieku apstiprināts, līdzšinējā T. Kraukļa vietā — Mārtiņš Pēkse.

Labs piemērs.

Iršu pagasts (Cēsu apriņķī) ziedojis aizsargu vajadzībām 10,000 rbl.

Vanagu dzīve.

Alūksnes vanagu pulks,

pēc isa vasaras apkļusuma, uzsācis atkal rosīgu darbību. 27. augustā sasaukta pilna sapulce. 28. augustā notikušas vanagu sacīkstes peldēšanā — Alūksnes ezerā. Sevišķa vēriba piegriezta izturības peldēšanai tālumā. — Lāzberģa pagastā darbojas atsevišķa vanagu rota, kuŗa jau paspējusi noturēt vairākas apmācības. Alūksnes vanagu garnizona pārvaldes mitekļis ierīkots Ezera ielā 6. Pirmā oktobrī nolemts piepra-

Nederīgs svešvārds.

Mūsu daiļskanīgo valodu netikvien bojā daudzie viņā uzņemtie svešvārdi, bet daži no tiem ir pretīgi mūsu valodas un tautas garam.

Viens no tādiem visnederīgākiem svešvārdiem ir «urra» sauciens. Tataru to ienesuši Krievijā. Sākumā krievi to lietojuši kā varonību iedvesošu kaujas saucienu, bet vēlāk — arī svīnīgos gadījumos un augstu cienījamu personu apsveikšanai. Pēdējam nolūkam arī mēs to lietojam, kaut viņam ir gluži pretēja nozīme. «Urra» tatariski nozīmē: «nāvi pretiniekam». (Sī, kamēr vairs nekust!)

Citas slavu tautas «urra» saucienu nemaz nelieto. Polijiem ir savs «Niech Żyje», čekiem — «Živio» u. t.

ANKETE

kuŗa izpildāma pie iestāšanās aizsargu nodaļu organizācijā.

I.

- 1) Uzvārds
- 2) Vārds un tēva vārds
- 3) Dzīves vieta pag.
- 4) Nodarbošanās
- 5) Tautība
- 6) Vecums dzimis
- 7) Ticība

II.

- 8) Vai Latvijas armijā dienējis, kādā kara spēku daļā un cik ilgi
- 9) Agrākā dienesta pakāpe armijā
- 10) Ar kādiem kara un civilordeņiem apbalvots Latvijā
- 11) Vai piedalījies pasaules karā
- 12) Iestājoties aizsargu organizācijā par kādu aizsargu vēlas būt (aktīvo vai rezerves)
- 13) Kādā aizsargu vienībā (šķīrā) vēlas iestāties
- 14) Vai spējīgs, spriežot pēc savas apziņas, aizsarga pienākumus izpildīt

III.

- 15) Vai ir kāds nekustams īpašums
- 16) Kādās organizācijās un biedrībās ir par balībnieku
- 17) Vai spējīgs pats par saviem līdzekļiem aizsargu formas apģerbu iegādāt

„.....“ 192..... g.

(paraksts)

Aizsargu nodaļas priekšnieka atsauksme:

(paraksts)

Piezīme: Šī anketa nosūtāma aizsargu pulka komandierim.

sīt: no katras «Ezera grupas» vanaga, kā gatavības cenzu, nobrauktus pa ūdeni 700 kilometrus, bet no velosipedistu grupas vanagiem — gatavības cenzu — nobrauktus 1000 km. — Oktobra mēnesī paredzētas vanagu sacīkstes riteņbraukšanā.

Vanagu biedru kārtes

turpmāk izsniegs tikai centralā Vanagu biedrības valde. Kandidātu kartes izdos pulku komandieri, kā līdz šim.

Šis un tas.

Satiekoties ar mūsu draugiem — kaimiņiem, viņi mūs apsveiks: lietuvieši — «Valio», somi — «Eläköön», igauņi — «Elagu»! saucieniem. Ko mēs viņiem atbildēsim? Vai ar krievu-tataru «urrā» vai ar savu «Lai dzīvo»? —

Varbūt mūsu cienījamie un centīgie valodnieki var dot mums vēl daiļāku un piemērotāku vārdu, nekā «lai dzīvo». — Bet «urrā», kā galīgi nepiemērots un nederīgs — visādā ziņā atmetams. Sēlietis.

Redakcijas piezīme: Dažās armijas daļās un gandrīz visos aizsargu pulkos «urrā» ir jau atmetts. Pēdējā vietā ar labiem panākumiem un lielu sajūsmu lieto — «Lai dzīvo!», kuŗš izsauciens bez šaubām iekaro pilsoņa tiesības.

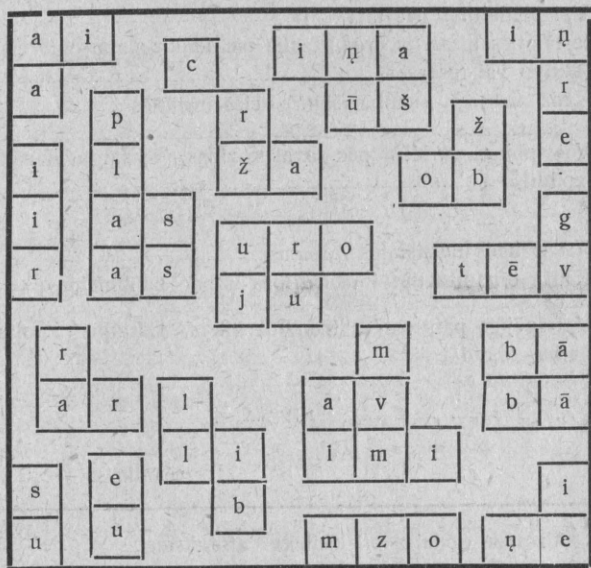
Mūsu kara lidotāji Igaunijā.

Augusta mēn. pēdējās dienās mūsu armijas lidotāji: kpt. Indans, kpt. Jakubovs, virsleitnants Mardoks, ltn. Skaubits un leitnants Stūrans trijos lidaparatos apmeklēja Tallinu un Tērbatu, atbildēdami uz igauņu lidoņu apciemojumu. Tur pavadītais laiks nekad netiks aizmirsts. Tā sirsnība, ar kuru mūsu lidotāji tika saņemti, rāda mūsu kaimiņtautas kaņavīru patieso draudzību un vēlēšanos, lai arī turpmāk arvienu plīvotu Estijas un Latvijas nacionālie karogi blakus tā, kā tie plīvoja pa mūsu lidotāju viesošanās laiku, lai arī turpmāk, vajadzības brīdī, blakus Estijas trīsstūrim lido dotu Latvijas ugunskrusts!

Kvadrata mikla.

Uzdevis Vold. Briedis — Rīgā.

No dotām figurām jāsastāda kvadrāts, kura burtus pēc kārtas lasot iznāks Latviju kara daiņa.

Valsts Zemes Banka

atgādina parādniekiem, ka procentu izmaksas rudens termiņā notek: 1) aizdevumiem pret galvniekiem — 30 septembrī; 2) aizdevumiem pret nekustāmu mantu — 31. oktobrī. Maksājumus pieņem: 1) Zemes Bankas Centrs, Rīgā un viņas Jelgavas nodaļa; 2) Latvijas Bankas nodaļas pārvešanai uz Zemes Bankas tek. rēķina Nr. 881, Latvijas Bankas Centrs, Rīgā; 3) pasta iestādes pārvešanai uz Valsts Zemes Bankas tek. rēķina Nr. 90, pasta tek. rēķ. daļai Rīgā. Par nokāvētiem maksājumiem aprēķinās soda naudu.

Vārdu mikla.

Uzdevis Vold. Briedis — Rīgā.

«Uz drupām celšim savu laimes ēku!»

*

«Uz dzimtenes ežiņas patik man būt,
Kur sirds kāroto mieru, brīvību jūt...»

*

«Kas nestrādā ar galvu — nekļūs vīrs!»

*

«Graudu pie grauda liku, pie pilnības līdz tiku...»

*

«Mūsu brīvību būs mums pašiem sargāt!»

*

«Mili savu dzimteni — Latviju!»

*

«Mūsu mantojums lai ir — tēvu tēvu tikums!»

*

«Zemi — arājam, darbu strādniekam!»

No katra teikuma ņemot pa vārdam, jāsastāda kādas mūsu tautas dziesmas variants.

№ 6.

Pārvēršanās miklas atminējums:

«Pasakas».

«Asakas».

«Sakas».

«Akas».

Pareizi atminējuši: aizsargs K. Jaunzems, Sērenē; J. Šimanis — Blomos; Piro — Rīgā; Vold. Briedis, Rīgā; Magnus Gruzdupis — Rīgā.

Grāmatu galds

Redakcijai piesūtīti:

«Sodur» Nr. 27/32. Igaunijas Generalštāba izdevums. Redaktors pulkvedis E. Limberg's.

I. Lejiņš. **Kooperācijas teorija, vēsture un praktika ārzemēs.** Rīgā, 1924. Generalkomisijā pie Valtera un Rapas. Grāmata ieteicama sevišķi visiem patērētāju biedrību darbiniekiem.

Sidraba saule lec. G. Milberga — Skuju Frida fantastisks nākotnes romāns par Latvijas-Krievijas cīņām 2107. gadā. Vairumā pie Valtera & Rapas un «Letas». Maksā Ls. 3.— Šis romāns, kā mūsu lasītājiem jau zinām, tika drukāts «Aizsargā», radīdams sabiedrībā ļoti dziļu interesi un atbalstamies arī ārpus Latvijas, sevišķi Maskavā. Izvilumus no romāna sākuši pārdrūkat vairāki ārzemju laikraksti.

Izglītības Ministrijas Mēnešraksts 1924. g. 8. burtn. Izdevēja: Izglīt. ministrija. Red. T. Zeiferts. **Saturs.** — Poruka uzskati par estētisko audzināšanu; — Jaunā vīziena skolas Vācijā; — Allažu un Inčukalna apkārtnē; — Par lodes zibeni; — Mūsu uzvārdu pētīšanas uzdevumi; 11— Dziesmas un dziedāšana Latgalē u. c.

Ilustrētais žurnāls Nr. Nr. 33—37. Red. Rich. Bērziņš, izdevēja «Leta».

Nedēļa Nr. Nr. 33—37. Red.-izdevējs, J. Melders.

«Svāri» Nr. Nr. 33—37. Red. Alfr. Purits.

Ekonomists Nr. Nr. 16.—20. Red. A. Kārklīņš.

Jaunā Balss Nr. Nr. 33.—37. Red. zv. adv. G. Kempels.

Kopdarbība Nr. Nr. 33.—37. Red. V. Silīņš.

Pūcēsspiegēlis Nr. Nr. 33.—37.

Zemkopis Nr. Nr. 33.—37. Red. agr. K. Rozīts.

Muzikas nedēļa Nr. Nr. 31.—35. Red. K. Pautis.

Sieviete Nr. 6. Red. A. Vilks.

Militarais rakstu krājums Nr. 3.

J. Mednieka — **Jēkabs Janševskis.** Tautas Bibliotēka Nr. 6.

Artura Štāla — **Sargāsim savas tautas senātni!**

Snojēluskuntalasilla — Jyväskylä aizsargu žurn. Nr. 9.
Sodur — Estijas militārais žurnāls. Generalštāba izdevumā Nr. 31.—38.

Trimitas — leišu aizsargu žurnāls Nr. Nr. 1.—50.

Nākotnes Sieviete Nr. 10. Politisks, zinātnisks, literārisks u. t. t. žurnāls. Redaktrise-Izdevēja E. Jurevite.

Ekonomists Nr. 16; **Saturs:** Latvijas Hipotēku banka. Mūsu dzelzceļi. Ienākumu nodoklis. IV. Rīgas izstāde-tirgus Tautas banka. Laukstrādnieku algas. Koku tirgus. Linu tirgus.

«Karys» Nr. Nr. 26, 27, 30. Lietuvas armijas laikraksts. Redaktors, majors P. Ruseckas.

Redakcijas koleģijas vārdā atbildīgais redaktors **G. Milbergs.** Izdevēja: **Latvijas Aizsardzības Biedrība.**

Armijas spiestuve, Rīgā, Citadelē, Muižas ielā 1.

Latvijā vienīgā valdības koncesionētā

JĀNA GRĪNFELDA

pagastu aizsargu zīmotņu, cepuru
un krūšu nozīmju, kā arī pulksteņu,
zelta, sudraba lietu un gravieņu
darbnica.

Rīgā, L. Zirgu ielā № 21. Izgatavo arī visādus karogus.

BRUNO FROBEENS

(agr. OTTO A. BERTELS)

— Drogu lieltirgotava —

Tālr. 27-42 un 53-97 RĪGĀ, Ģildes laukumā № 4

Piedāvā no krājuma:

Drogas. Ķimikalijas. Specialitātes. Pārsienamie līdzekļi.

KRĀSAS.

Tikai

Arz. Šab. J. A. KUKURS veikalos
izdevīgi iepirktees:
Rakstāmleetas
Konfoorahmatas
Školās un kantora
peederumus

Aspasijas bulvarī 10
Marijas eelā 12

J. Silenieks, Rīgā,

Kr. Barona ielā Nr. 27

piedāvā

Būvapkalmus

logiem, durvīm, atslēgas,
eņģes, plītes, cepešu
krāsnis.

Krāsu nodaļā:

pernicu, tīkal vislabāko,
lakas, terpentīnu, gatavu
sausu franču okeru, svina
un cinka balto.

Naglas

Līmi, krītu, portl. cementu,
darvu, jumtu papi.

P. PUTNIŅA

drogu - ķimikaliju tirgotava Rīgā,

Kr. Barona ielā № 63. — Tālr. 4-54.

— Piedāvā vairumā un mazumā: —

drogu preces, ķimikalijas, drānu un citas krā-
sas, galdnieku līmi, ziepes, polituru, šellaku,
trūkuma saites, smaršūdeņus, dažādus kosme-
tiskus līdzekļus un saimniecības piederumus.

Logu STIKLUS

vairumā un mazumā piedāvā

Ed. Vainovskis

Tērbatas ielā № 8. Sētā.

Ē. Špel, Rīgā,

Jāņa ielā 6

Tālrūnis 46-48.

Izgatavošana un noliktava no termometriem, stikla instrumentiem un aparātiem priekš industrijas un laboratorijas vajadzībām.

Ķīm. techn. svārs un atsvars. Porcelāna un metāla piederumi. Gumijas preces pr. ķirurģ. vajdz. Ūdens stāvglāzes l. lab. visādos caurmēros un garumos. Izlabojumi tiek pamatīgi izlaboti zem speciālistu vadības.

Vēl dabūjamās

Latvijas 5 gadu pastāvēšanas piemiņas nozīmes Latv. Aizsardzības Biedrības birojā aprobežotā daudzumā.

Cena: sudraba — 2 Ls., balta metāla — 50 sant.

« Aizsargs »

pagājušā gada numuri vēl dabūjami nedaudz eksemplāros; saturā daudzi vērtīgi raksti un interesantas ilustrācijas. Pilns komplekts, — ar piesūtīšanu, maksā 175 rbļ. Atsevišķa burtnīca 25 rbļ. —

Sevišķi ieteicams bibliotekām un lasāmgaldiem.

Katram aizsargam

nepieciešama jauniznākusē Latvijas Aizsardzības Biedrības izdevumā grāmata:

Instruk. Aizsargu nodaļām par ieroču tīrīšanu un uzglabāšanu.

Saturā: a) vispārīgi aizrādījumi, b) atsevišķu šautenes daļu tīrīšana, c) pēc šautenes tīrīšanas, d) šautenes pie nēsāšanas un pārvietošanas.

Grāmata nepieciešama arī visiem pārējiem pilsoņiem — šaujamo ieroču īpašniekiem. Cena — 20 sant. Pa pastu izsūtīt — 30 sant. Dabūjama vairumā un mazumā: Latvijas Aizsardzības Biedrības birojā, Valdemāra ielā Nr. 10/12. tālr. 58-11. Pasta kaste Nr. 649.

Atkalpārdevējiem rabats.

